

Додаток IV.В Система екологічного та соціального менеджменту

ВИЗНАЧЕННЯ

КМУ	Кабінет Міністрів України
ОВД	Оцінка впливу на довкілля
ПЕСЗ	План екологічних та соціальних зобов'язань
ПЗЗС	План залучення зацікавлених сторін
ESF	Екологічна та соціальна рамка
ESHS	Екологія, соціальна сфера, здоров'я та безпека
ESIRT	Інструментарій звітності про екологічні та соціальні інциденти
ОВНС	Оцінка впливу на навколишнє середовище та соціальну сферу
РПЕСУ	Рамкова Екологічно та соціальна програма
ПЕСУ	План екологічного та соціального управління
ЕСС	Екологічний та соціальний стандарт
ГЗН	Гендерно-зумовлене насильство
GIIP	Належна міжнародна галузева практика
MPC	Механізм вирішення скарг
ЗВО	Вищий навчальний заклад, що впроваджує проект
ІКТ	Інформаційні та комунікаційні технології
ПУТР	Процедура управління трудовими ресурсами
МОН	Міністерство освіти і науки
НАНЕQA	Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти
ГВП	Група впровадження проекту
ПДП	План дій з переселення
РПП	Рамкова політика переселення
SCAP	Стандарти План коригувальних дій
СБ	Світовий банк

Зміст

1. ВСТУП	4
1.1 Мета РПЕСУ	4
1.2 Підхід та методологія підготовки РПЕСУ	4
1.3 Опис проекту	5
1.3.1 Контекст країни та сектору/Концепція проекту	7
1.4 Інституційні та організаційні заходи проекту	9
1.4.1 Механізми реалізації	9
2. ВИХІДНІ ДАНІ	11
2.1 Розташування та розмір	11
2.2 Фізичне середовище та клімат	11
2.3 Рельєф і дренаж	12
2.4 Соціально-економічні передумови	12
3. ОПИС АДМІНІСТРАТИВНОЇ, ПОЛІТИЧНОЇ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ	13
3.1 Нормативно-правова та політична база	13
3.2 Стандарти та вимоги українського законодавства	13
3.3 Відповідні інституції	16
4. ВІДПОВІДНІ ЕКОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ СТАНДАРТИ СВІТОВОГО БАНКУ	17
4.1 ЕСС 1 - Оцінка та управління екологічними та соціальними ризиками та впливами	18
4.2 ЕСС 2 - Праця та умови праці	19
4.3 ЕСС 3 - Ресурсозбереження та ефективність, запобігання та управління забрудненням	20
4.4 ЕСС 4 - Здоров'я та безпека населення	21
4.5 ЕСС 5 - Придбання земельних ділянок, обмеження землекористування та вимушене переселення	22
4.6 ЕСС6 - Збереження біорізноманіття та стале управління живими природними ресурсами	23
4.7 ЕСС 7 - Корінні народи/історично незахищені традиційні місцеві громади країн Африки на південь від Сахари	23
4.8 ЕСС 8 - Культурна спадщина	23
4.9 ЕСС 9 - Фінансові посередники	23
4.10 ЕСС 10 - Залучення зацікавлених сторін та розкриття інформації	23
5. ВИЗНАЧЕННЯ ПОТЕНЦІЙНОГО ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТА СОЦІАЛЬНУ СФЕРУ	24
5.1 Потенційний позитивний соціальний та екологічний вплив	25
5.2 Потенційні негативні соціальні та екологічні впливи	25
5.3 Потенційні екологічні та соціальні ризики і впливи сонячних панелей	27
5.4 Вплив та заходи з пом'якшення наслідків	28
6. РОЗГЛЯД ПРОЕКТУ, КООРДИНАЦІЯ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ	37
6.1 Послідовність процесу РПЕСУ на рівні проекту	37
6.2 Неприйнятні види діяльності	37
6.2.1 Процедури перевірки проектної діяльності ЗВО	38
6.2.2 Розробка заходів безпеки	39
6.2.3 Шаблон ПЕСУ	39
6.2.4 Моніторинг дотримання екологічних та соціальних вимог Проекту	40
6.2.5 Звітування про екологічні та соціальні інциденти	41
7. РОЗБУДОВА СПРОМОЖНОСТІ, НАВЧАННЯ ТА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА	41

7.1	Інституційна спроможність для впровадження РПЕСУ	41
8.	КОНСУЛЬТАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ТА РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ	42
8.1	Оприлюднення та консультації з громадськістю	42
8.2	Консультації з громадськістю щодо ПЕСУ	43
8.3	Механізм розгляду скарг	43
9.	СУПРОВІДНІ ДОКУМЕНТИ	43
	Додаток А. Звіт про діяльність за проектом.....	45
	Додаток В. Реєстр інцидентів	45
	Додаток С: Підсумки консультацій із зацікавленими сторонами (питання, занепокоєння, учасники).....	46
	Додаток D. Контрольні списки для екологічного та соціального скринінгу (відбору) заходів, що реалізуються в рамках проекту ЗВО (заходів Проекту)	46
	Додаток Е. План екологічного та соціального менеджменту	49
	Додаток F. Вимоги до звітності ESIRT	62
	Додаток G. Рамкові вимоги до готовності та реагування на надзвичайні ситуації	66
	Додаток Н. КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЗДОРОВ'Я	71

1. ВСТУП

1.1 Мета РПЕСУ

Згідно з Екологічною та соціальною рамковою програмою Світового банку, Рамкова програма екологічного та соціального управління (РПЕСУ) необхідна, коли проект складається з програми та/або серії підпроектів, і конкретні екологічні та соціальні ризики та впливи не можуть бути визначені доти, доки не будуть визначені деталі програми або підпроектів. Як правило, це відбувається тоді, коли на момент оцінки проекту не відомі місця розташування підпроектів, їхні плани або види діяльності. Цей РПЕСУ встановлює принципи, правила, настанови, кроки та процедури для оцінки екологічних та соціальних ризиків і впливів майбутніх субпроектів, гарантуючи, що всі види діяльності перевіряються та управляються відповідно до ЕС Світового банку та відповідних національних законів. Крім того, цей РПЕСУ забезпечує систематичний процес екологічного та соціального скринінгу субпроектів, класифікацію ризиків та рекомендації щодо підготовки інструментів для конкретних ділянок, таких як оцінка впливу на навколишнє середовище та соціальну сферу (ОВНС) та плани екологічного та соціального менеджменту (ПЕСМ). Цей РПЕСУ доповнюється іншими документами, такими як План взаємодії із зацікавленими сторонами (ПВЗС), Процедури управління трудовими ресурсами (ПУТР), Рамки політики переселення (РПП) та План екологічних і соціальних зобов'язань (ПЕСЗ).

Ця Рамкова програма управління екологічними та соціальними аспектами визначатиме підхід до реалізації заходів Проекту, які будуть визначені під час його впровадження, з метою забезпечення врахування та належного управління екологічними і соціальними питаннями відповідно до Екологічної та соціальної рамкової системи (ESF) та національного екологічного і соціального законодавства України. Це включає, але не обмежується визначенням ризиків, пов'язаних з різними заходами проекту, а також визначенням процедур і заходів щодо пом'якшення наслідків та управління ними, які необхідно буде здійснити під час реалізації проекту. РПЕСУ слугуватиме інструментом для МОН/ГВП та партнерів-виконавців заходів (ЗВО) для визначення, пом'якшення та управління потенційними екологічними та соціальними наслідками, які можуть виникнути в результаті:

(1) модернізації/реконструкції будівель ЗВО; (2) фінансування модернізації/реконструкції будівель ЗВО; та (3) експлуатації цих будівель ЗВО.

РПЕСУ визначає, оцінює та встановлює (i) екологічні та соціальні впливи та переваги, які зазвичай пов'язані з діяльністю, що реалізується в рамках проекту, (ii) заходи щодо пом'якшення наслідків, які необхідно вжити, (iii) рамки моніторингу та звітності, а також інституційні заходи, які необхідно вжити під час реалізації проекту.

В рамках проектної діяльності за компонентами 1, 2 та 3 застосовуються екологічні та соціальні стандарти Світового банку, які мають відношення до проекту: ЕСС1 "Оцінка та управління ризиками, екологічні та соціальні наслідки", ЕСС 2 "Праця та умови праці", ЕСС 3 "Ефективне використання ресурсів та запобігання і управління забрудненням", ЕСС 4 "Здоров'я та безпека населення", ЕСС5 "Придбання землі", ЕСС8 "Культурна спадщина", 10 "Взаємодія із зацікавленими сторонами та розкриття інформації".

Цей РПЕСУ оновлюється в результаті реструктуризації проекту, щоб охопити потенційні екологічні та соціальні ризики і впливи, пов'язані з установкою та використанням сонячних панелей (додаткові та нові заходи до початкового плану проекту). РПЕСУ також охоплює екологічні та соціальні ризики та впливи, пов'язані з роботами з модернізації, реабілітації та реконструкції, встановленням обладнання та всіма супутніми заходами (дрібні ремонтні/будівельні роботи для встановлення/розміщення нового обладнання), а також техніко-економічні обґрунтування, включаючи ризики для здоров'я та безпеки працівників, здоров'я та безпеки населення, поведінки з відходами та тимчасові перерви в роботі ЗВО.

1.2 Підхід та методологія підготовки РПЕСУ

Методологічний підхід, прийнятий для розробки РПЕСУ, структурований навколо етапів дослідження та консультацій і представлений у Таблиці 1 нижче.

Таблиця 1: Впровадження Рамкових вимог

Етап	Зміст
Зустріч та консультації з командою МОН, командою СБ	Зустріч з командою Світового банку та командою МОН для обговорення проектної діяльності та контексту. Надано доступ до проектної документації. МОН надало відповідь на опитувальник, та додаткову інформацію за запитом та розглянуло проект РПЕСУ .
Збір первинних даних та аналіз документів (проектна документація, законодавство, нормативні акти та інші вимоги)	Аналіз документів та іншої відповідної інформації, правової бази, ESF та ECC Світового банку. Запит даних. Попередній аналіз цієї інформації дозволив визначити відповідні питання для подальшого вивчення та розпочати категоризацію впливів.
Вихідні дані	Збір базових даних дав змогу описати екологічні та соціально-економічні умови країни (необхідно вказати умови місцевості та її безпосереднього оточення). Збір цих даних полегшив ідентифікацію та аналіз потенційних впливів, а також визначення основних екологічних питань, що підлягають розгляду та подальшій розробці під час цього дослідження.
Обробка, аналіз та синтез інформації	Визначення та оцінка екологічного та соціального впливу проекту та необхідних екологічних та соціальних стандартів, які необхідно дотримуватися.

1.3 Опис проекту

Запропонований проект "Україна: підвищення якості вищої освіти для досягнення результатів" має на меті підвищення ефективності, умов для забезпечення якості та прозорості системи вищої освіти в Україні.

Реалізація проекту очікується шляхом впровадження чотирьох компонентів, які більш детально описані нижче:

Частина 1 - Секторальне вдосконалення управління, фінансування, якості та прозорості

Метою цієї частини є підтримка діяльності Уряду України у впровадженні та моніторингу секторальних реформ, що впливають на управління, фінансування, якість та прозорість вищої освіти. Ця частина складається з двох взаємодоповнюючих підрозділів:

- Підрозділ 1.1: Фінансування стратегічних загальногалузевих інвестицій для підтримки автономії, прозорості та моніторингу, включаючи, зокрема: (а) розвиток інформаційних систем для залучення зацікавлених сторін, підвищення прозорості та забезпечення обґрунтованої політики у секторі вищої освіти Позичальника; (b) розробку стандартизованих цифрових інструментів для оцінювання результатів навчання у вищих навчальних закладах; та (c) проведення комунікаційних кампаній.
- Підрозділ 1.2: Підтримка впровадження та використання стимулів, заснованих на результатах навчання, у системі вищої освіти Позичальника.

Частина 2 - Консолідація та партнерство для підвищення ефективності та якості

Метою цієї частини є підтримка Уряду в підвищенні фінансової ефективності в секторі вищої освіти та підтримка створення передумов для злиття університетів, включаючи розробку та впровадження техніко-економічних обґрунтувань для злиття та партнерства університетів, а також розробку керівних принципів та "дорожньої карти" для здійснення злиття та партнерства університетів. Ця частина може також фінансувати пакети підтримки злиття на пілотній основі після проведення вищезазначених заходів.

Покращення умов для якісного викладання та навчання в окремих державних ЗВО, які розпочали процес злиття, включаючи: (а) оснащення сучасними базовими навчальними лабораторіями та передовими науково-дослідними лабораторіями; (б) оснащення інформаційними технологіями; (в) проведення дрібних ремонтно-реставраційних робіт; та (г) проведення досліджень та надання необхідної технічної допомоги для планування процесів злиття.

Підрозділ 2.1. Стратегічні інвестиції для успішної консолідації університетів (3 млн доларів США) У рамках цього підрозділу Проект може фінансувати інвестиційні пакети в якості пілотного проекту для впровадження в об'єднаних (реорганізованих) ЗВО наступних заходів, пов'язаних з ключовими пріоритетами у вищій освіті: (i) підвищення якості викладання, навчання та дослідницької діяльності з одночасним забезпеченням цифрової трансформації в секторі; (ii) впровадження національних реформ в управлінні та фінансовій автономії; (iii) забезпечення успішної імплементації консолідації на інституційному та/або програмному рівнях (тобто, унікальних для кожного об'єднання). Ключовим аспектом розвитку є те, що цей інвестиційний пакет має сприяти процесу консолідації та підтримувати заходи з підвищення якості, які в іншому випадку були б мало ймовірними, або які установи не змогли б реалізувати самостійно без додаткового початкового фінансування, наданого в рамках Проекту. Перелік попередньо визначених інвестиційних пакетів для реорганізованих ЗВО складатиметься з товарів та дрібних ремонтних робіт. Вони будуть відібрані Міністерством освіти і науки для сприяння успішному впровадженню реформ управління та фінансової автономії, а також для підвищення якості та актуальності. Пакети підтримки консолідації включатимуть, зокрема, лабораторії для викладання, досліджень та/або навчання, лабораторне обладнання, засоби підтримки навчання та інше навчальне обладнання, сучасну цифрову інфраструктуру для підтримки дистанційного навчання, а також невеликі ремонтні роботи. Нове будівництво не підтримуватиметься.

Частина 3: Розбудова потенціалу та посилення освітнього середовища і дослідницького потенціалу окремих державних ЗВО, що включає, зокрема а) розробку планів управління змінами; б) забезпечення цифровими освітніми ресурсами, цифровими пристроями, мультимедійним обладнанням та програмним забезпеченням, а також сучасною цифровою інфраструктурою для забезпечення безперервності навчання за допомогою віддалених та дистанційних методів навчання; с) забезпечення сучасними базовими навчальними лабораторіями та передовими дослідницькими лабораторіями; d) підготовка керівного складу для підтримки реформ у сфері вищої освіти; e) проведення ремонту, встановлення та використання сонячних панелей, реконструкція, відновлення, встановлення обладнання, попередня техніко-економічна оцінка; f) надання підтримки Міністерству освіти і науки та окремим державним ЗВО для посилення академічних інновацій, зв'язків з ринком праці, стратегічного планування та управління змінами, залучення підприємців та бізнесу, управління людськими ресурсами, фінансового менеджменту та оподаткування.

Проект фінансуватиме заздалегідь визначені категорії товарів і послуг, включаючи сучасну цифрову інфраструктуру для дистанційного навчання, цифрові пристрої, мультимедійне обладнання та програмне забезпечення, електронні системи управління навчанням та подібні інвестиції в ІТ для підвищення якості дистанційного навчання. Інвестиції також включатимуть сучасні базові навчальні та дослідницькі лабораторії, відповідне обладнання, спеціалізоване навчання керівників для підтримки реформ, оновлення, встановлення та використання сонячних панелей, відновлення, реконструкцію, встановлення обладнання, попередню оцінку доцільності та цільову допомогу, зокрема для розробки планів управління змінами, академічних інновацій, налагодження зв'язків з ринком праці, стратегічного планування та управління змінами, залучення бізнесу та підприємців, управління людськими ресурсами та фінансового управління/оподаткування.

Частина 4 - Управління проектами, моніторинг та оцінка

Метою цієї частини є підтримка ефективного управління та реалізації запланованого проекту. Оскільки це комплексний і довгостроковий проект розвитку, діяльність в рамках проекту потребує підтримки з боку спеціальної групи індивідуальних консультантів, далі - Група впровадження проекту (ГВП). Ці консультанти посилять спроможність Міністерства освіти і науки щодо реалізації проекту, надаючи експертну підтримку в питаннях управління проектом, закупівель, фінансового, юридичного управління/контролю, моніторингу та оцінки, а також екологічного та соціального менеджменту,

запобіжних заходів тощо. ГВП буде залучена до підтримки реалізації проекту на регулярній основі протягом усього періоду реалізації проекту під керівництвом та наглядом Координатора/Співкоординатора.

Частина 5 - Підтримка академічних та соціальних стипендій для студентів вищих навчальних закладів

У цій частині будуть розглянуті академічні стипендії, що надаються Міністерством освіти і науки, та соціальні стипендії, що надаються Міністерством соціальної політики України. Міністерство освіти і науки здійснює адміністрування академічних стипендій відповідно до чітко встановленої законодавчої та нормативної бази, описаної в Додатку 10 до цього Посібника. Станом на 2022 рік базовий розмір академічної стипендії для студентів ЗВО в середньому становить 2000 грн на місяць (приблизно 67 доларів США). Базовий розмір академічної стипендії, призначеної Урядом України, є однаковим у різних регіонах та закладах вищої освіти, хоча заклади можуть призначати студентам додаткові виплати. Кількість стипендіатів визначається на основі семестрової успішності, яку контролює Вчена рада ЗВО. У 2022 році середньорічна кількість бенефіціарів становитиме приблизно 172 000 студентів, які навчаються на академічних програмах денної форми навчання. У рамках Частини 5 Проект відшкодує Міністерству освіти і науки академічні стипендії, виплачені протягом 2021 -2022 навчального року, починаючи з дати підписання змін до Угоди про позику щонайменше до кінця квітня 2022 року, для студентів закладів фахової передвищої та вищої освіти. Міністерство соціальної політики України призначає соціальні стипендії студентам ЗВО з числа вразливих верств населення, як описано в Додатку 11 до цього Посібника. Закон визначає категорії студентів, які мають право на отримання соціальних стипендій, наприклад, студенти з числа дітей-сиріт або внутрішньо переміщених осіб, з особливими освітніми потребами або з малозабезпечених сімей. Розмір таких стипендій становить від 1180 до 3720 гривень (близько \$40 - \$125 доларів США) залежно від категорії. Щорічна кількість студентів, які отримують соціальні стипендії, становить близько 50 000. У рамках Компоненту 5 Проект відшкодовуватиме соціальні стипендії, виплачені протягом 2021-2022 навчального року, починаючи з дати підписання змін до Угоди про позику щонайменше до кінця квітня 2022 року, для студентів закладів фахової передвищої та вищої освіти.

Частина 6 - Компонент реагування на надзвичайні ситуації

Компонент реагування на надзвичайні ситуації (CERC), викладений у Додатку 12 до цього Посібника, спрямований на підтримку майбутніх заходів реагування країни на випадок збереження поточної надзвичайної ситуації або виникнення нової несподіваної надзвичайної ситуації відповідно до процедур, передбачених пунктом 12 Розділу III Політики Банку щодо фінансування інвестиційних проектів (ПФІ) для проектів у ситуаціях, що потребують термінової допомоги або мають обмежений потенціал. Існує ймовірність того, що нинішня надзвичайна ситуація в Україні триватиме ще деякий час, що вимагатиме подальших змін у проектному дизайні для забезпечення невідкладних заходів. Також існує ймовірність того, що під час реалізації проекту може виникнути стихійне лихо, епідемія або інша надзвичайна ситуація, що спричинить серйозні негативні економічні та/або соціальні наслідки. Передбачаючи таку подію, ця CERC з нульовим розподілом коштів дозволяє Уряду України перерозподілити кошти проекту на заходи реагування у відповідь на відповідну кризу або надзвичайну ситуацію.

1.3.1. Контекст країни та сектору/Концепція проекту

З моменту здобуття незалежності у 1991 році Україна стикається з економічними, демографічними та політичними викликами, які формують політичний простір для реформування освіти. Неспроможність запровадити структурні економічні та інституційні реформи, приборкати корупцію та зменшити залежність від зовнішніх енергетичних ресурсів зробила країну вразливою до зовнішніх потрясінь і перешкоджає економічному зростанню.

Населення країни, яке становило 45,4 мільйона осіб (2014 рік), значно скоротилося за останні десятиліття і, за прогнозами, через падіння рівня народжуваності ще більше зменшиться до 35,1 мільйона осіб у 2050 році (ООН, 2015 рік). Крім того, за останні роки значно зросла еміграція, і, за оцінками, 3 мільйони українців постійно перебувають за кордоном, а 7-9 мільйонів виїжджають на

сезонні роботи.

Через понад два десятиліття після здобуття незалежності Україна розпочала широкомасштабні реформи, що були започатковані Революцією Гідності 2014 року. Її реформаторські ініціативи сьогодні охоплюють широкий спектр політичних сфер, включаючи: боротьбу з корупцією, державні закупівлі, децентралізацію, правоохоронну систему, дерегуляцію та розвиток приватного сектору, охорону здоров'я, оподаткування, державне управління, фінансовий сектор, освіту, енергетичний сектор, державні підприємства, сільське господарство, систему правосуддя та національну безпеку. Антикорупційна та освітня реформи були зосереджені на прийнятті нового законодавства, а реалізація цих та інших реформ відбувалася повільно.

Освіта є важливою частиною державного сектору в Україні, незалежно від того, чи вимірюється вона видатками, зайнятістю в державному секторі або кількістю громадян, яких вона обслуговує. У 2014 році державні видатки на освіту становили 5,9% ВВП України, а державні та приватні видатки на освіту разом дорівнювали 6,9% ВВП або 9,211 млн. доларів США (Держстат, 2014). Мільйони українців є учасниками освітнього процесу як студенти, викладачі чи батьки. Програми, за якими навчаються студенти, та вищі навчальні заклади, які вони відвідують, мають важливий вплив на життя українців, відкриваючи можливості для соціальної інтеграції та виходу на ринок праці.¹

Пандемія COVID-19 спричинила раптове уповільнення активності та суттєво вплинула на викладання та навчання в українських університетах, багато з яких виявилися погано підготовленими до переходу на ефективну дистанційну освіту. Після закриття всіх шкіл та університетів у березні 2020 року перехід на онлайн-режим викладання та навчання виявив значні виклики. ЗВО використовували різні платформи електронного навчання, платформи для відеоконференцій та соціальні мережі для підтримки безперервності навчання, але ЗВО значною мірою діяли самостійно у визначенні того, як організовувати навчальний процес. Доступ до технічної та цифрової інфраструктури, компетенцій та педагогічних методик для дистанційного навчання залишається основним обмеженням.

У цьому контексті уряд України визнає розвиток людського капіталу ключовим пріоритетом. Після революції Євромайдану в 2014 році уряд України проводить амбітну та трансформаційну реформу освітнього сектору з метою сприяння розвитку людського капіталу як стратегічного пріоритету уряду. У 2020 році Президент Зеленський видав Указ № 210/2020 ("Про підвищення якості вищої освіти в Україні"), який підвищує рівень стратегічного планування вищої освіти та підтримує державні програми вищої освіти та наукових досліджень в Україні. Програма діяльності Уряду від червня 2020 року визначає реформу вищої освіти як один із пріоритетів.

Освітній сектор України переживає амбітні та складні реформи в декількох підсекторах, які можуть розкрити та максимізувати людський потенціал українського суспільства та трансформувати його у вищий рівень економічного зростання та добробуту. За останні роки було прийнято важливі нові закони, які встановлюють рамки для модернізації в декількох підгалузях освіти: Закон "Про вищу освіту" у 2014 році, Закон "Про наукову і науково-технічну діяльність" у 2015 році та Закон "Про освіту" у 2017 році.

Водночас російське вторгнення 24 лютого 2022 року призвело до раптового та різкого погіршення макроекономічної ситуації в Україні. Війна, що триває, також призводить до людських жертв, спричиняючи зростаючу кількість жертв серед цивільного населення, перериваючи життєдіяльність та пошкоджуючи критично важливу інфраструктуру, включаючи житлові будинки, системи водопостачання та водовідведення, школи та університети, а також заклади охорони здоров'я. Велика кількість людей втекла до сусідніх країн або стала внутрішньо переміщеними особами.

Війна спричинила надзвичайну нестабільність, яка може залишатися загрозою для розвитку країни в майбутньому, а також необхідність розробити ширший спектр різних каналів для збору та аналізу зворотного зв'язку. За даними ООН, війна в Україні може призвести до того, що 90% населення країни "впаде в бідність" і стане вкрай вразливим. Україна зараз стикається з непередбачуваним дефіцитом фінансування, спричиненим війною, що триває. У відповідь на надзвичайну ситуацію, що швидко розвивається, та погіршення фінансової ситуації, 28 лютого 2022 року Уряд України звернувся

¹Огляди ОЕСР щодо доброчесності в освіті: Україна 2017

з проханням про реструктуризацію проєкту з метою надання негайної підтримки для захисту стипендіальних програм, а також коригування дизайну проєкту з огляду на те, що деякі види діяльності (щодо злиття університетів) більше не будуть життєздатними.

Враховуючи поточні обставини в Україні, проєкт було реструктуризовано і додано додатковий компонент. Реструктуризація означає перенесення кредитних коштів з Компонентів 2 і 3 до нового Компоненту 5 на підтримку академічних і соціальних стипендій для студентів. Також було створено технічний Компонент реагування на надзвичайні ситуації (CERC).

1.4 Інституційні та організаційні заходи проєкту

1.4.1 Механізми реалізації

Міністерство освіти і науки (МОН) створить Групу впровадження проєкту (ГВП) та залучить групу консультантів. Крім того, МОН буде постійно підвищувати кваліфікацію персоналу ЗВО-учасників Проєкту та інших організацій на розсуд МОН.

Оскільки ГВП надаватиме операційну та управлінську підтримку Проєкту протягом усього періоду його реалізації, вона повинна переконатися, що посада спеціаліста з екологічних та соціальних питань належним чином відображена в бюджеті Проєкту. У бюджеті також має бути передбачений рядок для підтримки цільової технічної допомоги ГВП щодо специфічних для Банку процесів, пов'язаних із закупівлями, фінансовим менеджментом, управлінням екологічними та соціальними ризиками, на додаток до Механізму розгляду скарг (МРС), що діє в рамках проєкту. ГВП здійснюватиме моніторинг та координуватиме реалізацію Проєкту. МОН/ГВП відповідає за перегляд та затвердження РПЕСУ та моніторинг його реалізації, а також консультування підрядників з екологічних та соціальних питань.

Спеціаліст з питань екології та спеціаліст з соціальних питань здійснюватимуть моніторинг дотримання положень РПЕСУ та звітуватимуть перед співробітниками СБ з соціальних та екологічних питань. Завдання спеціаліста з екологічних та соціальних питань можуть включати наступне:

- перевірка заходів, що реалізуються в рамках проєкту ЗВО,
- визначення потенційних ризиків та впливів на природне та соціальне середовище, необхідних механізмів/документів щодо екологічних та соціальних положень, а також надання допомоги ЗВО, що реалізують проєкт, у розробці Планів управління екологічними та соціальними аспектами (ПЕСУ);
- надання підтримки у забезпеченні відповідності цілям ЕСС та вирішенні питань, пов'язаних з проектною діяльністю ЗВО (ремонтно-відновлювальними та будівельними роботами);
- надання підтримки ЗВО, що реалізують проєкт, у зборі вихідних даних;
- забезпечення до початку робіт наявності всіх необхідних дозволів на виконання таких робіт відповідно до проектною документації;
- забезпечення наявності необхідної документації (контрольний список для скринінгу (Додаток D), ПЕСУ (Додаток E), форма Реєстру інцидентів (Додаток B), ESIRT (Додаток F) та Рамкові вимоги щодо готовності та реагування на надзвичайні ситуації.

G) для кожного заходу, що реалізується в рамках проєкту ЗВО (заходи проєкту);

- проведення перевірки ПЕСУ на відповідність вимогам ЕСС та законодавства України щодо захисту природного та соціального середовища та виявлення аспектів, не охоплених заходами/діями з пом'якшення впливу;
- забезпечення належного врахування всіх необхідних заходів з моніторингу та пом'якшення впливу в бюджетах будівельних робіт (планах закупівель) заходів, що реалізуються в рамках проєктів ЗВО;
- контроль за належною організацією громадських обговорень щодо кожного заходу, що реалізується в рамках проєкту ЗВО (за наявності), та доступністю результатів таких обговорень для

громадськості;

- надання підрядникам повного переліку обов'язкових вимог щодо зменшення впливу на природне та соціальне середовище, які повинні бути виконані до початку робіт у рамках відповідних заходів, що реалізуються за проектом ЗВО;
- моніторинг виконання заходів з пом'якшення впливу, визначених у ПЕСУ для кожного заходу, що реалізується в рамках проекту ЗВО, та інформування керівника ГВП / СБ / МОН про будь-які виявлені невідповідності;
- забезпечення виконання плану моніторингу в рамках кожного заходу, що реалізується в рамках проекту ЗВО, включаючи визначення базових показників та ефективності заходів з пом'якшення впливу;
- забезпечення створення та функціонування механізму розгляду скарг (МРС) на рівні проекту та подання щоквартальних звітів про розгляд скарг, отриманих у зв'язку з реалізацією Проекту;
- забезпечення відповідного оновлення РПЕСУ та ПЕСУ, реалізованих в рамках проекту ЗВО, з метою відображення потреб проекту та змін в екологічній та соціальній політиці Світового банку (якщо це доречно);
- у разі виникнення інциденту, забезпечення своєчасного повідомлення Банку, проведення розслідування (з використанням підходу RCA), розробка плану коригувальних дій (ПКД), моніторинг та звітування Банку про його виконання (відповідно до ESIRT у Додатку F).
- виконання інших завдань в рамках Проекту за необхідності.

Спеціаліст з екологічних та соціальних питань звітуватиме перед Координатором консультантів та керівником ГВП. Відвідування проектних об'єктів ЗВО буде затверджуватися керівником ГВП. ГВП відповідає за нагляд за організацією та проведенням публічних обговорень окремих заходів, що реалізуються в рамках проекту ЗВО окремими навчальними закладами. ГВП тісно співпрацюватиме з ЗВО з метою забезпечення доступу громадськості та зацікавлених сторін до інформації про проектну діяльність ЗВО відповідно до національного законодавства та ESF Банку. Координація між ГВП та ЗВО буде необхідною для розробки та оприлюднення ПЕСУ окремих проектних заходів ЗВО.

Розбудова потенціалу

Екологічні та соціальні тренінги допоможуть забезпечити чітке розуміння та дотримання вимог ЕСС та пов'язаних з ними соціальних аспектів усім персоналом проекту протягом усього періоду реалізації проекту. ГВП/МОН у співпраці з вищими навчальними закладами забезпечать проведення цих тренінгів для всього персоналу Проекту.

Тренінги будуть проводитися для фахівців ГВП, співробітників вищих навчальних закладів, підрядників та іншого персоналу, залученого до реалізації Проекту. Навчання буде охоплювати всі рівні персоналу, від управлінського та наглядового персоналу до кваліфікованих та некваліфікованих робітників. Навчання включатиме загальну екологічну та соціальну обізнаність та вимоги ЕСС, з особливим акцентом на підвищенні чутливості персоналу Проекту до соціальних та гендерних аспектів, пов'язаних з територією Проекту.

Будуть ініційовані різні навчальні програми, які згодом будуть адаптовані та переформатовані відповідно до виявлених потреб. Весь персонал підрядника та співробітники вищих навчальних закладів будуть зобов'язані пройти навчання з процедур реагування на надзвичайні ситуації, яких слід дотримуватися у разі надзвичайної ситуації або бомбардування території, а також з процедур і протоколів, яких слід дотримуватися у разі виявлення боєприпасів, що не вибухнули, або вибухонебезпечних залишків війни (НРБ / ВЗВ).

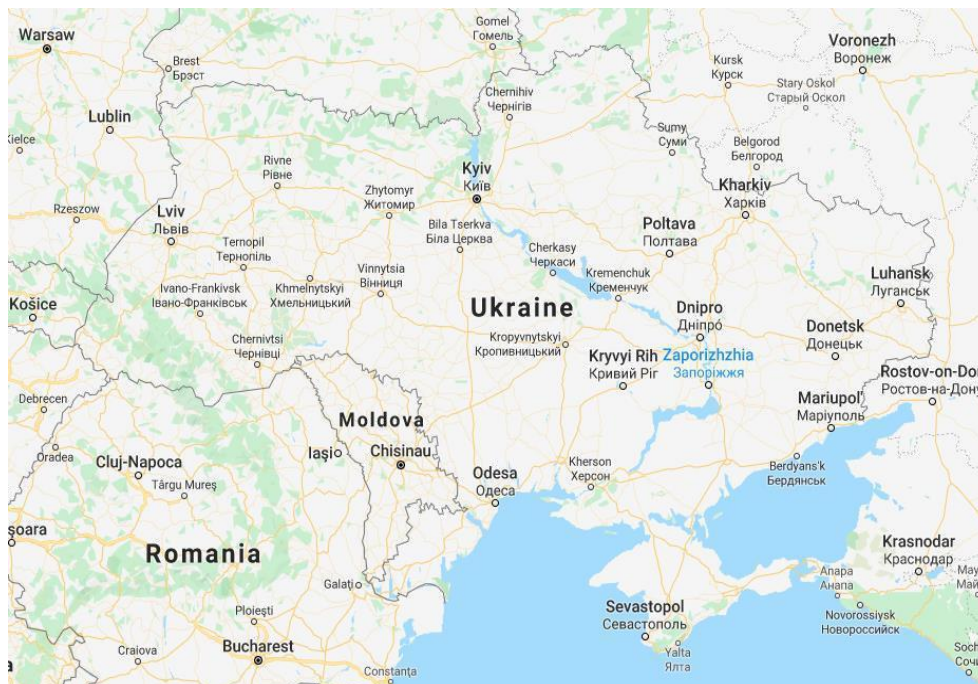
2. ВИХІДНІ ДАНІ

2.1 Розташування та розмір

Україна, розташована у Східній Європі, має загальну площу 603 550 кв. км. Вона межує на південному заході з Румунією і Республікою Молдова, на заході з Угорщиною, Словаччиною і Польщею, на північному заході з Білоруссю, на північному сході і сході з Російською Федерацією, а на півдні омивається Чорним морем, де знаходиться півострів Крим. Адміністративно Україна поділяється на 24 області, 1 Автономну Республіку Крим та 2 міста зі статусом обласного значення (Київ і Севастополь).

Переважає низовина, переривається кількома регіонами з невеликими висотами, такими як Волино-Подільське плато (також зване Подільським плато) на заході, Придніпровський кряж у центрі та Донецький кряж на південному сході. Карпатські гори (з найвищою вершиною Говерлою на висоті 2 062 м над рівнем моря) та їх передгір'я на південному заході, а також Кримські гори (1 545 м над рівнем моря) вздовж південного узбережжя Кримського півострова, є єдиними гірськими районами України.

Площа сільськогосподарських угідь, яка є сумою орних земель, багаторічних насаджень та постійних луків і пасовищ, оцінюється в 41 млн га, що становить 68% від загальної площі країни. У 2014 році загальна фізична площа оброблюваних земель оцінювалася в 33,4 млн га, з яких 97% (32,5 млн га) складали тимчасові посіви і 3% (0,9 млн га) - постійні посіви.²

2.2. Фізичне середовище та клімат

Клімат України помірно континентальний. Єдиним винятком є південний берег Криму, де клімат субтропічний середземноморського типу. Тепла малосніжна зима і дощове літо характерні для м'якого клімату Закарпатської області. Середні зимові температури в Україні коливаються від -8 до -12°C. У південних регіонах температура наближається до 0°C. Середня температура літку коливається від 18 до 25°C. Для України характерна ясна сонячна погода (до 230 сонячних днів на рік). Опади випадають нерівномірно по всій території України. Найбільше опадів випадає в Кримських горах та Українських Карпатах.

В Україні виділяють чотири агрокліматичні зони:

Волога зона охоплює 35% території країни на північному заході. Влітку тут помірно тепло, а

² http://www.fao.org/nr/water/aquastat/countries_regions/UKR/index.stm

взимку холодно. Середньорічна кількість опадів становить 600 мм, здебільшого в період з травня по жовтень, але може досягати 1600 мм у найвищій частині Карпатських гір, причому до 300 мм випадає у вигляді снігу. У цих районах сніговий покрив зазвичай лежить 70-90 днів, з початку або середини грудня до кінця лютого, але може тривати до квітня і навіть до середини травня. Середні температури коливаються від -4°C у січні до 17°C у липні.

Тепла зона охоплює 25 відсотків території країни і включає в себе східний і центральний лісостеп. Середньорічна кількість опадів становить 500 мм, які випадають переважно в період з лютого по квітень. Середні температури коливаються від -6°C у січні до 21°C у липні.

Напівпосушлива зона охоплює 25% території країни і включає так званий північний степ (центральна частина країни) і крайній схід країни (Донецька височина). Середньорічна кількість опадів становить 450 мм, які випадають переважно в період з квітня по жовтень. Середні температури коливаються від -6°C у січні до 21°C у липні.

Посушлива зона на півдні охоплює 15 відсотків території країни, включаючи Кримський півострів. Вона характеризується м'якою зимою, із середньорічною кількістю опадів близько 360 мм, що випадають переважно в період з грудня по травень. Середня температура коливається від 0°C у січні до 23°C у липні. Середньорічна кількість опадів у країні оцінюється в 565 мм. Ця цифра включає снігові опади, які є важливим джерелом води, особливо на заході.

2.3 Рельєф і дренаж

Ландшафт України переважно рівнинний (93%). Решта території (7%) має гірський ландшафт.

Понад 73 000 річок протікають через Україну. Українські річки здебільшого належать до басейнів Чорного та Азовського морів. Лише Західний Буг та інші праві притоки Вісли належать до басейну Балтійського моря. Найбільші річки - Дніпро (третя за довжиною в Європі), Дністер, Південний Буг, Сіверський Донець і Прут. В Україні знаходиться гирло Дунаю. В Україні налічується понад 3000 природних озер (переважно розташованих на Поліссі, Причорноморській низовині та в кримському степу) і близько 22 000 штучних водосховищ.

Хоча більша частина первісного рослинного покриву України була знищена під сільськогосподарські угіддя, все ще можна виділити три основні зони природної рослинності. З півночі на південь це Полісся (ліси і болота), лісостеп і степ. Ліси займають близько 14% території України. Рекреаційні ландшафти займають площу 9,4 млн га. В Україні росте близько 30 000 видів рослин. Понад 400 з них занесені до Червоної книги. Майже 19 млн. га (майже третина території України) мають природну рослинність. Приблизно половина всіх звичайних і майже 30% всіх рідкісних і зникаючих видів зосереджені в Кримських і Карпатських горах. Тваринний світ України різноманітний: близько 350 видів птахів, понад 100 видів ссавців і понад 200 видів риб. Для захисту дикої природи створено мережу з 11 природних національних парків, 4 біосферних заповідників, 16 заповідних урочищ та понад 100 заказників.

2.4 Соціально-економічні передумови

У 2015 році загальна чисельність населення становила близько 45 мільйонів осіб, з яких близько 31 відсотка - сільське населення. Середня густота населення в країні становить 74 особи/км² і варіюється від 164 осіб/км² у Донецькій області до 33 осіб/км² у Чернігівській області. Середньорічні темпи приросту населення в період 2005-2015 років оцінюються на рівні мінус 0,4%.

У 2017 році за індексом людського розвитку (ІЛР) Україна посіла 88 місце, а за індексом гендерної нерівності (ІГН) - 61 місце серед 189 країн світу. Очікувана тривалість життя становить 76,9 років для жінок і 67,1 років для чоловіків без суттєвої різниці між хлопчиками та дівчатками, близько 100 відсотків дітей у 2017 році були охоплені початковою освітою і 97 відсотків - середньою освітою. Грамотність дорослого населення у 2017 році становила 100 відсотків (ПРООН, 2018).

Нерівність в українській системі освіти починається рано і обмежує потенціал учнів та системи. Доступ до дошкільної освіти був нерівним протягом тривалого періоду, особливо в сільській місцевості та для бідних сімей. Ця нерівність зберігається з часом, що заважає багатьом студентам здобути базові

навички, необхідні для успіху у вищій освіті чи на ринку праці. Дані зовнішніх оцінювань якості освіти (національних і міжнародних) свідчать, що нерівність зумовлена (а) кластеризацією бідних учнів у бідних школах; (б) неналежним навчальним середовищем у малокомплектних і сільських школах; (в) практикою селективності, яка мала місце до 2018 року, створюючи міжшкільну нерівність, наприклад, різницю в результатах навчання між селективними, "елітними" школами (гімназіями, ліцеями, спеціалізованими школами) та звичайними неселективними школами. Сільські школи мають значно менший доступ до навчальних матеріалів та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і частіше відчувають нестачу вчителів-предметників. Така нерівність у можливостях означає, що багато учнів недостатньо підготовлені до вступу у вищі навчальні заклади, хоча це є головною метою і найпоширенішим шляхом для більшості молодих українців.

Хоча значного гендерного розриву в доступі до освіти для хлопців і дівчат немає, огляд системи освіти в Україні (2019 рік), проведений Світовим банком, показує, що учні-хлопці показують статистично значуще гірші результати, ніж учні-дівчата, як на іспиті з української мови та літератури, так і на іспиті з математики в 11 класі, хоча на іспиті з мови розмір ефекту є набагато більшим. Насправді, для розвитку мови гендер є основним чинником, що визначає успішність.

Окрім вищезазначеного, російське вторгнення в Україну у 2022 році також мало значний вплив на освітній сектор, що призвело до внутрішнього переміщення учнів, вчителів та закладів. Уряд України був змушений евакуювати та перемістити багато державних університетів та науково-дослідних установ з тимчасово окупованих територій або територій активних бойових дій. Оскільки більшість їхніх активів залишилися на тимчасово окупованих територіях, переміщені установи зазнали значних інфраструктурних, фінансових та організаційних втрат.

Урядова програма реформування освіти передбачає виділення коштів на розвиток освітніх і наукових ресурсів для посилення спроможності навчальних закладів долати наслідки та протидіяти ризикам, спричиненим військовою агресією з боку Російської Федерації. Всі ті, хто несправедливо постраждав, і проєкт спрямований на підтримку цих ініціатив.

3. ОПИС АДМІНІСТРАТИВНОЇ, ПОЛІТИЧНОЇ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ

3.1 Нормативно-правова та політична база

З метою мінімізації потенційних негативних екологічних та соціальних ризиків і впливів Проєкту, МОН діє відповідно до наступних стандартів, законодавства та керівних принципів:

- Нормативно-правові акти України;
- Міжнародне право, включаючи ратифіковані Україною конвенції та договори, що стосуються Проєкту;
- Екологічні та соціальні стандарти Світового банку (ЕСС);
- Керівні принципи Групи Світового банку з охорони праці та техніки безпеки, в тому числі:
 - Загальні настанови з охорони праці та техніки безпеки, утилізації відходів, будівництва та виведення з експлуатації)
 - Настанови з охорони здоров'я та безпеки для закладів охорони здоров'я
 - Основні конвенції Міжнародної організації праці (МОП)

3.2 Стандарти та вимоги українського законодавства

Чинне законодавство у сфері охорони навколишнього середовища

Закон України "Про управління відходами" набув чинності 9 липня 2023 року. Згідно з цим документом, в Україні:

- запроваджується ієрархія управління відходами, пріоритетними напрямками якої є

запобігання утворенню відходів, їх повторне використання та утилізація (переробка), а вже потім - видалення, у тому числі захоронення на полігонах, що відповідають вимогам екологічної безпеки;

- планування системи управління відходами на національному, регіональному та місцевому рівнях,

- запровадження системи розширеної відповідальності виробника, - поступове створення сучасної інфраструктури та потужностей для збору та переробки відходів,

- удосконалення процесів управління відходами, у тому числі системи ліцензування та видачі дозволів, а також інформаційного забезпечення у сфері управління відходами.

Цей закон спрямований на запровадження нормативно-правового регулювання у сфері управління відходами, що відповідає вимогам відповідних директив ЄС, зокрема. Його основною метою є поліпшення стану навколишнього природного середовища та створення необхідної інфраструктури для управління відходами.

Закон України "Про систему громадського здоров'я". Редакція від 11 лютого 2024 року:

У технологічних процесах і під час будівельно-монтажних робіт на будь-яких об'єктах забороняється виробництво та застосування азбесту незалежно від його виду, а також азбестовмісних виробів і матеріалів. Заходи безпеки і захисту від шкідливого впливу азбесту та азбестовмісних виробів і матеріалів визначаються державними санітарними правилами і нормами.

Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" Редакція від 8 жовтня 2023 року. Закон визначає правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища.

Наказ МОЗ № 1013 від 5 червня 2023 року про затвердження Державних санітарних норм та правил "Про безпеку та захист працівників від шкідливого впливу азбесту та матеріалів і виробів, що містять азбест". Визначено вимоги щодо запобігання ризикам, пов'язаним із впливом азбесту на здоров'я працівників у всіх видах діяльності, під час яких працівники зазнають або можуть зазнати шкідливого впливу азбестового пилу або пилу, що виділяється з азбестовмісних матеріалів та виробів. Виробництво і застосування азбесту незалежно від його виду, а також азбестовмісних матеріалів і виробів у технологічних процесах та під час виконання будівельно-монтажних робіт забороняється, за винятком переробки азбесту та азбестовмісних матеріалів і виробів з метою їх видалення.

Матеріали та вироби, що містять азбест, які вже перебувають в експлуатації, можуть продовжувати використовуватися до їх заміни або видалення. Азбестовмісні ізоляційні матеріали та вироби з низькою щільністю (1 г/см³) підлягають заміні та видаленню.

Земельний кодекс України в редакції від 26 січня 2024 року, а також Закони України "Про охорону земель" в редакції від 18 травня 2023 року та "Про рослинний світ" в редакції від 31 грудня 2023 року. Цими законами регулюються питання, пов'язані з охороною земельних ресурсів, ґрунтів та зелених насаджень.

Закон України "Про охорону атмосферного повітря" в редакції від 1 жовтня 2023 року. Закон визначає правові та організаційні засади і екологічні вимоги в галузі охорони атмосферного повітря.

Закон України "Про альтернативні джерела енергії" № 555-IV від 20 лютого 2003 року визначає основні засади використання альтернативних джерел енергії в Україні.

Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року:

Стратегія визначає державну політику у сфері управління відходами на найближчі десятиліття. Вона базується на європейських підходах до управління відходами, які ґрунтуються на положеннях наступних директив:

- Директива 2008/98/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 19 листопада 2008 року про відходи та скасування деяких директив (Рамкова директива про відходи);
- Директива Ради 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 року про захоронення відходів;

- Директива 2006/21/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 15 березня 2006 року про управління відходами видобувних галузей та внесення змін до Директиви 2004/35/ЄС;
- Директива 94/62/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 20 грудня 1994 року про упаковку та відходи упаковки;
- Директива 2012/19/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 4 липня 2012 року про відходи електричного та електронного обладнання (WEEE);
- Директива 2006/66/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 6 вересня 2006 року про батареї та акумулятори і відпрацьовані батареї та акумулятори.

Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення"³, №4004-XII, прийнятий 4 лютого 1994 року;

Закон України "Про містобудівну діяльність"⁴, № 3038-VI, прийнятий 17 лютого 2011 року;

Закон України "Про доступ до публічної інформації", № 2939-VI, прийнятий 13 січня 2011 року;

Закон України "Про оцінку впливу на довкілля", №2059-VIII, прийнятий 23 травня 2017 року;

Закон України "Про стратегічну екологічну оцінку", №2354-VIII, прийнятий 20 березня 2018 року.

Постановою Кабінету Міністрів України № 667 від 30 червня 2023 року затверджено Порядок розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами.

Наказом Міндовкілля № 325 від 11 травня 2023 року затверджено Правила охорони підземних вод, які встановлюють вимоги щодо охорони підземних вод, забезпечуючи: охорону вод від забруднення, засмічення, вичерпання, виснаження та інших дій, що можуть погіршити умови водозабору; здійснення заходів з охорони навколишнього природного середовища при здійсненні будь-яких видів людської діяльності, які можуть негативно вплинути на показники підземних вод, знизити їх здатність до відновлення, порушити гідрогеологічний режим підземних вод або завдати шкоди здоров'ю людей.

Охорона праці та промислова безпека

Закон України "Про охорону праці" визначає основні положення щодо реалізації конституційного права працюючих громадян на охорону їхнього здоров'я в процесі трудової діяльності, а також на належні, безпечні і здорові умови праці. На додаток до багатьох інших положень закону, працівники повинні проходити навчання з питань охорони праці, а також забезпечуватися засобами індивідуального захисту. У випадку нещасних випадків на виробництві, закон передбачає, що роботодавець зобов'язаний організувати розслідування та вести облік у порядку, встановленому Постановою КМУ (№ 1232 від 30.11.2011).

Кодекс цивільного захисту України визначає організаційні та правові засади захисту громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території України, захисту об'єктів виробничого і соціального призначення, навколишнього природного середовища від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Закон України "Про регулювання містобудівної діяльності", Закон України "Про основи містобудування", ДСП 173-96 "Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів", ДБН Б.2.2-12:2019 "Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень".

Крім того, при розгляді питання реновації будівель ЗВО слід враховувати різні будівельні норми, санітарні стандарти та норми. Деякі з відповідних державних будівельних норм України, санітарних правил та галузевих норм наведені нижче:

ДБН А.3.2-2-2009 ДБН В.3.2-2-2009 "Охорона праці та промислова безпека в будівництві.

³ <https://zakon.rada.gov.ua/law/show/4004-12>

⁴ <http://zakon.rada.gov.ua/law/show/3038-17>

Основні положення";

ДБН В.2.6-33:2008 "Будівництво будинків і споруд. Конструкції огорожувальних конструкцій із зовнішнім утепленням. Вимоги до проектування, улаштування та експлуатації"

ДБН В.2.6-31:2006 Будівництво будинків і споруд. Теплова ізоляція будинків ДБН В.2.2-3:2018 Будинки і споруди. Навчальні заклади

ДБН А.2.2-3:2013 "Склад та зміст проектної документації на будівництво";

ДБН В.1.2-7-2008 "Основні вимоги до будинків і споруд. Пожежна безпека";

ДБН В.1.2-9-2008 "Основні вимоги до будинків і споруд. Безпека експлуатації"; ДБН В.1.2-10-2008 "Основні вимоги до будинків і споруд. Захист від шуму"; ДБН В.1.1-31: 2013 "Захист територій, будинків і споруд від шуму";

ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010 "Будівельна кліматологія";

ДСТУ-Н Б В.1.1-33: 2013 "Настанова з розрахунку та проектування захисту сільських населених пунктів від шуму"; НАПБ А.01.001-14 "Правила пожежної безпеки в Україні";

ДСН 3.3.6.039-99 "Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації";

ДСанПіН 2.2.4-171-10 "Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною".

Електромонтажні роботи, пов'язані з установкою та експлуатацією сонячних панелей, повинні відповідати Правилам безпечної експлуатації електроустановок споживачів (НПАОП 40.1-1.21-98) та Правилам улаштування електроустановок (НПАОП 40.1-1.07-01).

Заходи пожежної безпеки відповідно до вимог Правил улаштування електроустановок (ПУЕ), Правил безпечної експлуатації електроустановок та СОУ-Н ЕЕ 40.1-21677681-88:2013 "Правила улаштування електроустановок. Пожежна безпека електроустановок. Інструкція". Персонал, допущений до виконання вогневих робіт (зварювання, газового різання), повинен відповідати встановленим кваліфікаційним вимогам і дотримуватися вимог пожежної безпеки відповідно до пункту 8 НАПБ А.01.001-2014 "Правила пожежної безпеки в Україні".

Закон України "Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану" в редакції від 24 грудня 2023 року.

Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" (остання редакція від 1 січня 2021 року)

Кодекс України про адміністративні правопорушення (в редакції від 01.01.2024) та Кримінальний кодекс (в редакції від 01.01.2024) передбачають покарання за порушення законів та нормативно-правових актів, що стосуються безпеки та гігієни праці.

Відповідне законодавство про соціальний захист

- Закон України "Про доступ до публічної інформації" (2939-VI від 13.01.2011).

- Закон України "Про інформацію" (2657-XII від 02.10.1992).

- Закон України "Про звернення громадян" (393/96-ВР від 02.10.1996).

3.3 Відповідні інституції

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 630 від 16 жовтня 2014 року, Міністерство освіти і науки України (МОН) є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки, здійснює керівництво навчальними закладами, установами та організаціями, що надають освітні послуги. Цей же наказ охоплює основні завдання МОН, які, серед іншого, включають: визначення перспектив і пріоритетів розвитку вищої освіти, розробку стратегії та програм розвитку вищої освіти, проведення аналітичної та діагностичної діяльності у сфері вищої освіти, виявлення тенденцій її розвитку, забезпечення умов для здобуття

освіти всіх рівнів, включаючи вищу освіту та навчання протягом усього життя.

4. ВІДПОВІДНІ ЕКОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ СТАНДАРТИ СВІТОВОГО БАНКУ

Екологічна та соціальна рамка Світового банку (ESF) включає Концепцію сталого розвитку, яка відображає зобов'язання Банку щодо досягнення екологічної та соціальної стійкості та передбачає впровадження десяти екологічних та соціальних стандартів Світового банку (ECC1 - ECC10).

Ці стандарти покликані допомогти МОН та ГВП в управлінні ризиками та наслідками проекту, а також покращити їхні екологічні та соціальні показники, використовуючи підхід, що базується на оцінці ризиків та результатів. Бажані результати Проекту описані в цілях кожного Стандарту екологічних і соціальних аспектів (ЕСС), після чого наведено конкретні вимоги, що допомагають Позичальникам досягати цих цілей шляхами, які відповідають характеру та масштабам Проекту та пропорційні рівню екологічних і соціальних ризиків та впливів.

МОН не може бути суб'єктом, який безпосередньо впроваджує зміни в проектній діяльності ЗВО. Тим не менш, МОН несе відповідальність за забезпечення підготовки та реалізації проектної діяльності таким чином, щоб вона відповідала всім застосовним вимогам ЕСС у спосіб та строки, узгоджені з Банком. Міністерство освіти і науки (МОН) забезпечить, щоб будь-яка організація, залучена до реалізації заходів Проекту у закладах вищої освіти (ЗВО), прийняла на себе всі зобов'язання та взяла на себе відповідальність у межах Проекту відповідно до вимог Стандартів екологічних і соціальних аспектів (ЕСС) та конкретних умов правової угоди, включно з Планом екологічних та соціальних зобов'язань (ПЕСЗ). Це також застосовується до Супутніх об'єктів (Associated Facilities)⁷ у межах контролю та впливу, який МОН та ЗВО можуть здійснювати над такими об'єктами. Підрядники, найняті або виступаючі від імені МОН та ЗВО, будуть перебувати під прямим контролем МОН/ГВП.

МОН відповідає за систематичне управління екологічними наслідками та соціальними ризиками проекту протягом усього його життєвого циклу, пропорційно до характеру та масштабів проекту, а також потенційних ризиків і наслідків.

Заходи Проекту «Підвищення ефективності вищої освіти в Україні», які фінансуються Світовим банком, мають відповідати Стандартам екологічних і соціальних аспектів (ЕСС) у рамках Екологічної та соціальної рамкової системи Світового банку. Відповідність кожного зі стандартів буде перевірено стосовно проекту та його проектної діяльності у ЗВО під час визначення обсягу та подальшого аналізу екологічних та соціальних впливів. Початковий аналіз діяльності в рамках проекту свідчить про необхідність дотримання наступних ЕСС:

ЕСС1 Оцінка та управління екологічними та соціальними ризиками та впливами;

ЕСС2 Праця та умови праці;

ЕСС3 Ефективність використання ресурсів та запобігання і управління забрудненням;

ЕСС4 Здоров'я та безпека населення;

ЕСС8 Культурна спадщина;

ЕСС10 Взаємодія із зацікавленими сторонами та розкриття інформації.

ЕСС5: Придбання земельних ділянок, обмеження землекористування та вимушене переселення.

Проект не фінансує вищі навчальні заклади, які потребують викупу землі, обмежень у землекористуванні або примусового переселення.

Визначено, що Стандарт ЕСС6 «Збереження біорізноманіття та сталий менеджмент живих природних ресурсів» наразі не є релевантним з огляду на контекст і строки реалізації Проекту. Потенційні ризики, пов'язані з планованими заходами (ремонт закладів вищої освіти), були проаналізовані та визначено, що вони не впливають на біорізноманіття та живі природні ресурси. Субпроекти будуть реалізовуватися у змінених ландшафтах та зміненому середовищі, тобто у

вже існуючих навчальних приміщеннях ЗВО.

Крім того, Корінні народи/історично незахищені традиційні місцеві громади країн Африки на південь від Сахари не є актуальною. В Україні не виявлено корінних народів.

ЕСС9 "Фінансові посередники" не застосовується до Проекту.

Стандарти, що мають відношення до цього етапу проекту, розглядаються нижче.

4.1 ЕСС 1 - Оцінка та управління екологічними та соціальними ризиками та впливами

ЕСС 1 визначає обов'язки Виконавців щодо оцінки, управління та моніторингу екологічних і соціальних ризиків та впливів, пов'язаних з кожним етапом проекту, що підтримується Банком у рамках фінансування інвестиційних проектів, з метою досягнення екологічних і соціальних результатів, що відповідають Екологічним і соціальним стандартам (ЕСС). МОН застосовуватиме ЕСС 1 для виявлення та оцінки екологічних і соціальних ризиків та впливів, пов'язаних з кожним етапом Проекту (діяльність проектів ЗВО, коли визначені ЗВО-учасники), у спосіб, що відповідає ЕСС у сфері його впливу. ЕСС1 також буде використовуватися як керівництво для вирішення потенційних впливів на навколишнє середовище (повітря, воду та землю), здоров'я та безпеку людей, соціальні аспекти тощо за допомогою ієрархічного підходу до планування та пом'якшення наслідків. Впровадження необхідних заходів зі зниження ризиків буде забезпечено шляхом їх включення до Плану екологічних та соціальних зобов'язань (ПЕСЗ), підготовленого Позичальником/МОН у співпраці з Банком.

Для виконання вимог ЕСС 1 МОН використовуватиме Інструментарій реагування на екологічні та соціальні інциденти (ESIRT), який призначений для надання допомоги сторонам, що реалізують проект (діяльність ЗВО), у вирішенні інцидентів, що виникають під час реалізації проекту, а також для консультування установ, що реалізують проект, щодо їх реагування на такі інциденти.

Екологічний та соціальний скринінг чітко розглядатиме ризики, пов'язані з ремонтними роботами, реконструкцією, встановленням обладнання та техніко-економічними обґрунтуваннями, включаючи ризики, пов'язані з охороною праці на конкретному об'єкті, вплив на населення, пов'язаний з будівельними роботами, утворенням відходів та заходами з підвищення енергоефективності. Для кожного об'єкту будуть підготовлені ПЕСУ, пропорційні масштабу та рівню ризиків діяльності.

Інвестиційний проект охоплює всю країну і включатиме ремонтні роботи всередині та зовні обраних ЗВО (зокрема, це стосується лабораторій, цифрових інструментів для підтримки викладання та навчання, а також відповідного навчального обладнання). Реконструкція ЗВО відбуватиметься в існуючих приміщеннях і включатиме будівельні роботи, залучення підрядників та відновлення існуючих об'єктів. Виходячи з поточного розуміння діяльності Проекту, потенційні екологічні ризики та впливи є передбачуваними, очікується, що вони будуть тимчасовими та оборотними, низькими за масштабами та специфічними для конкретних об'єктів. РПЕСУ посиляється на перелік заходів у рамках проектів ЗВО, які не підлягають фінансуванню, тобто тих, що мають потенційний істотний/високий ризик (наприклад, у критичних середовищах існування або екосистемах), з огляду на те, що загальний ризик проекту є помірним. Діяльність, що здійснюється ЗВО та пов'язані з ними об'єкти/заходи, які будуть визначені в рамках Проекту, швидше за все, не потребуватимуть підготовки ОВНС. Натомість, МОН/ГВП та ЗВО повинні нести відповідальність за розробку ПЕСУ для кожного підпроекту, який буде визначено в рамках Проекту. Плани дій з переселення (ПДП) можуть знадобитися відповідно до ЕСС1 та ЕСС5. МОН має розробляти та підтримувати піврічну звітність про діяльність, визначену в рамках Проекту. Запропонований шаблон Звіту про діяльність в рамках Проекту можна знайти в Додатку А. Крім того, поточні ПЕСУ та Рамка політики переселення будуть оприлюднені МОН згідно з вимогами відповідних ЕСС до проведення Оцінки.

Ця РПЕСУ була підготовлена для Проекту відповідно до вимог ЕСС1.

4.2 ЕСС 2 - Праця та умови праці

ЕСС2 просуває основні принципи та права у сфері праці, а також питання, пов'язані з дитячою та примусовою працею, свободою об'єднань та колективних переговорів. ЕСС2 також сприяє безпеці та гігієні праці і вимагає, щоб усі роботи виконувалися з дотриманням заходів безпеки будівництва: обов'язкове носіння засобів індивідуального захисту та безпечне використання, обробка, зберігання та транспортування небезпечних речовин (наприклад, фарби, розчинники, клеї, нафтопродукти, дезінфікуючі засоби, матеріали, що містять свинець, і т.д.). Те саме стосується експлуатаційного періоду для всього нового встановленого обладнання (лабораторій, сонячних батарей тощо). Відображаючи вимоги до охорони праці та здоров'я, Стандарт також передбачає механізм подання скарг для працівників, які працюють над Проектом (включаючи заходи, що здійснюватимуться ЗВО). Очікується, що екологічні та соціальні ризики/впливи, пов'язані з трудовими правами та охороною праці, будуть низькими. Хоча Проект не передбачатиме масштабного будівництва, роботи з ремонту, реконструкції, реабілітації та встановлення обладнання можуть вимагати залучення підрядників, субпідрядників та тимчасових працівників, що зумовлює необхідність пропорційного застосування вимог ЕСС2. Цей ЕСС має кілька аспектів застосування. Запропонований Проект передбачає покращення умов праці та навчання, тому очікується, що всі сторони, залучені до Проекту (ГВП, ЗВО, інші виконавчі організації, підрядники), дотримуватимуться Процедури управління трудовими ресурсами (ПУТР), розробленої МОН для Проекту. ПУТР охоплює права і свободи працівників, а також вимоги до умов праці при виконанні будівельних робіт, і описує (i) процедури, що стосуються кожної категорії залучених працівників; (ii) умови праці; (iii) огляд основних потенційних трудових ризиків (якщо такі є); (iv) огляд трудового законодавства України; та (v) механізм або механізми розгляду скарг, доступні для всіх працівників (і, якщо це доречно, для їхніх організацій). ПУТР буде оновлюватися під час реалізації, коли стане відомо більше деталей про діяльність у рамках проекту ЗВО (зокрема, про види та масштаби будівельних робіт).

Під час проведення тендерів на будівельні роботи учасники тендеру повинні будуть подати Кодекс поведінки у сфері охорони навколишнього середовища, соціальної політики, охорони здоров'я та безпеки (ESHS), підготовлений відповідно до Керівних принципів з охорони навколишнього середовища, охорони здоров'я та безпеки Групи Світового банку⁵. Підрядники, які виконують будівельні роботи, повинні розробити заходи з охорони праці та промислової безпеки (як частину ПЕСУ), які будуть приділяти особливу увагу поводженню з потенційно небезпечними або токсичними матеріалами, такими як азбест, фарби, що містять свинець, і включатимуть процедури розслідування та звітування про нещасні випадки (відповідно до ESIRT у Додатку F.). Звіт про інциденти в Додатку В також може бути використаний для звітування про інциденти та способи їх усунення). Підрядники будуть зобов'язані за контрактом здійснювати моніторинг та забезпечувати виконання планів безпеки.

Локальний Механізм розгляду скарг (МРС), специфічний для заходів Проекту у закладах вищої освіти та пропорційний потенційним ризикам і впливам цих заходів, буде створений як частина Плану управління екологічними та соціальними аспектами. Крім того, буде забезпечено окремий МРС для прямих і контрактних працівників. Механізми МРС, специфічні для реалізованих заходів у ЗВО та для працівників, будуть розроблені на ранньому етапі та офіційно запроваджені до початку будь-яких будівельних робіт. Отримані та розглянуті скарги будуть переглядатися під час моніторингових візитів для підтримки впровадження Проекту.

Усі працівники, зайняті в роботах з ремонту, відновлення, реконструкції, монтажу обладнання та техніко-економічного обґрунтування, включаючи найманих та субпідрядних працівників, будуть керуватися відповідно до ПУТР. Підрядники повинні підготувати заходи з охорони праці та кодекси

⁵ Керівні принципи з охорони навколишнього середовища, охорони праці та безпеки (EHS) є технічними довідковими документами, що містять загальні та галузеві приклади передової міжнародної практики (GIMP) і на які посилаються у [Екологічній та соціальній концепції](#) Світового банку та у Політиці IFC. Керівні принципи EHS містять рівні ефективності та заходи, які зазвичай є прийнятними для Групи Світового банку і які, як правило, вважаються досяжними для нових об'єктів за розумних витрат з використанням існуючих технологій. З керівними принципами EHS можна ознайомитися за адресою [IFC/Policies-Standards/EHS- Guidelines/](https://www.ifc.org/policies-standards/EHS-Guidelines/)

поведінки для конкретного об'єкта до початку робіт.

4.3 ЕСС 3 - Ресурсозбереження та ефективність, запобігання та управління забрудненням

В цій ЕСС 3 викладені вимоги щодо ефективного використання ресурсів, запобігання та управління забрудненням протягом усього життєвого циклу проекту відповідно до передової передової міжнародної практики (GIMP). Застосовність цієї ЕСС встановлюється під час проведення екологічної та соціальної оцінки, описаної в ЕСС 1.

Загальний рівень екологічних ризиків, пов'язаних з проектом, вважається помірним. Фізичні заходи Проекту обмежуються невеликими поліпшеннями/відновленнями освітньої інфраструктури в межах існуючих об'єктів. Очікувані екологічні ризики пов'язані з обробкою та зберіганням будівельних матеріалів, відходів, надмірним шумом та вібрацією, викидами пилу та утилізацією азбестовмісних матеріалів, якщо такі будуть присутні. ПЕСУ містить розділ "Запобігання та управління забрудненням", в якому основна увага приділяється питанням, що можуть виникнути під час проведення будівельних робіт з реабілітації об'єктів. Оцінка пов'язаних з будівельними роботами ризиків і впливів, а також запропоновані заходи щодо їх пом'якшення, пов'язані з відповідними вимогами ЕСС3, включаючи сировину, водокористування, забруднення повітря, небезпечні матеріали та небезпечні відходи, чітко визначені в РПЕСУ і повинні бути включені до ПЕСУ, а також, за необхідності, бути частиною тендерної документації.

Викиди в атмосферу включатимуть вихлопні гази від важких транспортних засобів та техніки, а також пил, що утворюється під час будівельних робіт. Найбільше зазнають впливу студенти, викладачі та люди, які знаходяться поблизу будівельних майданчиків. Для мінімізації впливу будуть застосовані такі заходи, як придушення пилу, технічне обслуговування транспортних засобів тощо, а залишковий вплив, як очікується, буде обмеженим за обсягом і тривалістю.

Шум, ймовірно, буде створюватися в результаті використання будівельної техніки та руху транспортних засобів. Відносно короткостроковий і маломасштабний характер робіт свідчить про те, що рівень шуму не буде надмірним. Будівельні роботи планується проводити переважно під час канікул, наскільки це можливо, щоб обмежити вплив на студентів та осіб, які перебувають у відповідних будівлях.

Рідкі та тверді відходи в основному включатимуть мастила від будівельної техніки, бетонні блоки, металеві та скляні уламки від знесених стін тощо. Відходи будуть сортуватися, зберігатися та утилізуватися на затверджених майданчиках.

У зв'язку з характером запропонованих ремонтних робіт, не очікується, що проект матиме значні обсяги використання води та енергії.

Існує також потенційна можливість проведення будівельних заходів, які можуть включати знесення або заміну існуючої інфраструктури, що містить небезпечні матеріали, такі як азбест. РПЕСУ включає в себе заходи з видалення та утилізації небезпечних матеріалів, таких як азбест.

Наскільки це можливо, проекти реконструкції існуючих приміщень навчальних закладів включатимуть можливі елементи утеплення (віконні рами, дахи тощо), спрямовані на економію теплової енергії та впровадження енергоефективного освітлення.

ЗВО, залучені до реалізації проєктних заходів, повинні будуть підготувати ПЕСУ, в якому будуть визначені ризики/впливи та запропоновані заходи щодо їх пом'якшення, пов'язані з відповідними вимогами ЕСС3. Ці ПЕСУ повинні містити детальні комплексні процедури управління відходами (що охоплюють сортування, зберігання, транспортування та утилізацію небезпечних, будівельних та побутових відходів), а також заходи щодо зменшення рівня пилу, шуму та вібрації. Наскільки це можливо, проекти реконструкції існуючих приміщень ЗВО включатимуть техніко-економічне обґрунтування елементів ізоляції (віконних рам, дахів тощо), спрямованих на економію теплової енергії та впровадження енергоефективного освітлення.

Діяльність, пов'язана з реконструкцією та встановленням обладнання, може призвести до

утворення будівельних та електронних відходів, у тому числі пакувальних матеріалів, застарілого обладнання та небезпечних матеріалів. ПЕСУ включатиме заходи з управління відходами, що включатимуть сортування, тимчасове зберігання, транспортування, переробку та утилізацію відходів відповідно до національного законодавства та GILP. Енергоефективні рішення, де це можливо, будуть пріоритетними під час відновлювальних робіт.

Зокрема, встановлення та використання сонячних панелей включає (i) Етап будівництва - об'єкти. Пил, шум, забруднення ґрунту/води; (ii) експлуатація - використання ресурсів, мікроклімат, відходи; (iii) виведення з експлуатації - небезпечні відходи, переробка.

4.4 ЕСС 4 - Здоров'я та безпека населення

ЕСС 4 зосереджується на ризиках та впливі проектів на здоров'я та безпеку населення. МОН/ГВП несе відповідальність за усунення ризиків та впливів на здоров'я, безпеку та захист населення, яке зазнає впливу проекту, шляхом уникнення або мінімізації таких ризиків та впливів, приділяючи особливу увагу особам, які через свої обставини можуть бути вразливими до них.

Застосування цієї ЕСС 4 є багатовимірним. Питання здоров'я та безпеки громади пов'язані з типовими ризиками/впливами будівельних майданчиків (ремонтні роботи, заплановані в рамках Компонентів 2 і 3), такими як пил, шум і вібрація, відходи та приплив робочої сили. Проект фінансує реконструкцію/будівництво приміщень ЗВО (лабораторій) (Компонент 3), які будуть доступні для студентів, викладачів та іноді інших осіб. Були визначені деякі ризики/впливи, пов'язані з потенційним впливом на населення, виробничих аварій або природних небезпек, включаючи екстремальні погодні явища. Проект також застосовуватиме концепцію універсального доступу до проектування та будівництва цих оновлених будівель ЗВО, коли є технічна та фінансова можливість задовольнити потреби осіб з інвалідністю або маломобільних груп населення, які мають доступ до ЗВО та інших об'єктів.

Крім того, МОН дотримуватиметься процедури ESIRT для дотримання ЕСС 4. Шаблон форми Реєстру інцидентів, наведений у Додатку В до цього документа, може бути адаптований для звітування про різні типи нещасних випадків, що трапляються у ЗВО на етапах будівництва та експлуатації.

Діяльність, що підтримується проектом, буде здійснюватися в умовах значної нестабільності, поза прямим контролем МОН, і буде пов'язана з ризиками для здоров'я, безпеки та захисту, пов'язаними з російським військовим вторгненням. В першу чергу це стосується ризиків, пов'язаних з російськими ракетними ударами по всій території України, включаючи райони, віддалені від лінії фронту. Тому існує ризик, що об'єкти проекту можуть стати мішенями для бомбардувань, що становитиме загрозу для навколишніх громад та персоналу об'єктів.

Під час будівництва, технічного обслуговування та експлуатації нових об'єктів та обладнання можуть виникати ризики для здоров'я та безпеки, які необхідно ретельно контролювати. Перед початком будівельних робіт на об'єкті Підрядник підготує Заяву про заходи з охорони праці та техніки безпеки (див. Додаток Н), яка буде затверджена МОН. Цей документ пояснює належні процедури, заходи безпеки та вимоги проекту. Вона є важливим інструментом для зменшення ризиків і захисту відвідувачів, будівельників та інших осіб, які підпадають під вплив проектної діяльності.

Комплексний документ містить інформацію про обладнання Підрядника та ресурси команди, такі як засоби індивідуального захисту (ЗІЗ), детальні робочі етапи, процедури на випадок надзвичайних ситуацій, а також контактну інформацію для персоналу з охорони здоров'я та безпеки. Якщо проект вимагає додаткових заходів, таких як належна утилізація відходів, видалення небезпечних речовин або прибирання майданчика, ці деталі також повинні бути включені в документ. Заява про заходи охорони здоров'я та безпеки також може охоплювати:

- Протоколи надання першої допомоги та реагування на надзвичайні ситуації;
- Необхідні тренінги та процедури з техніки безпеки;
- Необхідні дозволи та на виконання робіт;
- Процедури блокування та вимкнення машин і обладнання;

- Точки доступу на будівельний майданчик;
- Інструкції щодо правильного поводження з будівельними матеріалами;
- Встановлення риштування;
- Основні місця на будівельному майданчику, такі як санітарні приміщення та місця зберігання відходів.

Заява про заходи охорони здоров'я та безпеки також повинна враховувати небезпеки, пов'язані з випадковими відходами. Наприклад, якщо утворюються відходи, в документі має бути зазначено, як безпечно поводитися з ними та утилізувати. Заява про заходи охорони здоров'я та безпеки повинна переглядатися та оновлюватися щоразу, коли завдання виконуються на новому місці або з використанням нового обладнання. Якщо фактори, що впливають на здоров'я і безпеку, змінюються, документ повинен бути переглянутий, щоб забезпечити постійну актуальність заходів безпеки.

Багато працівників будуть в першу чергу піддаватися ризикам у сфері охорони праці, включаючи, але не обмежуючись ними:

- Недостатня обізнаність щодо вимог охорони праці, таких як належне використання ЗІЗ та безпечні методи роботи на робочому місці;
- Електромонтажні роботи;
- Вплив хімічних речовин (фарби, розчинники, мастильні матеріали та паливо);
- Дорожньо-транспортні пригоди;
- Небезпеки під час земляних робіт;
- Підняття важких конструкцій;
- Вплив будівельних аерозолів (пил, діоксид кремнію та азбест);
- Небезпеки під час зварювальних робіт (дим, опіки та радіація).

Зокрема, превентивні та контрольні заходи повинні гарантувати, що тільки навчений і сертифікований персонал має доступ до об'єктів або будь-яких зон, які можуть становити ризики у сфері охорони праці та промислової безпеки, з необхідними захисними пристроями та з дотриманням мінімальних вимог щодо відстані.

4.5 ЕСС 5 - Придбання земельних ділянок, обмеження землекористування та вимушене переселення

Проект не фінансуватиме діяльність, яка потребуватиме відчуження земельних ділянок, отримання прав доступу (короткострокових або довгострокових), а також фізичного чи економічного переміщення населення. Будівельні роботи в межах проєкту передбачають виконання невеликих за масштабом робіт з реконструкції та/або ремонту виключно в межах території існуючих закладів освіти.

Конкретні локації реалізації заходів проєкту не визначені, оскільки заклади освіти — бенефіціари проєкту — розташовані по всій території країни, однак знаходяться на землях, що перебувають у державній або комунальній власності.

Ризики та впливи визначатимуться шляхом проведення соціального скринінгу (із застосуванням контрольного переліку — checklist), а відповідні заходи з пом'якшення впливів включатимуться до планів екологічного та соціального управління для конкретних об'єктів або, за необхідності, до планів переселення.

Проекти Рамкової програми екологічного та соціального управління та Рамкової політики переселення, підготовлені Міністерством освіти і науки, описують процедуру скринінгу потенційних соціальних ризиків і впливів, пов'язаних із будівельними роботами, включаючи впливи, пов'язані із землекористуванням та переселенням, а також визначають дії, етапи та заходи з пом'якшення впливів, які застосовуються у разі їх виявлення.

РПЕСУ та Рамкова політика переселення також містять вимоги щодо нагляду та моніторингу впливів, релевантних до Екологічного та соціального стандарту 5.

4.6 ЕСС6 - Збереження біорізноманіття та стале управління живими природними ресурсами

Очікується, що проектна діяльність ЗВО не матиме впливу на біорізноманіття або живі природні ресурси. Місця реалізації проекту будуть розташовані в модифікованих ландшафтах, тобто вже існуючих освітніх закладах, навчальних центрах та університетах.

ЕСС 6 визнає важливість збереження основних екологічних функцій оселищ, включаючи ліси, та біорізноманіття, яке вони підтримують. Оселище визначається як наземна, прісноводна або морська географічна одиниця або повітряний простір, що підтримує угруповання живих організмів та їхню взаємодію з неживим середовищем.

4.7 ЕСС 7 - Корінні народи/історично незахищені традиційні місцеві громади країн Африки на південь від Сахари

ЕСС 7 не застосовується до Проекту. В країні не виявлено корінних народів.

4.8 ЕСС 8 - Культурна спадщина

У деяких випадках діяльність в рамках проекту ЗВО може включати реконструкцію об'єктів, що входять до списку національних або місцевих об'єктів культурної спадщини. Очікується, що ці реставраційні роботи в основному включатимуть ремонт та модернізацію будівель, а також можуть охоплювати деякі внутрішні інженерні мережі (електрика, вода, опалення, кондиціонування тощо) та благоустрій території. Відповідно до вимог ЕСС 8 та національного законодавства, реконструкція кожного такого об'єкта буде розроблятися та управлятися відповідно до принципів належної практики у сфері культурної спадщини. У такому випадку ГВП включатиме фахівця з екологічних та соціальних питань, який має знання щодо збереження культурної спадщини. Плани з управління охороною культурної спадщини для конкретних об'єктів в рамках проекту будуть детально розглядати заходи зі збереження культурних ресурсів.

Крім того, будівельні роботи можуть вимагати проведення земляних робіт, які пов'язані з ймовірністю випадкових знахідок. Для вирішення цього питання в усіх контрактах на будівельні роботи в рамках проекту в ПЕСУ всіх ЗВО будуть включені спеціальні пункти про "процедуру поводження з випадковими знахідками", в яких буде визначено, як поводитися з випадковими знахідками, пов'язаними з діяльністю в рамках проекту.

4.9 ЕСС 9 - Фінансові посередники

Участь фінансових посередників у проекті не передбачається.

4.10 ЕСС 10 - Залучення зацікавлених сторін та розкриття інформації

Через ЕСС 10 СБ визнає важливість відкритого та прозорого взаємодії між виконавчим органом (МОН/ГВП) та зацікавленими сторонами проекту як важливого елементу належної міжнародної практики. Ефективна взаємодія із зацікавленими сторонами може покращити екологічну та соціальну

стійкість проектів, підвищити рівень їх прийнятності та зробити значний внесок у успішне планування та реалізацію проектів.

ЕСС 10 застосовується до всіх проектів, що підтримуються Банком. МОН/ГВП/ЗВО взаємодіятимуть із зацікавленими сторонами як невід'ємну частину екологічної та соціальної оцінки проекту, а також розробки та реалізації проекту, як зазначено в ЕСС 1.

МОН підготувало План залучення зацікавлених сторін (ПЗЗС) до початку оцінки відповідно до вимог ЕСС 10. План залучення зацікавлених сторін⁶ включає зацікавлені сторони, різних бенефіціарів і тих, на кого безпосередньо впливає проект (особи, які зазнають впливу проекту - ОВНС), включаючи малозабезпечені та вразливі групи населення. Основними зацікавленими сторонами проекту є (i) Міністерство освіти і науки (МОН); (ii) органи управління ЗВО на національному, регіональному та місцевому рівнях; (iii) адміністрація та педагогічний персонал ЗВО; (iv) студенти.

ПЗЗС буде оприлюднено якомога раніше до початку оцінювання, щоб забезпечити можливість проведення змістовних консультацій та отримання пропозицій від зацікавлених сторін до того, як він буде остаточно доопрацьований для проведення оцінювання. МОН/ГВП запровадять в рамках ПЗЗС процедури зовнішньої комунікації з екологічних та соціальних питань, пропорційні до ризиків та впливів проектної діяльності, відповідно до вимог ЕСС 10.

МОН спиратиметься на існуючий Механізм розгляду скарг (МРС), оскільки в рамках проекту також буде розроблено загальнопроектний МРС, який дозволить зацікавленим сторонам направляти свої занепокоєння, питання та скарги до ГВП (і, за необхідності, до інших суб'єктів на місцевому рівні). МРС буде багатостороннім, щоб отримувати інформацію від громад та зовнішніх зацікавлених сторін і мати можливість реагувати на питання, пов'язані з широким колом питань реалізації проекту. Також буде створено канал для конфіденційних повідомлень і механізмів відшкодування збитків у разі гендерно зумовленого насильства (ГЗН). З огляду на те, що місця реалізації проектів будуть географічно розкидані, в рамках проекту будуть визначені місцеві учасники, включаючи місцеві державні органи, а також конкретні співробітники ГВП, які будуть допомагати координувати та реалізовувати ПЗЗС.

ГВП сприятиме вищим навчальним закладам у впровадженні системи управління ризиками на рівні вищих навчальних закладів для реагування на запити та занепокоєння громадськості.

ГВП також сприятиме підрядникам будівельних робіт у створенні МРС для працівників.

У розділі 8 цього РПЕСУ більш детально розглядаються питання громадських консультацій, розкриття інформації та МРС, а також містяться посилання на ПЗЗС для отримання більш детальної інформації про методики, що застосовуються, зокрема, у зв'язку з поточним кризовим становищем, пов'язаним з COVID-19.

5. ВИЗНАЧЕННЯ ПОТЕНЦІЙНОГО ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТА СОЦІАЛЬНУ СФЕРУ

Загальна оцінка показує, що вплив на навколишнє середовище та суспільство буде обмеженим, від незначного до помірного, оборотним та легким для контролю та управління.

Очікується, що екологічні та соціальні впливи, пов'язані з реконструкцією, встановленням та експлуатацією сонячних панелей, реконструкцією та встановленням обладнання, будуть специфічними для конкретного об'єкта, тимчасовими та оборотними, а також керованими за допомогою стандартних заходів з пом'якшення наслідків, відображених у ПЕСУ для конкретного об'єкта.

Основні екологічні та соціальні ризики і впливи пов'язані з діяльністю, що фінансуватиметься в рамках Компонентів 2 і 3 (реконструкція/відновлення ЗВО, встановлення лабораторій тощо).

Всі ремонтні/будівельні роботи будуть проводитися виключно на існуючих об'єктах ЗВО:

⁶ ПЗЗС доступний як окремий документ і буде оприлюднений разом з РПЕСУ .

реконструкція та модернізація будівель обраних вищих навчальних закладів.

Оскільки проектна діяльність ЗВО⁷ буде визначена в ході реалізації Проекту, визначені екологічні та соціальні впливи є узагальненими. Для дотримання вимог ESF СБ, кожен визначений ЗВО, що реалізує проектні заходи, розробить ПЕСУ відповідно до запропонованого шаблону в Додатку Е. ПЕСУ буде враховувати конкретні екологічні та соціальні впливи та вигоди для кожного виду діяльності.

Якщо роботи з реконструкції мають невеликий масштаб, ГВП у співпраці з ЗВО оцінить потенційний вплив, використовуючи контрольний список ПЕСУ, що міститься у Додатку Е.

Для робіт, що обмежуються лише встановленням обладнання, без будь-яких будівельних робіт, очікується, що екологічні та соціальні впливи будуть мінімальними, специфічними для конкретного об'єкта, тимчасовими та керованими за допомогою стандартних заходів з пом'якшення наслідків та використання додаткового контрольного переліку ПЕСУ, розробленого для встановлення обладнання та умов об'єкту (Додаток Е).

5.1 Потенційний позитивний соціальний та екологічний вплив

Заходи Програми матимуть значний позитивний вплив на якість освітніх послуг в Україні, впливаючи на безпеку освітнього середовища, прямо та опосередковано, тимчасово та постійно. Витрати на утримання будівель відібраних навчальних закладів будуть зменшені, а умови безпеки підвищаться. Очікується наступний позитивний вплив на навколишнє середовище та соціальні аспекти проекту під час реконструкції (переобладнання) та на етапі експлуатації:

- *Покращення інфраструктури ЗВО для навчання.* Будівлі ЗВО, аудиторії, бібліотеки, притулки та їхня доступність для осіб з інвалідністю є вирішальними елементами для покращення результатів навчання.
- *Покращення якості освітніх послуг у ЗВО* завдяки сучасній цифровій інфраструктурі для дистанційного навчання, цифровим пристроям та обладнанню, базовим навчальним лабораторіям та передовим науково-дослідним лабораторіям, обладнанню, цільовому навчанню управлінців та викладачів, дрібному ремонту та реабілітації.
- Зменшення витрат на утримання завдяки заходам з енерго- та ресурсозбереження (водоспоживання), впровадженням під час ремонту.
- Покращення умов для досягнення студентами академічних успіхів та рівних можливостей в умовах безпеки;
- Створення робочих місць та тимчасових доходів (підрядники), а потім підвищення доходів працівників;
- Впровадження системи залучення громадськості до проведення консультацій щодо реконструкції вищих навчальних закладів та належне вирішення скарг студентів, батьків та інших осіб, які прямо чи опосередковано зазнають впливу від діяльності в рамках проекту.
- У зв'язку з війною, що триває в Україні, громадські консультації та залучення зацікавлених сторін повинні зосереджуватися на віртуальних методах участі (віртуальні зустрічі, телебачення, публікації в соціальних мережах, плакати в громадських місцях);
- Зміцнення механізмів доступу до інформації, консультації з громадянами, розгляд скарг та запровадження заходів для встановлення права на подання петицій і моніторинг рівня задоволеності населення.

5.2 Потенційні негативні соціальні та екологічні впливи

Потенційний вплив на навколишнє середовище та суспільство у зв'язку з реконструкцією вищих навчальних закладів описано нижче для етапів проектних робіт/тендерних процедур, будівельних робіт та експлуатації. Усі екологічні та соціальні впливи, пов'язані з реконструкцією/відновленням

⁷ РПЕСУ надає шаблон Плану діяльності за проектом у Додатку А

кампусів ЗВО в рамках Підкомпоненту 2.1 та Компоненту 3, описані нижче, будуть тимчасовими (короткостроковими), оборотними та локальними (місцевими), від низьких до помірних за величиною та керованими. Однак перелічені нижче впливи можуть спричинити незручності для студентів, викладачів, працівників та широкої громадськості. Зокрема, під час війни, що триває в Україні, присутність працівників підрядних організацій на території кампусу може створити додаткове навантаження на укриття під час повітряної тривоги та підвищити ризики нещасних випадків.

Очікувані негативні наслідки:

На етапі проектування:

- нехтування екологічними та соціальними аспектами, включаючи культурну спадщину (наприклад, історичні будівлі) під час підготовки проекту реконструкції ЗВО та тендерної документації.
- порушення навчальних програм та академічної діяльності ЗВО через неправильний вибір часу проведення ремонтних робіт.
- Загальний проектний/технічний план ремонту/реконструкції включає застарілі технології опалення, вентиляції та кондиціонування повітря, інші інженерні рішення (недостатньо використані енергоефективні, водоефективні тощо), нехтування відповідними планами пожежної сигналізації та евакуації в разі пожежі, а також наявність небезпечних матеріалів у будівельних матеріалах.

На етапі будівництва (реконструкції):

- забруднення повітря (пил, бетонний пил, тверді частинки, вихлопні гази), спричинене вилученням матеріалів, транспортуванням обладнання та вантажівками/машинами, може мати негативний вплив як на здоров'я людей, так і на навколишнє середовище;
- забруднення ґрунту внаслідок складування будівельних матеріалів, будівельного сміття, витоку нафтопродуктів з техніки та неконтрольованих розливів;
- неконтрольовані викиди небезпечних матеріалів (наприклад, клеїв, нафтопродуктів, розчинників, фарби тощо) та відходів (азбестовмісних покрівельних матеріалів, можливо, свинцевих фарб у будівельному смітті) внаслідок їх неналежного використання, обробки, зберігання та транспортування;
- забруднення води у разі витоку забруднюючих речовин (нафта, нафтопродукти тощо) на території ЗВО (тимчасовий будівельний майданчик), у сусідні водойми та інші водоймища втрата місць проживання флори і фауни. Діяльність проекту ЗВО, ймовірно, не буде здійснюватися в межах чутливих територій, місць існування будь-яких зникаючих або рідкісних видів. Однак, під час ремонтних робіт можливе видалення рослинності на задньому дворі ЗВО для зберігання будівельних матеріалів, обладнання та відходів або для деяких робіт з покращення інфраструктури (наприклад, заміна водопроводу, встановлення опалювального котла тощо).
- інші незручності, такі як шум і вібрація, рух транспортних засобів (доставка будівельних матеріалів, вивезення відходів, робота кранів, підйомників, фронтальних навантажувачів тощо) та будівельної техніки, можуть спричинити певні незручності у вигляді шуму та вібрації техніки, на які будуть наражатися люди;
- вплив на здоров'я викладачів та студентів, якщо реконструкція приміщень ЗВО відбувається під час навчального процесу. Порушення академічної діяльності, яка може бути тимчасово перенесена в іншу будівлю на час ремонту приміщень.
- Безпека для здоров'я та безпеки на робочому місці, ризик нещасних випадків на будівельному майданчику для працівників, викладачів та студентів. Нещасні випадки, пов'язані з роботою, такі як опіки, падіння та порізи, можуть статися через людські помилки, відсутність у працівників відповідних ЗІЗ, необхідних для виконання їхніх завдань, та механічні несправності обладнання. Нещасні випадки також можуть бути наслідком неналежного зберігання обладнання, фарб та інших розчинників і будівельних матеріалів, а також неналежного поводження з будівельними відходами. Ще одним джерелом нещасних випадків на етапі будівництва проекту є конфлікти між людьми та транспортними засобами під час транспортування обладнання та матеріалів на будівельний

майданчик, а також під час вивезення відходів з будівельного майданчика на спеціально відведене місце утилізації. Нещасні випадки такого роду можуть призвести до розливів, знищення майна, травм і смертельних випадків на місці. Кілька ризиків у сфері охорони праці та промислової безпеки можуть виникати через діяльність, процеси, матеріали та обладнання, задіяні на будівельному етапі проекту;

- дорожньо-транспортні пригоди через рух транспорту, спричинений будівництвом (в'їжджаючі та виїжджаючі вантажівки, робітники, студенти та інші пішоходи)
- пожежні ризики, оскільки на будівельних майданчиках можливі випадки самозаймання, особливо на паливному складі, в механічній майстерні (зварювання та різання сталі), задимлення від спалювання сміття, місць для куріння сигарет та столярних майстерень.
- Ризики, пов'язані з небезпекою обстрілів, виявленням вибухових пристроїв або їх компонентів, а також небезпечних предметів.

На етапі експлуатації:

- ризик для здоров'я студентів та небезпека для безпеки у разі впливу токсинів, що містяться в будівельних матеріалах (наприклад, фарба на основі свинцю, азбест). Очікується, що під час реконструкції/ремонту ЗВО всі основні небезпечні для здоров'я/токсичні матеріали будуть видалені, тому в оновлених ЗВО не очікується жодних серйозних небезпек. Однак необхідно забезпечити належне технічне обслуговування (наприклад, системи санітарії та прибирання, ремонтні послуги), внутрішні комунікації та системи протипожежної безпеки
- ризики для студентів, пов'язані з небезпекою обстрілів, виявленням вибухових пристроїв або їхніх компонентів, а також небезпечних предметів.
- вплив на здоров'я, травми та пошкодження інфраструктури/обладнання через відсутність норм безпеки та інструкцій щодо лабораторного обладнання та хімічних матеріалів, що використовуються;
- поводження з побутовими відходами, а також утворення та утилізація електронних відходів.

5.3 Потенційні екологічні та соціальні ризики і впливи сонячних панелей

Екологічні та соціальні ризики і впливи сонячних панелей, оцінені відповідно до Екологічної та соціальної рамки Світового банку (ESF) з прямим посиланням на ECC1, ECC3, ECC4 та пов'язані з ними стандарти. Вплив охоплює етапи встановлення, експлуатації, технічного обслуговування та виведення з експлуатації:

Забруднення ґрунту, води та повітря:

Будівництво/обслуговування сонячних фотоелектричних станцій може спричинити ерозію ґрунту, забруднення пилу та води через розливи паливно-мастильних матеріалів та небезпечних речовин. Неправильне зберігання або утилізація хімічних речовин і відходів (включаючи електронні відходи та акумулятори) може призвести до забруднення ґрунту і водних ресурсів.

Поводження з небезпечними матеріалами та відходами:

Сонячні панелі та відповідні батареї можуть містити небезпечні речовини (наприклад, свинець, кадмій, літій). Утилізація та переробка відпрацьованих панелей становлять значні ризики, якщо вони не здійснюються відповідно до найкращих світових практик. Країни з обмеженою інфраструктурою переробки стикаються з підвищеними ризиками забруднення навколишнього середовища.

Ресурсоефективність та зміна клімату:

Сонячні фотоелектричні проекти, як правило, зменшують викиди вуглецю порівняно з викопними видами палива, але потребують води для очищення панелей і можуть мати незначні

мікрокліматичні ефекти (локальні зміни температури, затінення). ЕСС3 вимагає, щоб проекти мінімізували використання ресурсів і забруднення, а також враховували кліматичну стійкість при проектуванні.

Шумовий та візуальний вплив:

Будівництво та експлуатація можуть створювати шум і змінювати візуальний ландшафт, потенційно впливаючи на місцеві громади та вартість майна.

Соціальні ризики та впливи:

Праця та умови праці:

Ризики включають небезпечні умови праці (падіння, ураження електричним струмом, вплив хімічних речовин), використання дитячої або примусової праці в ланцюгах поставок (особливо у виробництві полікремнію), а також відсутність належних механізмів розгляду скарг. ЕСС2 та проектні ПЕСУ вимагають надійного управління трудовими ресурсами та планів з охорони праці та промислової безпеки.

Здоров'я та безпека громади:

Будівництво та експлуатація можуть збільшити ризики інфекційних захворювань (наприклад, ІПСШ), дорожньо-транспортних пригод та гендерно-обумовленого насильства (ГЗН) через приплив робочої сили. ЕСС4 вимагає оцінки та пом'якшення цих ризиків, включаючи кодекси поведінки та залучення громадськості.

Соціальна ізоляція та залучення зацікавлених сторін:

Вразливі групи населення можуть бути виключені з процесу отримання вигод від проекту або консультацій. ЕСС10 вимагає інклюзивного залучення зацікавлених сторін та доступних механізмів подання скарг.

Ієрархія пом'якшення наслідків та керівництво з реалізації:

- ЕСФ вимагає застосування ієрархії пом'якшення наслідків: уникнення, мінімізація, пом'якшення та компенсація/компенсація залишкових впливів (ЕСС1, п. 27).
- Специфічні для кожного об'єкта Плани управління екологічними та соціальними аспектами, План управління відходами, План управління азбестовмісними матеріалами та Плани взаємодії із заінтересованими сторонами повинні бути розроблені, оприлюднені та впроваджені із забезпеченням регулярного моніторингу та адаптивного управління.

Огляд основних ризиків та наслідків:

Етап	Екологічні ризики	Соціальні ризики
Будівельні роботи	Пил, шум, забруднення ґрунту/води	Приплив робочої сили, гендерне насильство, ізоляція
Експлуатація	Використання ресурсів, мікроклімат, відходи	Здоров'я/безпека громади, доступ
Виведення з експлуатації	Небезпечні відходи, переробка	Охорона праці та техніка безпеки

5.4 Вплив та заходи з пом'якшення наслідків

У Таблиці 5.1 нижче наведені потенційні екологічні та соціальні ризики, які були виявлені під час перевірки впливу Проекту на довкілля, а також відповідні заходи щодо їх зменшення. Екологічні та соціальні впливи, пов'язані з Проектом на етапах проектування, будівництва та експлуатації, включають забруднення повітря, води, ґрунту, шум, пил, видалення дерев, руйнування існуючих споруд, утворення та поводження з будівельними та іншими відходами, питання охорони здоров'я та безпеки, тощо. Для мінімізації екологічних та соціальних наслідків необхідно вжити заходів щодо їх пом'якшення. Коли будуть визначені ЗВО-учасники, для кожного ЗВО, що реалізовуватиме проектну діяльність, необхідно буде розробити ПЕСУ. Перевірка екологічних та соціальних ризиків може бути

здійснена за допомогою контрольних переліків, запропонованих у Додатку D. ПЕСУ в **Додатку Е** також пропонує комплексний контрольний перелік екологічних та соціальних впливів та заходів щодо їх пом'якшення.

Таблиця 5.1. Підсумок ризиків, пов'язаних із заходами, що реалізуються в рамках проекту та заходи щодо зменшення ризиків

Коли і чому	Що (опис впливу)	Що з цим робити (заходи з пом'якшення заходи)
Фаза проектування		
Підготовка оголошення про проведення тендеру (тендерної документації) та укладення контракту тендерів (тендерна документація) та укладання контрактів	Незнання екологічних та соціальних вимог, включаючи культурну спадщину (наприклад історичні будівлі) під час підготовки тендерної документації	Підготовка ТЗ з положеннями про ЕС (для підрядників) Включаючи Частина 2 та Частина 3 Екологічний та соціальний менеджмент.
		Загальний ПЕСУ (Додаток Е) Додавання до контракту пункту про управління екологічними ризиками відповідно до національних стандартів та стандартів СБ (вимога щодо дотримання положень щодо охорони праці та промислової безпеки, управління відходами, пилом, шумом та вібрацією) управління пилом, шумом та вібрацією). Включаючи вимоги щодо постачання нетоксичних матеріалів.
Невідповідні терміни ремонтних робіт	Переривання навчального процесу; збільшення величини негативного впливу на учнів/викладачів.	Планування ремонтних робіт на період літніх канікул, наскільки це можливо.
Загальний проект/технічний план реконструкції/реставрації з урахуванням статусу будівлі ЗВО як об'єкта культурної спадщини	Незнання/відсутність знань про сучасні технології енергоефективності Незнання/відсутність знань про сучасні технології енергоефективності, водозбереження, нехтування відповідною пожежною сигналізацією та планами евакуації. Використання застарілих матеріалів з небезпечними компонентами, будівельної техніки, матеріалів, що не підтверджують	Забезпечення того, щоб інфраструктура ЗВО (вхід, аудиторії аудиторії, їдальня, санвузли, пункти питної води, пожежна сигналізація, комплексний план евакуації тощо) забезпечувала безперешкодний доступ для всіх, у тому числі осіб з інвалідністю Закупівля будівельних матеріалів без небезпечних компонентів. Підтвердження цінності будівель як об'єктів

Коли і чому	Що (опис впливу)	Що з цим робити (заходи з пом'якшення заходи)
	культурну/історичну цінність.	культурної спадщини та проведення ремонтних робіт відповідно до вимог.
Фаза ремонтних робіт		
Етап ремонтних робіт: забруднення, шум, рух транспорту	Ризики, пов'язані з розкопками; риттям траншей для прокладання розширення і труб; зведення внутрішніх стін і штукатурка, зовнішні стіни утеплення тощо.	Вибір спеціалізованих компаній Проведення попередніх технічних досліджень; підготовка детальної специфікації. ПЕСУ на відповідність до ЕСС.
Забруднення повітря	Основними джерелами забруднення атмосфери під час будівельних робіт є вихлопні гази будівельної техніки, транспортних засобів та інших механізмів, процеси пилоутворення під час використання сипучих матеріалів, викиди забруднюючих речовин від використання лакофарбових матеріалів, викиди в атмосферу під час зварювальних робіт, а також викиди пилу під час земляних робіт та знесення.	Викиди пилу та автотранспорту слід мінімізувати шляхом належної експлуатації та нагляду за робочим майданчиком. Під час тривалих посушливих періодів слід вживати заходів для придушення пилу (наприклад, зрошення водою). За необхідності працівники повинні бути забезпечені захисними масками. Необхідно регулярно контролювати технічний стан дизельного паливного обладнання. Під час реалізації проекту підрядники повинні використовувати сучасні методи будівництва та енергоефективні технології, наскільки це можливо. Регулярний моніторинг забруднення повітря повинен здійснюватися протягом усього періоду ремонтних робіт.
Забруднення ґрунту	Розливи мастил від важкої техніки, фарби, інших хімічних речовин (під час ремонтних робіт)	Технічна відповідність техніки; дотримання інструкцій з експлуатації, належне зберігання та утилізація стічних вод у затверджених місцях тощо.
Забруднення води	Викид забруднюючих речовин (мастил, нафтопродуктів тощо)	Септики, які будуть розміщені в будівельних містечках, повинні бути виготовлені з непроникного матеріалу і спорожнятися відповідно до чинних правил. Стічні води будуть зберігатися належним чином і транспортуватися

Коли і чому	Що (опис впливу)	Що з цим робити (заходи з пом'якшення заходи)
		спеціальною вантажівкою до до централізованого колектора стічних вод або до іншого затвердженого місця, на основі угоди, досягнутої з місцевими органами влади на етапі проектування.
Втрата флори та фауни	Ризик вирубки або видалення рослинності (дерев, кущів) та зменшення або зелених насаджень навколо будівель ЗВО для будівельних цілей	Створення зелених зон, пошук альтернативних рішень (щоб уникнути вирубки дерев), висадка дерев для компенсації можливого знищення зелених насаджень та дефіциту поглинання CO ₂ .
Будівельні відходи	Утворення будівельних відходів (ґрунт, бетон, пакування тощо), які можуть спричинити тимчасове забруднення території, утворення пилу, а також ризики для здоров'я та безпеки, якщо ними не управляти належним чином.	Розділяйте будівельні відходи на ті, що підлягають вторинній переробці, небезпечні та безпечні категорії. Збирати, зберігати та вивозити будівельні відходи на належним чином визначені/контрольовані звалища. Забезпечити щоденне прибирання, в тому числі приміщень, і підтримувати належні засоби утилізації будівельних відходів. Відходи, що утворюються від знесення існуючих споруд, повинні максимально повторно використовуватися у запланованому будівництві. Місце зберігання відходів до остаточної утилізації повинно бути розташоване на відстані не менше 50 метрів від річок, струмків, озер і водно-болотних угідь. Після виведення з експлуатації кожного будівельного майданчика все сміття та відходи повинні бути прибрані та перероблені або утилізовані у затвердженому місці. Спалювання будівельних відходів заборонено.
Азбест / азбестовмісні матеріали (АММ)	Відходи азбесту/азбестовмісних матеріалів становлять небезпеку для здоров'я	Якщо на будівельному майданчику очікується наявність або є підозра на наявність небезпечних

Коли і чому	Що (опис впливу)	Що з цим робити (заходи з пом'якшення заходи)
	працівників та навколишнього середовища, якщо з ними неправильно поводитися, зберігати та утилізувати.	матеріалів (азбест/ азбестовмісні матеріали) в уламках знесених будівель, Підрядник зобов'язаний прийняти План поводження з відходами азбесту, використовуючи існуючий шаблон Плану. План також повинен бути доступний для всього персоналу, залученого до виробничої діяльності.
Небезпечні відходи (тверді та рідкі)	Накопичення будівельних відходів; будівельне сміття, миття обладнання на майданчику, неналежна утилізація відходів	Роздільний збір та вивезення відходів (визначені місця); визначення та укладення договорів з компаніями, що займаються вивезенням відходів (зазначено в договорах про вивезення відходів); забезпечення мобільними туалетами для чоловіків та жінок. Знесені дерев'яні (з фарбою) елементи ізоляції (віконні рами, дахи тощо) належним чином утилізуються, зберігаються та транспортуються до затвердженого місця для подальшого використання і не використовуються для опалення.
Шум і вібрація	Рух транспортних засобів та будівельної техніки.	Регулярне технічне обслуговування машин та обладнання із застосуванням шумового обладнання Технології придушення шуму. Забезпечення працівників засобами індивідуального захисту від шуму, наприклад, навушниками. Розміщення знаків навколо будівельного майданчика для попередження людей про шумні умови. Регулярне технічне обслуговування обладнання з метою забезпечувати їхню ефективність та результативність. Дотримання

Коли і чому	Що (опис впливу)	Що з цим робити (заходи з пом'якшення заходи)
		вимог законодавства України щодо шуму/вібрації та стандартів Світового банку
Охорона праці та безпека та гігієна праці	Загрози для здоров'я (травми та нещасні випадки), обстріли, знахідки боєприпасів нещасні випадки), обстріли, знахідки нерозірваних боєприпасів.	Дотримання вимог ПЕСУ, Процедури ESIRT та Рамкових вимог щодо готовності до надзвичайних ситуацій та реагування на них Забезпечення маркування всіх потенційних небезпек. Інформування працівників про ризики, пов'язані з обладнанням, забезпечення належними засобами індивідуального захисту та контроль за їх використанням. Забезпечення безпечного зберігання обладнання та небезпечних матеріалів.
Пожежна безпека	Ділянки будівництва, схильні до самозаймання	Забезпечити наявність протипожежного обладнання в легкодоступних місцях, а також гарантувати, що персонал на об'єкті персонал добре навчений користуватися цим обладнанням, а також його регулярне технічне обслуговування. Створення безпечних та належних місць збору на випадок пожежі та надзвичайних ситуацій, а також забезпечити їх належне маркування. Проведення навчання.
Обстріли, виявлення вибухових пристроїв або їхніх компонентів і небезпечних предметів.		Організація відповідних тренінгів з безпеки. Ознайомлення з Рамковими вимогами щодо готовності та реагування на надзвичайні ситуації (Додаток G).
Фаза експлуатації		
Токсини	Закупівля неякісних (несертифікованих) будівельних матеріалів.	Додавання специфічних вимог (щодо використання нетоксичних матеріалів) під час проведення тендерів.
Електронні відходи	Утворення електронних відходів від застарілого або	Там, де це можливо, заклади вищої освіти повинні

Коли і чому	Що (опис впливу)	Що з цим робити (заходи з пом'якшення заходи)
	пошкодженого електричного та електронного обладнання, яке може містити небезпечні компоненти і, за умови неналежного поводження, може становити ризики для здоров'я людей та довкілля.	запровадити можливість викупу електронного обладнання у постачальників в рамках своєї політики відповідальності виробника та "зелених" закупівель. Контейнери для збору електронних відходів мають бути встановлені в усіх закладах вищої освіти. Витратні матеріали, витратні матеріали та інші витратні матеріали (картриджі, деталі, освітлювальні прилади, батареї, використані деталі після ремонту або пошкодження тощо) слід збирати для утилізації окремо від інших відходів. Будь-які електронні відходи, що підлягають переробці, повинні бути відокремлені для збору та повторного використання переробними підприємствами. Будь-яке обладнання або частини, які неможливо відокремити, повинні бути поміщені окремо від звичайних твердих відходів в окремий контейнер для електронних відходів і зберігатися в безпечному місці для зберігання електронних відходів. Домовленості про збір та остаточну утилізацію електронних відходів повинні бути укладені з визнаними компаніями зі збору та переробки небезпечних відходів. План управління електронними відходами розроблений для керівництва та забезпечення належного поводження, зберігання та утилізації всіх електронних відходів, що утворюються в рамках проекту.
Ризики для безпеки	Шкода, травма, смерть або хвороба студента/викладача в лабораторіях хімії, фізики,	Підготовка інструкції з техніки безпеки (поведінка, хімічні речовини, обладнання,

Коли і чому	Що (опис впливу)	Що з цим робити (заходи з пом'якшення заходи)
	біології та майстернях ЗВО	яке буде хімічні речовини, обладнання, яке буде використовуватися, тощо). Маркування всіх хімічних речовин, обладнання, які використовуються і можуть наражати користувачів на ризики для здоров'я та безпеки. Навчання студентів/викладачів дотриманню правил техніки безпеки та запобіганню потенційного впливу, включаючи рамкові вимоги щодо готовності до надзвичайних ситуацій та реагування на них. оснащення лабораторій та майстерень захисними засобами та матеріалами.

Заходи зі зменшення впливу рекомендуються для поводження з небезпечними відходами від сонячних панелей

Заходи з пом'якшення наслідків поводження з небезпечними відходами від сонячних панелей в рамках Екологічної та соціальної рамки Світового банку (ESF) визначаються, в першу чергу, ECC3 (Ефективність використання ресурсів, запобігання та управління забрудненням) та ECC4 (Здоров'я та безпека населення), а також Належною міжнародною промисловою практикою (GIIIP) та відповідними керівними принципами EHS. Нижче узагальнено рекомендовані заходи з прямими посиланнями на вимоги ESF та приклади нещодавніх проектів:

1. Планування та ієрархія управління відходами

- Підготувати та впровадити План управління відходами (ПУВ) для конкретного об'єкта як частину ПЕСУ, що охоплює небезпечні та безпечні потоки відходів, включаючи сонячні панелі, акумулятори та пов'язані з ними електронні відходи. ПУВ повинен застосовувати ієрархію пом'якшення наслідків: уникати, мінімізувати, повторно використовувати, переробляти і, як крайній захід, утилізувати небезпечні відходи в екологічно безпечний спосіб.

2. Сегрегація, безпечне зберігання та поводження

- Небезпечні відходи (наприклад, пошкоджені панелі, батареї, що містять свинець, кадмій, літій) повинні бути відокремлені від безпечних відходів і зберігатися в безпечних, вентильованих, критих приміщеннях для запобігання витоку, розливу та впливу. Місця зберігання повинні бути на непроникних поверхнях, подалі від водойм і регулярно перевірятися на цілісність.

3. Ліцензована утилізація та переробка

- Небезпечні відходи повинні передаватися тільки ліцензованим компаніям, що займаються утилізацією небезпечних відходів, та авторизованим переробним підприємствам. Для всіх перевезень та остаточної утилізації необхідна документація щодо ланцюга поставок. Суворо забороняється відкрите скидання, спалювання або неформальний демонтаж.

4. Зворотне вивезення та розширена відповідальність виробника

- Контракти з постачальниками/виробниками повинні включати домовленості про повернення відпрацьованих панелей та батарей, забезпечуючи їх вилучення та переробку. Виробники/постачальники повинні створити пункти збору та оприлюднити інформацію про уповноважених переробників.

5. Навчання та інформування

- Забезпечити навчання працівників та громадськості щодо безпечного поводження, зберігання та утилізації небезпечних матеріалів від сонячних панелей. Кампанії з підвищення обізнаності повинні інформувати кінцевих користувачів про ризики неналежної утилізації та важливість використання авторизованих каналів.

6. Охорона праці

- Впровадити заходи з охорони праці для працівників, які працюють з небезпечними відходами, включаючи використання ЗІЗ (рукавичок, масок, окулярів), інженерних засобів контролю (вентиляція, ізоляція) та регулярну оцінку ризиків. Повинні бути розроблені плани реагування на надзвичайні ситуації на випадок розливу, витоку та пожежі.

7. Моніторинг та звітність

- Регулярно контролювати зберігання, обробку та утилізацію відходів. Вести облік утворення, переміщення та утилізації відходів, включаючи маніфести та сертифікати від уповноважених установ. Проводити аудит сторонніх переробників та компаній, що займаються утилізацією відходів, на предмет дотримання вимог законодавства.

8. Вимоги, специфічні для конкретної країни

- Дотримуйтесь національних правил поводження з небезпечними відходами та міжнародних конвенцій (наприклад, Базельської конвенції). Якщо місцеві потужності з утилізації/переробки обмежені, розгляньте можливість тимчасового зберігання та експорту до уповноважених підприємств.

9. Етап виведення з експлуатації

- Розробіть план виведення з експлуатації, який передбачає поводження з небезпечними відходами, контроль розливів та безпечний демонтаж панелей і батарей. Під час демонтажу та транспортування використовуйте піддони та ізоляцію.

- Виробники сонячних панелей повинні зареєструватися на національному порталі електронних відходів, створити механізми зворотного вивезення та забезпечити відправку панелей до авторизованих переробників.

- Сонячні фотоелектричні проекти потребують тимчасового зберігання небезпечних відходів, навчання та підтримки ліцензованих компаній з питань поводження з небезпечними відходами, включаючи акумуляторні батареї.

6. РОЗГЛЯД ПРОЕКТУ, КООРДИНАЦІЯ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

6.1 Послідовність процесу РПЕСУ на рівні проекту

З точки зору впровадження РПЕСУ, МОН/ГВП повинно (i) надавати підтримку ЗВО в інформуванні та розбудові потенціалу (включаючи вимоги щодо ЕСС та інші екологічні критерії); (ii) керувати екологічним та соціальним скринінгом та оцінкою прийнятності ЗВО з точки зору ESF; (iii) забезпечувати розробку та належне впровадження ПЕСУ та вимог щодо ЕСС для кожної прийнятої діяльності з реконструкції ЗВО; (iv) розглядати скарги та відгуки від зацікавлених сторін проекту та громадськості, включаючи ГВП, щодо екологічного/соціального впливу проектної діяльності ЗВО; (v) здійснювати нагляд за заходами з охорони довкілля та пом'якшення наслідків, передбаченими в ПЕСУ для проектної діяльності ЗВО; (vi) забезпечувати моніторинг екологічних та соціальних впливів як частину загального моніторингу проектної діяльності ЗВО; та (vii) звітувати про екологічні та соціальні впливи та нещасні випадки, що виникли під час реалізації проектної діяльності ЗВО.

Для виконання вимог РПЕСУ проектна команда буде дотримуватися наступних кроків:

1. Ідентифікація реалізованого проекту ЗВО
2. Екологічний та соціальний скринінг
3. Розробка інструментів, їх огляд, оприлюднення, консультації з громадськістю та затвердження
4. Впровадження, нагляд, моніторинг та оцінка

6.2 Неприйнятні види діяльності

МОН/ГВП на основі критеріїв, встановлених в ході реалізації Проекту, забезпечуватиме загальне стратегічне керівництво Проектом щодо критеріїв відбору проектної діяльності ЗВО. Фізичний стан будівель ЗВО матиме важливе значення для відбору для участі в Проекті з метою повного або часткового оновлення/реконструкції. Відібрані ЗВО пройдуть процес екологічного та соціального скринінгу з використанням вимог національного законодавства та ЕСС СБ відповідно до цього РПЕСУ. Визначення екологічних та соціальних ризиків проектної діяльності ЗВО буде визначено за результатами екологічного та соціального скринінгу.

Враховуючи, що загальний ризик проекту є помірним, при відборі заходів проекту для ЗВО слід звернутися до переліку неприйнятних видів діяльності, які не будуть дозволені СБ з потенційним значним/високим ризиком, а також до Переліку винятків МФК (2007)⁸. Проект не підтримуватиме будівельні заходи, які вимагають придбання землі та/або переселення; матимуть негативний вплив на доходи/ресурси для існування; включатимуть будь-які види примусового виселення людей; негативно впливатимуть на майно особи (осіб) або домогосподарства (домогосподарств); не відповідатимуть необхідним технічним та якісним специфікаціям; або не забезпечуватимуть рівну оплату за рівну працю для жінок і чоловіків.

Для кожної проектної діяльності ЗВО, де під час скринінгу були виявлені ризики для незахищених або вразливих груп населення, має бути проведена соціальна оцінка, щоб переконатися, що розробка проектної діяльності ЗВО ефективно пом'якшує потенційні негативні впливи.

Одним з обов'язків ГВП буде підготовка та періодичне (щоквартальне та щорічне) оновлення Звіту про діяльність за проектом (шаблон наведено у Додатку А). Звіт про діяльність за проектом має подаватися на розгляд спеціалістам Банку з екологічних та соціальних питань раз на півроку (кожні шість місяців) та доповнюватися Реєстром інцидентів (Додаток Б).

⁸ https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/topics_ext_content/ifc_external_corporate_site/sustainability-at-ifc/company-resources/ifcexclusionlist

Нове будівництво, масштабне знесення, діяльність, що вимагає примусового переселення, або діяльність, пов'язана з високими або значними екологічними та соціальними ризиками, залишаються неприйнятними в рамках Проекту.

6.2.1. Процедури перевірки проектної діяльності ЗВО

Після підтвердження того, що всі заходи в рамках проекту ЗВО є прийнятними, співробітники МОН/ГВП/ЗВО (виконавчі органи), які відповідають за екологічні та соціальні питання, проведуть оцінку ймовірного впливу на навколишнє середовище та потенційної необхідності примусового переселення на основі вимог національного законодавства та ЕСС СБ, заповнивши форми для перевірки, наведені в Додатку D. Проектні заходи ЗВО також будуть перевірені на відповідність критеріям СБ для проектів з високим та значним ризиком. Це допоможе визначити тип і масштаб потенційного впливу на навколишнє середовище та категорію ризику (низький, помірний, значний, високий) проектної діяльності ЗВО.

Як правило, значущість впливів і ризиків призводить до категоризації проекту, яка буде залежати від *типу і масштабу* проектної діяльності ЗВО, його місця розташування, *чутливості* екологічних питань, а також *характеру і величини* потенційних ризиків і впливів.

Тип і масштаб проекту "Високий ризик" зазвичай тягне за собою наступні впливи: (а) значний вплив на населення, включаючи населені пункти та місцеві громади (b) зміну екологічно важливих територій, включаючи водно-болотні угіддя, корінні ліси, луки та інші "критичні" природні місця існування та екосистемні послуги; (с) прямі викиди забруднюючих речовин, які є достатньо великими, щоб спричинити деградацію повітря, води або ґрунту, видів, що перебувають під загрозою зникнення, та "критичних" середовищ існування; (d) великомасштабні фізичні порушення території та/або околиць; (е) видобування, споживання або перетворення значної кількості лісу та інших важливих природних середовищ існування, включаючи наземні, підземні та водні екосистеми; (f) вимірні зміни гідрологічного циклу; (g) небезпечні матеріали у кількості, що перевищує випадкову; та (h) вимушене переміщення людей та інші значні соціальні потрясіння.

Проектна діяльність ЗВО, яка вважається "високим ризиком" та "значним ризиком", не буде прийнятною для фінансування в рамках цього Проекту.

Не очікується, що проектна діяльність ЗВО відбуватиметься у вразливих/чутливих місцях, що може призвести до присвоєння рейтингу "**Високий ризик**" або "**Значний ризик**". Однак, місце проведення проектної діяльності ЗВО має бути перевірено, щоб переконатися, що це не так: (а) на території або поблизу чутливих і цінних екосистем та "критичних" оселищ (b) на території або поблизу територій зі значною археологічною та/або історичною цінністю, де будівельні роботи можуть зашкодити/пошкодити такій цінності; (с) у густонаселених районах, де може знадобитися відселення або потенційний вплив забруднення та інші порушення можуть суттєво вплинути на громади (d) у регіонах, що зазнають інтенсивного розвитку або де існують конфлікти щодо розподілу природних ресурсів; уздовж водотоків, у зонах поповнення водоносних горизонтів або у водозбірних басейнах водосховищ, що використовуються для питного водопостачання; а також на землях або у водах, що містять цінні ресурси (такі як рибні запаси, корисні копалини, лікарські рослини, першокласні сільськогосподарські ґрунти). Проектна діяльність ЗВО, що розташована в безпосередній близькості до екологічно або соціально вразливих територій і може негативно вплинути на такі території, буде оцінена як "Високий ризик" або "Значний ризик". Вони не матимуть права на підтримку в рамках Проекту.

Чутливі питання можуть включати (але не обмежуються ними): перетворення водно-болотних угідь, потенційний негативний вплив на види і середовища існування, що перебувають під загрозою зникнення, а також на природоохоронні території або об'єкти, вимушене переселення, вплив на міжнародні водні шляхи та інші транскордонні питання, а також утилізація токсичних відходів. Існує кілька способів вимірювання масштабів, наприклад, абсолютна кількість ресурсу або екосистеми, що зазнала впливу, кількість впливу відносно існуючого запасу ресурсу або екосистеми, інтенсивність впливу, а також його час і тривалість.

Можливо, потрібно буде розглянути інші заплановані або поточні дії. Враховуючи масштаб

запропонованих заходів проекту, очікується, що їхній екологічний та соціальний вплив буде від низького до помірного. Таким чином, лише ті заходи, що реалізуються в рамках проекту ЗВО, які оцінюються як "**Помірний ризик**" або нижче, будуть розглядатися на предмет підтримки Проекту.

6.2.2. Розробка заходів безпеки

ПЕСУ буде необхідним для визначення, оцінки та запобігання потенційним екологічним та соціальним ризикам і впливам. Заходи щодо пом'якшення виявлених впливів і ризиків будуть включені в проектний дизайн ПЕСУ (див. Додаток Е). ПЕСУ для конкретних ділянок (обов'язкова) та ОВНС/ОВД (якщо це вимагається для деяких видів діяльності ЗВО "помірного ризику" згідно з національним законодавством) будуть підготовлені ЗВО за підтримки МОН/ГВП.

Під час роботи над ПЕСУ для проектної діяльності, МОН та ЗВО дотримуватимуться наведених нижче кроків:

Крок 1: Беручи до уваги етапи підготовки, будівництва та експлуатації, ГВП проводить скринінг екологічних та соціальних ризиків і впливів. Для початкового скринінгу слід використовувати контрольні списки для екологічного та соціального скринінгу проектної діяльності ЗВО (наведені у Додатку D). Контрольні списки для обраних видів діяльності ЗВО мають бути надані фахівцям Банку з питань екологічної та соціальної політики для ознайомлення та відсутності заперечень. Остаточний перелік проектних заходів ЗВО має бути підтверджений у Звіті про проектну діяльність, який подається спеціалістам з екологічних питань Банку.

Крок 2: За підтримки МОН/ГВП ЗВО розробляють ПЕСУ для окремих проектних заходів ЗВО, затверджених та перелічених у Звіті про діяльність за проектом. ПЕСУ повинні бути розроблені з відповідним рівнем початкового залучення зацікавлених сторін (шаблон наведено у Додатку Е). ПЕСУ має, серед іншого, містити перелік екологічних та соціальних впливів діяльності ЗВО, відповідні заходи щодо їх пом'якшення, розподіл обов'язків між усіма виконавчими сторонами, а також вимоги до залучення зацікавлених сторін та звітності (між підрядниками, ЗВО та МОН/ГВП).

Крок 3: За підтримки МОН/ГВП ЗВО інтегрують екологічні та соціальні положення, передбачені в ПЕСУ, у тендерну документацію на будівельні роботи. МОН/ГВП здійснює нагляд.

Крок 4: Підрядник/ЗВО впроваджує заходи зі зменшення впливу (відповідно до розподілу обов'язків, описаних в ПЕСУ). МОН/ГВП здійснює нагляд та надає підтримку.

Крок 5: МОН/ ГВП та ЗВО здійснюють моніторинг екологічних та соціальних показників діяльності ЗВО в рамках проекту та дотримання положень ПЕСУ.

Крок 6: Звітування: МОН/ГВП подає звіти про екологічну та соціальну результативність півріччя, використовуючи шаблон Звіту про діяльність за проектом (Додаток А), доповнений Реєстром інцидентів (Додаток Б).

6.2.3. Шаблон ПЕСУ

ПЕСУ - це план для конкретного об'єкту, який вимагається для кожного заходу з реконструкції ЗВО. ПЕСУ оцінює вплив на конкретному об'єкті та визначає відповідні заходи щодо пом'якшення наслідків, які будуть необхідні для мінімізації виявленого впливу. ПЕСУ включає процедури моніторингу та звітності, а також спеціальний МРС для проектної діяльності у ЗВО.

Шаблон ПЕСУ, наведений у Додатку Е, повинен бути заповнений у трьох частинах:

Частина 1 включає описову частину, яка характеризує проект, визначає інституційні та регуляторні аспекти, описує технічний зміст проекту, окреслює будь-яку потенційну потребу в розбудові потенціалу та коротко представляє процес віртуальних консультацій з громадськістю. Орієнтовний обсяг цього розділу - до двох сторінок. У разі необхідності можуть бути додані додатки з додатковою інформацією.

Частина 2 являє собою контрольний список для визначення впливів (так/ні) і пропонує екологічні та соціальні заходи з пом'якшення наслідків шляхом належного виконання заходів, перелічених і необхідних у таблиці. Контрольні списки Частини 2 структуровані таким чином, щоб

відобразити конкретні та здійсненні екологічні та соціальні заходи, які легко зрозуміти спеціалістам (наприклад, керівникам будівельних майданчиків Підрядника), а також легко перевірити та забезпечити їх виконання.

Частина 3 містить простий план моніторингу, який дозволить Підряднику, а також фахівцям МОН/ГВП та СБ здійснювати моніторинг впровадження екологічного менеджменту та своєчасно виявляти відхилення і недоліки. Частина 3 також була розроблена в спеціально спрощеному вигляді, щоб забезпечити можливість моніторингу ключових параметрів неспеціалізованим персоналом.

Частини 2 і 3 ПЕСУ повинні бути включені до тендерної документації для підрядників, включені до ціни під час тендеру, а їх сумлінне виконання має бути проконтрольоване під час виконання робіт.

6.2.4. Моніторинг дотримання екологічних та соціальних вимог Проекту

МОН/ГВП надаватиме загальне стратегічне керівництво та підтримку ЗВО у розробці, впровадженні та моніторингу їхньої проектної діяльності. ГВП координуватиме екологічний та соціальний моніторинг заходів, передбачених РПЕСУ для ПЕСУ проектної діяльності ЗВО. За допомогою екологічного та соціального моніторингу проектна група перевірятиме, чи рекомендовані заходи є ефективними для пом'якшення потенційних негативних наслідків проектної діяльності.

Нагляд за виконанням екологічних та соціальних заходів буде забезпечуватися спеціалістом/консультантом з екологічних та соціальних питань ГВП та інспекторами з охорони праці (інженерами/інженерами-екологами).

Обов'язки ГВП з моніторингу включатимуть

- Підтримання належної системи екологічного та соціального менеджменту, забезпечення дотримання національної законодавчої бази, ESF та ECC Світового банку, а також охорони здоров'я та безпеки праці працівників;

- Консолідація проектної діяльності ЗВО (їх поточного стану та ПЕСУ) та подання Звіту про проектну діяльність (Додаток А) до Банку кожні шість місяців;

- Забезпечення технічного нагляду за діяльністю Проекту/ЗВО, пов'язаною з будівництвом та реконструкцією/модернізацією;

- Забезпечення відповідності діяльності в рамках Проекту та його компонентів затвердженому проекту та чинному законодавству, екологічним та соціальним вимогам, викладеним у тендерній документації;

- Забезпечення відповідності діяльності та послуг для працівників Програми вимогам норм і правил охорони здоров'я та безпеки праці;

- Забезпечення раціонального використання ресурсів та відповідального поводження з відходами;

- Взаємодія із зацікавленими сторонами, розгляд скарг і претензій та вирішення питань, що виникають у зв'язку з діяльністю Проекту;

- Контроль та нагляд за діяльністю субпідрядників, забезпечення дотримання екологічних та соціальних вимог Проекту (проектної діяльності ЗВО);

- Моніторинг впливу проектної діяльності ЗВО на навколишнє середовище та соціальні умови, а також її відповідність плану моніторингу Світового банку. Оцінити рівень впровадження ІКТ та здатність підрядників застосовувати засоби дистанційного моніторингу, які можуть бути ефективно використані для моніторингу цивільних робіт, консультацій із зацікавленими сторонами та комунікації;

- Звітування перед Банком (через регулярні звіти ГВП) про виконання Програми з питань екологічної та соціальної політики.

6.2.5. Звітування про екологічні та соціальні інциденти

Про будь-який серйозний екологічний та соціальний інцидент (наприклад, смертельний випадок, примусова/дитяча праця, SEA/SH, насильницькі протести) необхідно повідомити Світовий банк протягом 48 годин після того, як стало відомо про інцидент. За запитом має бути наданий звіт про подальші дії та план коригувальних заходів. Для того, щоб повністю відповідати Екологічній та соціальній політиці Світового банку, всі заходи, що реалізуються в рамках Проекту у ЗВО, та пов'язані з ними об'єкти будуть перераховані у Звіті про діяльність проекту⁹, шаблон якого наведено у Додатку А. Оновлений План діяльності проекту буде подаватися спеціалістам Світового банку з питань охорони навколишнього середовища щоквартально.

Незважаючи на значні зусилля з управління екологічними та соціальними ризиками, пов'язаними з діяльністю в рамках Проекту, завжди можуть статися інциденти. У цьому контексті інцидент - це нещасний випадок або негативна подія, що сталася внаслідок недотримання стороною, що впроваджує проект, національного законодавства та вимог Банку щодо екологічної та соціальної відповідальності, або через несподівані чи непередбачувані події під час реалізації проекту. Приклади інцидентів включають: смертельні випадки, серйозні аварії та травми; соціальні наслідки припливу робочої сили; сексуальну експлуатацію та зловживання або інші форми гендерного насильства (ГН); значне забруднення навколишнього середовища; втрату біорізноманіття або критичного середовища існування; втрату фізичних культурних ресурсів; втрату доступу до ресурсів громади.

Цей Посібник з реагування на екологічні та соціальні інциденти (ESIRT) має на меті допомогти сторонам, що впроваджують проект, у вирішенні інцидентів, які виникають під час реалізації проекту, а також надати консультації сторонам, що впроваджують проект, щодо їх реагування на такі інциденти. ESIRT не замінює регулярний нагляд за проектом та звітування, але був підготовлений для того, щоб допомогти сторонам, що впроваджують проект, реагувати на інциденти, коли вони дізнаються про них під час нагляду або в будь-який інший час.

ESIRT складається з наступних шести кроків в рамках процесу управління інцидентами та звітування:

- А. Крок 1 Початкове повідомлення
- В. Крок 2 Класифікація
- С. Крок 3 Розслідування
- Д. Крок 4 Реагування
- Е. Крок 5 Подальші дії

Функції та обов'язки МОН у реагуванні на інциденти окреслені на кожному з етапів. Цей ESIRT також містить розділ "Реагування та коригувальні дії", де наведені приклади можливих заходів реагування з боку виконавців на інциденти.

Детальна розбивка кроків ESIRT наведена в Додатку F.

7. РОЗБУДОВА СПРОМОЖНОСТІ, НАВЧАННЯ ТА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА

7.1 Інституційна спроможність для впровадження РПЕСУ

Загальну відповідальність за реалізацію РПЕСУ несе МОН під керівництвом та за підтримки Світового банку, особливо під час підготовки проектних заходів у ЗВО. Потенціал МОН/ ГВП та ЗВО в управлінні екологічними та соціальними питаннями є низьким. Міністерство найняло спеціаліста/консультанта з екологічних та соціальних питань в ГВП для забезпечення відповідності діяльності Проекту та ЗВО національному законодавству та Стандартам Світового Банку, які

⁹ У Додатку А до цього ESMF пропонується шаблон для запису заходів проекту та відстеження їхнього прогресу.

застосовуються до Проекту.

На рівні ЗВО, ПЕСУ буде впроваджуватися призначеним персоналом, включаючи керівника проекту у ЗВО, особу, відповідальну за матеріально-технічне забезпечення, спеціаліста з охорони праці та техніки безпеки, а також координатора механізму розгляду скарг (керівника адміністративного офісу).

Персонал та відповідні зацікавлені сторони, які будуть залучені до реалізації проекту, повинні пройти навчання з метою підвищення їхньої кваліфікації з екологічних та соціальних питань (у тому числі команда ГВП, щоб вони могли здійснювати моніторинг реалізації заходів проекту у ЗВО). МОН/ГВП відповідатиме за розбудову потенціалу виконавців (ЗВО та підрядників).

МОН визнає надзвичайну важливість залучення зацікавлених сторін та комунікації для досягнення амбітної мети розвитку та результатів, визначених проектом. З цією метою команда Міністерства визначила кілька відповідних зацікавлених сторін: учні та батьки, громада в цілому, державні службовці, численні освітні установи, підпорядковані Міністерству, вищі навчальні заклади та ректори/декани), які можуть мати вплив або зацікавлені в діяльності Проекту/ЗВО, що впроваджується в рамках Проекту. Компоненти проекту мають підкомпоненти та ресурси, виділені спеціально для створення інструментів і систем, що сприяють проведенню консультацій із зацікавленими сторонами та обговоренню заходів, що реалізуються в рамках проекту/проекту ЗВО, а також для проведення змістовних консультацій щодо всіх заходів проекту, які можуть мати серйозні наслідки для сторін, на які впливає проект.

Моніторинг під час реалізації заходів проекту ЗВО буде необхідним для того, щоб виміряти ефективність заходів щодо пом'якшення наслідків. Процедури моніторингу та звітності забезпечать раннє виявлення впливів/ризиків, які потребують конкретних заходів щодо пом'якшення наслідків. Очікується, що спеціаліст/консультант з екологічних та соціальних питань МОН/ ГВП звітуватиме про хід реалізації проекту на шляху до виконання екологічних та соціальних вимог Банку. Звіт про діяльність за проектом, наведений у Додатку А, є одним з інструментів, який може бути використаний для моніторингу та звітування про діяльність за проектом у ЗВО.

План моніторингу, розроблений в рамках ПЕСУ для кожного ЗВО, слугує керівним документом (Частина 3: План моніторингу в Додатку Е, План екологічного та соціального менеджменту) для моніторингу заходів, що реалізуються в рамках проекту для ЗВО. Для заходів, що обмежуються встановленням обладнання без будь-яких будівельних робіт, ПЕСУ є невід'ємною частиною процесу моніторингу, забезпечуючи належне управління потенційними ризиками, пов'язаними з охороною праці, електробезпекою, поводженням з відходами та готовністю до надзвичайних ситуацій.

8. КОНСУЛЬТАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ТА РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ

8.1 Оприлюднення та консультації з громадськістю

Проект Рамкової програми екологічного та соціального менеджменту для проекту "Вдосконалення вищої освіти України для досягнення кращих результатів" буде оприлюднено на веб-сайті Міністерства освіти і науки з метою проведення консультацій із зацікавленими сторонами та громадськістю в цілому. Проект РПЕСУ буде представлений ключовим зацікавленим сторонам, партнерам з розвитку, організаціям громадянського суспільства та приватному сектору. Коментарі, отримані під час семінару, будуть включені до остаточного варіанту РПЕСУ (з повним переліком учасників).

Зустріч з громадськістю має бути проведена дистанційно/віртуально у зв'язку з російським вторгненням в Україну, якщо запит на її проведення надійде від громадськості після розкриття інформації (див. Розділ 8.3 цього РПЕСУ та Розділ 6 ПЗЗС). За результатами громадських обговорень буде складено протокол із зауваженнями та пропозиціями від зацікавленої громадськості. РПЕСУ буде доопрацьовано з урахуванням зауважень та пропозицій, наданих протягом 30 календарних днів з дня

оприлюднення, і його остаточна версія буде розміщена на веб-сайтах Міністерства освіти і науки та Світового банку.

Розділ 5.4 "Запропонований підхід до розкриття інформації" ПЗЗС детально визначає положення щодо розкриття інформації в рамках Проекту.

8.2 Консультації з громадськістю щодо ПЕСУ

Консультації щодо ПЕСУ ЗВО забезпечать залучення зацікавлених сторін до розробки проектної діяльності ЗВО. Зокрема, ЗВО за підтримки МОН/ЗВО (i) залучатимуть різні зацікавлені сторони до висвітлення екологічних та соціальних питань проекту; (ii) пояснюватимуть діяльність ЗВО місцевим громадам; (iii) заохочуватимуть участь місцевого населення (думки, побоювання, занепокоєння, пропозиції та очікування); (iv) збиратимуть соціально-економічні дані та інформацію від місцевих громад, пов'язану з проектною діяльністю ЗВО; (v) закладатимуть основи для реалізації дій, запланованих у рамках проектної діяльності ЗВО.

Для забезпечення вищезазначених цілей ЗВО опублікує відповідний ПЕСУ на своєму веб-сайті та надішле його електронною поштою обласним (обласним) та районним (районним), місцевим відділам освіти та іншим відповідним зацікавленим сторонам (органам студентського самоврядування, неурядовим організаціям тощо). Не раніше ніж через 10 робочих днів і не пізніше ніж через 20 робочих днів після оприлюднення/розповсюдження ПЕСУ ЗВО проведуть віртуальні громадські слухання (оголошені на веб-сайті та через інші відповідні канали) для обговорення заходів, що реалізуються в рамках проекту ЗВО, їхніх впливів та заходів з пом'якшення, описаних в ПЕСУ.

У Додатку С наведено шаблон, який МОН/ЗВО використовуватиме під час реалізації Проекту для консультацій із зацікавленими сторонами та реєстрації учасників, а також для фіксації питань, що обговорювалися під час віртуальних зустрічей/слухань.

Переглянута остаточна версія ПЕСУ буде оприлюднена на веб-сайтах МОН та ЗВО, а також надіслана до Банку для ознайомлення.

8.3 Механізм розгляду скарг

Розгляд скарг, поданих особами, на яких вплинули проекти, що фінансуються Світовим банком, є важливим компонентом управління проектними ризиками. Механізм розгляду скарг є ефективним інструментом для раннього виявлення, оцінки та вирішення скарг, а отже, для посилення підзвітності перед бенефіціарами. МРС є важливим механізмом зворотного зв'язку, який може покращити вплив проекту та пом'якшити небажані наслідки. Механізм на рівні проекту буде доступний для зацікавлених сторін проекту та інших зацікавлених сторін для подання запитань, коментарів, пропозицій та/або скарг, а також для надання будь-якої форми зворотного зв'язку щодо всіх видів діяльності, що фінансуються в рамках проекту. Кожна ПЕСУ включатиме створення МРС на рівні заходів, що реалізуються в рамках проекту у ЗВО, а також МРС для працівників і матиме таку ж функціональність, як і МРС на рівні проекту, але на місцевому рівні (вимоги до МРС описані в Розділі 6 ПЗЗС).

Процес розслідування та вирішення скарг обговорюється в Розділі 6 ПЗЗС:

- Канал для прийому скарг та їх передачі
- Розслідування
- Відповідь Скаржнику
- Право на апеляцію

Будь ласка, зверніться до процедури розгляду та вирішення скарг, яка детально описана в ОПП.

9. СУПРОВІДНІ ДОКУМЕНТИ

Цей РПЕСУ підтримується та працює разом з документами на рівні Проекту, що розглядаються

нижче:

ПУТР розроблений МОН і відповідає національним вимогам, а також цілям ESF Світового Банку, зокрема, ЕСС2 "Праця та умови праці" та ЕСС4 "Здоров'я та безпека населення". ПУТР охоплює права і свободи працівників, а також вимоги до умов праці при виконанні будівельних робіт, включаючи (i) процедури, що стосуються кожної категорії залучених працівників; (ii) умови праці; (iii) огляд ключових потенційних трудових ризиків (якщо такі є); (iv) огляд трудового законодавства України; та (v) механізм або механізми розгляду скарг, доступні для всіх безпосередніх працівників та працівників за контрактом (і, якщо це доречно, для їхніх організацій). ПУТР буде оновлюватися під час реалізації проекту, коли стане відомо більше деталей про діяльність проекту у ЗВО, зокрема, про тип та обсяг будівельних робіт. Очікується, що проектна діяльність у ЗВО передбачатиме розробку ПУТР та/або вимагатиме їх від підрядників, працівники яких будуть залучені до реалізації заходів у ЗВО (ремонт/реконструкція будівель ЗВО).

Не передбачається, що в ході реалізації Проекту виникне потреба у придбанні земельних ділянок та переселенні людей. Однак, якщо така необхідність виникне, то МОН розробить RPF з визначеними процедурами придбання землі (добровільного та примусового після вичерпання всіх технічних альтернатив), вирішення будь-яких залишкових впливів від придбання землі (тобто виявлення, встановлення оцінки та компенсації особам, які зазнають економічних збитків або втрати приватної власності), моніторингу та перевірки дотримання політики та процедур, а також МРС (МРС може бути адаптований з ПЗЗС).

Розроблений МОН ПЗЗС забезпечує основу для проведення відповідних консультацій із зацікавленими сторонами (які будуть проводитися віртуально через війну в Україні) та розкриття інформації. Метою ПЗЗС є сприяння прийняттю рішень щодо реконструкції ЗВО шляхом своєчасного залучення людей, яких торкнеться проект, та інших зацікавлених сторін, щоб ці групи мали достатньо можливостей висловити свої занепокоєння та підтримку. Документ ПЗЗС включає в себе МРС (Розділ 6). Процес розслідування та вирішення скарг детально описаний, включаючи підвищення обізнаності щодо МРС, ролі та обов'язки щодо МРС, а також моніторинг та звітність щодо МРС. Журнал реєстрації скарг/запитів також додано до Додатку А до ПЗЗС.

На рівні вищих навчальних закладів були розроблені плани готовності та реагування на надзвичайні ситуації для реагування на потенційні надзвичайні ситуації, ризики для здоров'я та безпеки громади, а також небезпеки, пов'язані з війною, що триває.

Плани визначають сценарії надзвичайних ситуацій, процедури реагування, механізми комунікації та координації, ролі та обов'язки, а також зв'язки з місцевими службами з надзвичайних ситуацій відповідно до ЕСС4 щодо охорони здоров'я та безпеки громади та Посібника з готовності до надзвичайних ситуацій, пов'язаних з воєнними діями, для українського портфеля проектів МБПР.

Крім того, проект буде підтримуватися планом управління електронними відходами, який встановлює процедури екологічно безпечного поводження, тимчасового зберігання, транспортування та утилізації або переробки електронних відходів, утворених під час проекту, включаючи відходи від заміни ІКТ-обладнання та інших електронних пристроїв у вищих навчальних закладах. План забезпечить дотримання національного законодавства та відповідних міжнародних стандартів.

Проект також підтримуватиметься Планом управління відходами азбесту, підготовленим з використанням існуючого шаблону Плану, який визначає процедури безпечного поводження, тимчасового зберігання, транспортування та утилізації азбестовмісних матеріалів.

Всі перераховані вище документи розкриваються та надаються для ознайомлення разом з цим РПЕСУ.

Додаток А. Звіт про діяльність за проектом

Колонка "Поточний стан робіт" повинна містити детальний графік виконання робіт за місяцями/роками з позначкою відповідного місяця для різних етапів проектної діяльності ЗВО (ремонтні роботи).

Назва ЗВО / реалізовані заходи проекту: короткий опис діяльності	Статус проходження процедури екологічної оцінки (ОВД): не потребує / у процесі / завершено	Статус СЕСУ / Плану взаємодії із заінтересованими сторонами / проведення громадських консультацій	Скарги, отримані протягом звітного періоду: предмет скарг, статус розгляду (очікує / у процесі / вирішено)	Поточний стан виконання робіт (терміни проектування та початку/завершення, невирішені питання, дані МРС)	Виїзди на об'єкт протягом звітного періоду (дати, результати, видані приписи, подальші дії)	Запланований наступний виїзд на об'єкт (дати, конкретні питання для перевірки)
НАЗВА ЗВО / ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОЄКТУ 1						
НАЗВА ЗВО / ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОЄКТУ 2						

Додаток В. Реєстр інцидентів

Дата	Предмет інциденту (що сталося)	Наслідки (немає, госпіталізація, смертельний випадок)	Поінформовані сторони № звіту, куди подано (залежно від інциденту: до органів влади тощо), номер та дата справи	Інформація, надана	Невирішені питання

Додаток С: Підсумки консультацій із зацікавленими сторонами (питання, занепокоєння, учасники)

Дата	Місце проведення	Основні теми	Учасники

Додаток D. Контрольні списки для екологічного та соціального скринінгу (відбору) заходів, що реалізуються в рамках проекту ЗВО (заходів Проекту)

Назва закладу вищої освіти:	
Місцезнаходження закладу вищої освіти:	
Бюджетний кошторис:	
Дата початку/закінчення:	

Частина 1: Контрольний список для перевірки прийнятності проектної діяльності

	В рамках проекту:	Так	Ні
1.	Чи здійснюються в рамках проекту заходи , які можуть спричинити негативний вплив на здоров'я, включаючи серйозні та/або потенційно смертельні захворювання, високий рівень опромінення і т.д.?		
2.	Чи здійснюється діяльність, яка може призвести до довгострокових, постійних та/або незворотних негативних наслідків (наприклад, втрата критично важливих природних оселищ)?		
3.	Чи існує висока ймовірність спричинення серйозного негативного впливу на здоров'я людей та/або навколишнє середовище?		
4.	Чи існують негативні соціальні наслідки, які можуть призвести до значних соціальних конфліктів?		
5.	Чи передбачається діяльність, яка може вплинути на земельні ділянки або права людей чи інших вразливих груп?		
6.	Чи передбачається діяльність, яка може передбачати переселення або придбання земельних ділянок, або спричинити негативний вплив на культурну спадщину?		
7.	Чи має місце недотримання ЗВО вимог чинного природоохоронного законодавства України щодо викидів в атмосферу, скидів у водні об'єкти та поводження з відходами? Якщо так, будь ласка, надайте пояснення.		
8.	Чи має ЗВО будь-які значні невиконані екологічні зобов'язання, штрафи або пені, або інші екологічні зобов'язання (наприклад, незавершені судові процеси, пов'язані з екологічними питаннями тощо)? Якщо так, будь ласка, надайте пояснення.		
9.	Чи має установа будь-які штрафи, пені, суттєві рекомендації за результатами місцевих трудових інспекцій або інші зобов'язання (наприклад, незавершені судові розгляди з трудових питань тощо)? Якщо так, будь ласка, надайте пояснення.		
10.	Чи очікується використання дитячої або примусової праці на ?		

Якщо будь-яка з відповідей "Так", проект не відповідає вимогам прийнятності та відхиляється: _____

Якщо всі відповіді "Ні", проект має право на визначення потенційних екологічних та соціальних ризиків та відповідних екологічних та соціальних гарантій: _____

Частина 2:

КРИТЕРІЇ	ТАК	НІ	Коментар від ГВП
Запропонована діяльність ЗВО у рамках проекту			
Чи буде діяльність включати роботи з ремонту, реабілітації або реконструкції? <i>Якщо так, то перерахуйте всі заходи, які ви плануєте здійснити в рамках проекту.</i>			
Чи будуть виконуватися великі обсяги будівельних робіт, такі як ремонт даху, заміна фасаду, зведення перегородок із залученням несучих конструкцій тощо?			
Чи будуть роботи виконуватися паралельно з освітніми заходами в безпосередній близькості від таких заходів?			
Перелік обладнання, яке планується придбати в рамках реалізації проекту.			
Чи передбачає проект встановлення фотоелектричних панелей для виробництва енергії?			
Чи планується пошкодження рослинного покриву при проведенні реконструкції та модернізації об'єкта?			
Чи передбачається порушення ґрунтового покриву, земель та ландшафтів ґрунтового покриву, земель та ландшафтів під час проведення реконструкції та модернізації об'єкта?			
Чи сприятиме планована діяльність підвищенню рівня шуму, іонного випромінювання та вібрації, що вимагатиме вимагатиме організації моніторингу шуму, вібрації та та випромінювання?			
Чи матиме збільшення шуму (рівень та/або частота) вплив на студентів та викладачів закладу або місць, розташованих поруч з об'єктом (природне середовище існування, лікарні та медичні заклади, соціальні центри)?			
Чи будуть вжиті заходи для зменшення забруднення атмосферного повітря під час проведення будівельних робіт?			
Чи планується організація та своєчасне обслуговування біотуалетів на будівельному майданчику?			
Чи планується використання небезпечних матеріалів та/або речовин при виконанні робіт з реконструкції та модернізації, які: потребують спеціальних дозволів та ліцензій потребують ліцензій або навченого персоналу заборонені в Європейському Союзі мають вимоги щодо поводження з ними відповідно до законодавства України можуть призвести до забруднення ґрунту та води у разі відсутності належних заходів моніторингу та контролю			
Чи буде використовуватися/створюватися система управління з твердими побутовими відходами при виконанні будівельних робіт?			
Чи буде розроблено/використано план реагування на надзвичайні ситуації?			
Чи передбачає проект утворення електронних відходів?			
Чи передбачає Проект утворення небезпечних/радіоактивних відходів?			
Чи передбачає проект утворення небезпечних відходів?			
Чи існують ризики для здоров'я та безпеки праці, пов'язані з роботою на висоті, електромонтажними роботами або важким обладнанням?			
Чи є територія для складування матеріалів та стоянки			

транспортних засобів, призначених для виконання будівельних (ремонтних) робіт, та чи забезпечені під'їзні шляхи?			
Чи передбачає проект наймання робочої сили, включаючи постійних працівників, контрактних працівників, первинних постачальників та/або громадських працівників?			

***Результати екологічного та соціального скринінгу-** ця таблиця призначена для узагальнення виявлених екологічних та соціальних ризиків і впливів проєктної діяльності. Він заповнюється ГВП на основі наведених вище критеріїв скринінгу та слугує підставою для визначення необхідних заходів управління, пом'якшення та подальшого моніторингу.

Категорія ризику "Високий". Неприятливий вплив, виключити з фінансування Категорія ризику "Значний". Обмежений або тимчасовий, але значний вплив, виключити з фінансування Категорія ризику "Помірний". Обмежений або тимчасовий вплив Категорія ризику "Низький". Мінімальний вплив	Підготовлено
	Ім'я та підпис:
	Позначення:
	Дата:
	Затверджено
	Ім'я та підпис
	Найменування:
	Дата:

Додаток Е. План екологічного та соціального менеджменту

Формат контрольного переліку, представлений нижче, був розроблений групою Світового банку з питань гарантій для надання "прикладів належної практики" і призначений для зручності користування. Запропонований нижче формат контрольного переліку ПЕСУ може бути використаний для заходів, що реалізуються в рамках проектів ЗВО з низьким рівнем ризику, таких як заходи з відновлення ЗВО.

Частина 1. Загальна інформація про заходи проекту в ЗВО, що включає описову частину, яка характеризує проект і визначає інституційні та законодавчі аспекти, технічний зміст проекту, потенційну потребу в програмі розбудови спроможності та опис процесу консультацій з громадськістю (дистанційних/віртуальних під час кризи COVID-19). Цей розділ може бути обсягом до двох сторінок. За потреби можна додати додатки для додаткової інформації.

Частина 2. Контрольний список для визначення обсягу оцінки та застосування РПЕСУ та ЕСС СБ включає контрольний список екологічного та соціального скринінгу, де діяльність та потенційні екологічні проблеми можуть бути перевірені у простому форматі "Так/Ні". Якщо певний вид діяльності/проблема викликає відповідь "так", робиться посилання на відповідний розділ у наступній таблиці, який містить чітко сформульовані заходи з управління та пом'якшення наслідків. Якщо є кар'єр, який буде використовуватися для отримання будівельних матеріалів, слід чітко вказати його розмір і місце розташування. Заходи щодо пом'якшення впливу на ПЕСУ для кожного виду діяльності, що реалізується в рамках проекту ЗВО, повинні містити детальний опис атрибутів, які будуть відстежуватися. Наприклад, для атрибуту "Шум" повинні бути вказані чутливі рецептори та межі шуму, які будуть контролюватися.

Частина 3. Зміст Плану моніторингу являє собою план моніторингу діяльності під час будівництва та реалізації проекту. Він зберігає той самий формат, який вимагається для ПЕСУ, що пропонуються відповідно до звичайних вимог Банку для проектів, що реалізуються у ЗВО категорії В. Метою цього контрольного переліку є включення Частини 2, Частини та Частини 3 до тендерної документації для підрядників, визначення ціни під час тендерного процесу та нагляд за ретельним виконанням під час виконання робіт.

Частина 1: Загальна інформація про заходи, що реалізуються в рамках проекту у ЗВО.

ІНСТИТУЦІЙНА ТА АДМІНІСТРАТИВНА ІНФОРМАЦІЯ			
Область			
Назва проекту			
Територія та сфера застосування			
Заходи, що реалізуються в рамках проекту у ЗВО			
Інституційні механізми	Світовий банк	Управління проектом	Заклад вищої освіти (бенефіціар інвестицій)
	Нагляд за виконанням ЕСС	Нагляд за будівельними роботами	Підрядник

Детальний опис місця розташування	Додаток 1: Карта об'єкта ☐ Так ☐ Ні
Хто є власником земельної ділянки?	
Опис географічних, фізичних, біологічних, геологічних, гідрографічних та соціально-економічних характеристик території	
Обґрунтування потреби у реконструкції / ремонтних роботах	
ЗАКОНОДАВСТВО	
Визначити національне та регіональне законодавство і дозвільні документи, що застосовуються до заходів проєкту	
ГРОМАДСЬКІ КОНСУЛЬТАЦІЇ	
Вказати коли/де відбулися або відбудуться громадські обговорення	

Частина 2 Приклад контрольного переліку для визначення впливів та дій (заходів) з пом'якшення впливу

ЕКОЛОГІЧНИЙ / СОЦІАЛЬНИЙ СКРИНІНГ			
Чи включає діяльність на об'єкті наступні аспекти?	Діяльність / питання	Статус	Застосовані заходи
	О. Інформування та створення безпечних умов праці	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ О нижче
	А. Реконструкція/ремонт будівлі ЗВО	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ А нижче
	В. Вплив на поверхневі та підземні води	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ В нижче
	С. Об'єкти історико-культурної спадщини та артефакти	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ С нижче
	Д. Небезпечні або токсичні матеріали та відходи	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ Е нижче
	Е. Збереження лісів, водно-болотних угідь та (або) природоохоронних територій	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ F нижче
	Ф. Ризик, пов'язаний з боєприпасами, що не вибухнули	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ G нижче
	Г. Безпека дорожнього руху, громадського транспорту та пішоходів	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ Н нижче
	Н. Управління соціальними ризиками	☐ Так ☐ Ні	Якщо так, див. розділ І нижче

Заходи щодо пом'якшення впливу

Заходи	Аспекти	КОНТРОЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ ЩОДО ПОМ'ЯКШЕННЯ ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ
О. Загальні умови	Інформування та створення безпечних умов праці	- Місцеві управління архітектури та будівництва інформуються про майбутні роботи. - Громадськість інформується через засоби масової інформації та (або) інформацію у місцях відкритого доступу (в тому числі на самому об'єкті). - Отримано всі дозволи на виконання будівельно-монтажних робіт, передбачені законодавством. - Підрядник офіційно погодився, що всі роботи будуть виконуватися з дотриманням заходів безпеки будівництва (обов'язкових інструкцій з охорони праці) та правил виконання будівельно-монтажних робіт для максимального зменшення впливу на здоров'я населення та навколишнє середовище. Те ж саме стосується періоду експлуатації всього нового встановленого обладнання (лабораторій, вітрових турбін, сонячних панелей тощо). - На дошках оголошень на будівельних майданчиках повинен бути визначений графік будівельно-

Заходи	Аспекти	КОНТРОЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ ЩОДО ПОМ'ЯКШЕННЯ ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ
		монтажних робіт із зазначенням перерв на обід і т.д. 3ІЗ (засоби індивідуального захисту) всіх працівників повинні відповідати вимогам міжнародних стандартів (завжди використовуються каски, респіратори та захисні окуляри, захисні пояси та спеціальне взуття, де це необхідно). Те ж саме стосується періоду експлуатації для всього нового встановленого обладнання (лабораторій, вітрових турбін, сонячних панелей тощо). - Відповідні дошки оголошень повинні інформувати працівників про ключові правила та вимоги, яких слід дотримуватися. Те саме стосується періоду експлуатації для всього нового встановленого обладнання (лабораторій, вітрових турбін, сонячних панелей і т.д.).
А. Будівля ЗВО та (або) будівництво діяльність	Якість атмосферного повітря	- Під час земляних робіт застосовуються методи боротьби з пилом, наприклад, розпилення води або змочування землі - Під час знесення внутрішніх приміщень вище першого поверху використовувати смітєві жолоби. - Будівельні відходи (будівельне сміття), вийнятий ґрунт та неметалеві будівельні матеріали складаються на спеціально відведених майданчиках зі своєчасним зволоженням та знепиленням. - Під час пневматичного буріння або зняття поверхневого шару дорожнього покриття та фундаменту пил слід пригнічувати постійним зрошенням та/або встановлювати захисні екрани на об'єкті. - Прилеглі тротуари (тротуари) і дороги утримуються в чистоті від пилу і будівельних відходів. - Вся техніка повинна своєчасно проходити технічні огляди на станціях технічного обслуговування щодо викидів СО та димності, не допускається простоювання будівельної техніки з увімкненими двигунами на майданчиках.
	Шум	- Будівельні роботи повинні проводитися тільки в час, зазначений у дозвільних/тендерних документах/договорі. - Повідомляти місцеві громади про графік робіт, якщо він відхиляється від стандартного робочого часу. - На період проведення робіт кришки двигунів генераторів, повітряних компресорів та інших подібних пристроїв будуть закриті, обладнання знаходитиметься на максимальній відстані від місць проживання населення.
	Якість води	На об'єкті повинні бути впроваджені заходи з утримання чистоти та контролю переміщення пилу і будівельних матеріалів (використання захисних покриттів, локалізація робочих зон, своєчасне прибирання) з метою запобігання їх поширенню за межі зони виконання робіт.
	Поводження з відходами	- Для всіх основних видів відходів, що очікуються від робіт зі зняття родючого шару ґрунту, демонтажу та будівництва, повинні бути визначені місця збору та об'єкти для використання, знешкодження та захоронення відходів. - Будівельні відходи будуть відокремлені від побутових відходів шляхом збору в окремі

Заходи	Аспекти	КОНТРОЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ ЩОДО ПОМ'ЯКШЕННЯ ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ
		контейнери. Документація щодо поводження з відходами буде зберігатися як доказ належного поводження з відходами.
	Доступність та інклюзивність	Проекти реконструкції приміщень закладів вищої освіти включатимуть переобладнання для забезпечення універсального доступу - пандуси, ліфти тощо, якщо вони відсутні в існуючому плануванні.
	Ресурсоефективність (використання матеріалів).	Наскільки це можливо, проекти реконструкції існуючих приміщень закладів освіти включатимуть можливі елементи утеплення (віконні рами, дахи тощо), спрямовані на економію теплової енергії та впровадження енергоефективного освітлення.
В. Вплив на поверхневі та підземні води	Якість води	- Неконтрольований забір підземних вод або неконтрольоване скидання цементних розчинів чи будь-яких інших забруднених вод у ґрунт або прилеглі поверхневі води на об'єкті не здійснюватиметься. Підрядник отримає необхідні дозволи на водокористування та водовідведення. - На об'єкті повинні бути організовані системи каналізації та вжиті заходи щодо запобігання забрудненню, блокуванню або іншому можливому негативному впливу на природні екосистеми в результаті будівельних робіт на об'єкті. - Необхідно вжити заходів для запобігання розливу паливно-мастильних матеріалів та інших токсичних або небезпечних речовин. - Миття будівельних машин і механізмів повинно проводитися тільки в спеціально відведених для цього місцях.
С. Будівлі історичної та культурної спадщини та артефакти	Культурна спадщина	- Якщо будівельні роботи проводяться в будівлі, що має історичну та культурну цінність, необхідно забезпечити повідомлення Міністерства культури та інформаційної політики та отримати всі необхідні дозволи від органів місцевого самоврядування, а також планувати та виконувати всі будівельні роботи відповідно до вимог законодавства України. - Необхідно забезпечити дотримання всіх правил і вимог щодо опису та внесення до реєстру артефактів або інших можливих «випадкових знахідок», виявлених під час розкопок або будівельних робіт, інформування відповідальних осіб та призупинення всіх робіт або внесення змін до плану їх виконання, залежно від знахідок.
D. Небезпечні або токсичні матеріали та відходи	Роботи з азбестом Поводження з небезпечними матеріалами та відходами	- Якщо на об'єкті проводяться роботи з азбестом, його слід чітко позначити/маркувати як небезпечний матеріал. - Усі відходи, що містять азбест (покрівельний шифер тощо), слід передавати до сміттєзвалищ. - Тимчасове зберігання всіх небезпечних або токсичних речовин та відходів класів безпеки 1 і 2 на об'єкті буде організовано в окремих приміщеннях відповідно до законодавства України (відходи, що містять ртуть, свинцеві акумулятори, неушкоджені акумулятори з невикористаним електролітом тощо) без доступу сторонніх осіб та з відповідним маркуванням. - Порядок поводження з небезпечними відходами повинен бути визначений в інструкції з

Заходи	Аспекти	КОНТРОЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ ЩОДО ПОМ'ЯКШЕННЯ ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ
		поводження з відходами. - Відходи повинні транспортуватися відповідно до законодавства України про перевезення небезпечних відходів. - Фарби або розчинники з токсичними інгредієнтами або фарби на основі свинцю не будуть використовуватися.
Е. Збереження лісів, водно-болотних угідь та (або) природоохоронних територій	Захист екосистем	- Всі природні екосистеми, водно-болотні угіддя та природоохоронні території в околицях будівельного об'єкта не будуть пошкоджені або використані. - Необхідно провести обстеження та інвентаризацію великих дерев в околицях будівельних робіт. Великі дерева слід позначити та огородити для захисту; їх коренева система повинна бути захищена, а будь-яке пошкодження дерев має бути запобігано. - Слід вжити заходів захисту прилеглих водно-болотних угідь від ерозії та осадження, включаючи, наприклад, облаштування будівельного майданчика. - У прилеглих районах, особливо в незахищених районах, заборонено створювати несанкціоновані кар'єри, місця зберігання або несанкціоноване захоронення відходів. - Заборонено пошкоджувати або використовувати природні екосистеми, водно-болотні угіддя та природоохоронні території, розташовані поблизу будівельного об'єкта.
Ф. Нерозірвані боєприпаси	Небезпека для здоров'я людей	Перед початком будь-яких земляних робіт підрядник повинен переконатися, що будівельний майданчик попередньо перевірено на наявність нерозірваних боєприпасів.
Г. Дорожній рух, громадський транспорт та безпека пішоходів	Прямі або непрямі небезпеки, які створюють будівельні роботи для руху громадського транспорту та пішоходів	- Відповідно до вимог національного законодавства, підрядник забезпечує огороження будівельного майданчика та чітке регулювання будівельних робіт у цій зоні: - Для громадськості та громадського транспорту повинні бути виставлені чіткі попереджувальні знаки про всі потенційно небезпечні роботи. - Організовано систему контролю дорожнього руху та навчання персоналу, особливо для забезпечення доступу до об'єкта та інтенсивного руху поблизу. Забезпечено безпечні пішохідні доріжки та проходи для пішоходів у місцях руху громадського транспорту та будівельних транспортних засобів. - Робочий час повинен бути скоригований залежно від місцевого дорожнього руху, наприклад, щоб уникнути активного руху в години пік. - За необхідності, рух на об'єкті повинен контролюватися для забезпечення безпечного проходу людей. - Під час будівельних робіт повинен бути забезпечений безпечний і безперебійний доступ населення до всіх сусідніх офісів, комерційних і житлових будівель.
Н. Управління соціальними ризиками	Управління зв'язками з громадськістю	- Всі заходи, пов'язані з продовженням навчального процесу у вищих навчальних закладах, вже вжиті (наприклад, тимчасове житло для студентів, транспорт тощо). - У команді підрядника призначено місцеву контактну особу, відповідальну за комунікацію з

Заходи	Аспекти	КОНТРОЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ ЩОДО ПОМ'ЯКШЕННЯ ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ
		місцевим населенням/адміністрацією вищих навчальних закладів та прийом їхніх запитів/скарг. • Проводяться консультації з місцевими громадами з метою виявлення та проактивного управління потенційними конфліктами між зовнішньою робочою силою та місцевим населенням. • Підвищується обізнаність місцевих громад про ризики захворювань, що передаються статевим шляхом, пов'язані з присутністю зовнішньої робочої сили, та залучається місцева громада до заходів з підвищення обізнаності. • Інформація про графіки будівництва та роботи, переривання послуг, об'їзні маршрути та тимчасові автобусні маршрути, вибухові роботи та знесення будівель повідомляється у відповідний спосіб. • Обмежте будівельні роботи вночі. За необхідності забезпечте ретельне планування нічних робіт та належне інформування громади, щоб вона могла вжити необхідних заходів. • Принаймні за п'ять днів до будь-якого переривання послуг (включаючи водопостачання, електропостачання, телефонний зв'язок, автобусні маршрути) повідомляйте громаду шляхом розміщення оголошень на будівельному майданчику, на автобусних зупинках та в будинках/підприємствах, які зазнають впливу. • Вирішуйте питання, що виникають, за допомогою механізму розгляду скарг, встановленого роботодавцем, у визначені терміни в межах відповідальності підрядника. • Наскільки це можливо, робочі табори не повинні розташовуватися поблизу місцевих громад.
	Управління трудовими ресурсами	• На робочому місці повинні бути забезпечені належні санітарні приміщення (туалети та умивальники) з достатнім запасом гарячої та холодної проточної води, мила та пристроїв для сушіння рук. Для будь-якого житлового табору для робітників слід встановити тимчасову систему септичних резервуарів, яка не спричинятиме забруднення сусідніх водойм. • Підвищувати обізнаність працівників щодо загального управління відносинами з персоналом ЗВО, встановити кодекс поведінки відповідно до міжнародної практики та суворо дотримуватися його.

Частина 3. Зміст Плану моніторингу (обов'язковий)

Параметр	Що (який параметр буде відстежуватися?)	Де (де буде здійснюватися моніторинг параметра?)	Як (як буде здійснюватися моніторинг параметра?)	Коли (вказіть частоту або зазначте, що моніторинг здійснюється на постійній основі)	Хто (відповідальний за реалізацію/моніторинг?)
ЕТАП ПІДГОТОВКИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ					
Відбір університетів, для яких не можуть бути профінансовані заходи, що перешкоджатимуть реалізації проекту	Доцільність проведення ремонтних робіт та необхідність закупівлі необхідного обладнання	На об'єкті	Огляд та обстеження	Перед початком проектування	МОН-ЗВО (Керівник проекту Проекту від ЗВО, заступник Завідувач кафедри матеріально-технічного технічного постачання)
	Проведення екологічного та соціального скринінгу	На об'єкті	Огляд та опитування, анкетування	Перед початком проектування	ГВП / МОН - ЗВО (Керівник проекту від закладу вищої освіти, юрист)
Нехтування екологічними та соціальними аспектами під час підготовки проектної документації	Дотримання вимог договору на підготовку проектної документації та завдання на проектування.	За місцезнаходженням сторін договору	Отримання та затвердження звітів	Відповідно до вимог договору	МОН-ЗВО (Керівник проекту Проекту від закладу вищої освіти, юрист)
	Власник нерухомості отримає відповідні державні дозволи	Перед початком робіт	Перевірка документації	Одразу після початку діяльності спільного підприємства	МОН - заклад вищої освіти (керівник проекту), юрист)
Незалучення стейкхолдерів до процесу підготовки Проекту до реалізації, неврахування їх інтересів у процесі підготовки Проекту до реалізації	Розроблення та оприлюднення проектів РПЕСУ та ПЗЗС	На інформаційних ресурсах ЗВО	Верифікація	Перед початком роботи	ГВП/ МОН
	Громадськість буде поінформована про всі етапи реалізації проекту	На інформаційних ресурсах університету	Верифікація	Перед початком роботи	ГВП/МОН - заклади вищої освіти (Керівник проекту від закладу вищої освіти)
	Організація процесу реєстрації скарг та реагування на них	МОН - вищі навчальні заклади (Голова	Документація	Перед початком роботи	МОН - ЗВО (Керівник проекту Проект від ЗВО)

Параметр	Що (який параметр буде відстежуватися?)	Де (де буде здійснюватися моніторинг параметра?)	Як (як буде здійснюватися моніторинг параметра?)	Коли (вказіть частоту або зазначте, що моніторинг здійснюється на постійній основі)	Хто (відповідальний за реалізацію/моніторинг?)
		адміністрації)			
ЕТАП РЕКОНСТРУКЦІЇ					
Повідомлення та безпека працівників	Належне огороження, встановлення попереджувальних знаків	На майданчику та навколо нього	Візуальний огляд	Перед початком робіт, періодично, за потребою	Підрядник, МОН – ЗВО (керівник проекту, спеціаліст з охорони праці)
	Засоби захисту працівників, безпека інструментів, належне риштування тощо.	На робочих місцях	Візуальний огляд	Щодня Періодично	Виконавець, МОН - ЗВО (керівник проекту, фахівець з охорони праці)
	Стан здоров'я працівників	На об'єкті	Опитування, вимірювання температури, візуальний огляд	Щодня	Підрядник, МОН - ЗВО (керівник проекту, спеціаліст з охорони праці)
Якість повітря	Пил від демонтажу контролюється за допомогою водяних спринклерів	На об'єкті	Візуальний контроль	Під час демонтажу	Підрядник, МОН - ЗВО (керівник проекту, спеціаліст з охорони праці)
Шум	Час роботи обладнання, в т.ч. техніки та транспортних засобів, що використовуються для доставки (тільки в періоди, зазначені в дозволі)	На об'єкті, під'їзних шляхах	Інспекція	Періодично	Підрядник, МОН - ЗВО (керівник проекту, спеціаліст з охорони праці)
Якість води	Вживаються заходи щодо боротьби з водною ерозією та охорони вод (за необхідності)	На місці	Візуальний огляд	Періодично	Підрядник, МОН - ЗВО (керівник проекту, спеціаліст з охорони праці)

Параметр	Що (який параметр буде відстежуватися?)	Де (де буде здійснюватися моніторинг параметра?)	Як (як буде здійснюватися моніторинг параметра?)	Коли (вказіть частоту або зазначте, що моніторинг здійснюється на постійній основі)	Хто (відповідальний за реалізацію/моніторинг?)
	Витоки води, розливи паливно-мастильних матеріалів	На об'єкті	Візуальний огляд	Щотижня	Підрядник, МОН - ЗВО (керівник проекту, спеціаліст з охорони праці)
Відходи	Будівельні та побутові відходи збираються окремо та оперативно вивозяться ліцензованою компанією	На об'єкті	Візуальний огляд, документація від ліцензованої компанії	Періодично	Підрядник, МОН - ЗВО (керівник проекту, спеціаліст з охорони праці)
Небезпечні відходи	Належне зберігання та видалення азбесту	Будівельний майданчик	Візуальний огляд, документація від ліцензованої компанії	Щотижня протягом періоду знесення	Підрядник, МОН - ЗВО (керівник проекту, спеціаліст з охорони праці)
Небезпека для громадського транспорту та пішоходів	Належне встановлення знаків, огороження будівельного майданчика, бар'єрів, попереджувальних знаків	Будівельний майданчик, під'їзні шляхи	Моніторинг	Щотижня	Підрядник, МОН - ЗВО (керівник проекту, спеціаліст з охорони праці)
Соціальний вплив	Інформація про проект чітко розміщена на будівельному майданчику, а вся інформація доступна у вищому навчальному закладі	Будівельний майданчик, громадська приймальня	Моніторинг	Періодично	Підрядник, МОН - ЗВО (керівник проекту, спеціаліст з охорони праці)
	Своєчасний розгляд скарг	МОН - вищий навчальний заклад (Керівник)	Документація	Щомісяця	МОН - ЗВО (керівник проекту, спеціаліст з охорони праці)

Параметр	Що (який параметр буде відстежуватися?)	Де (де буде здійснюватися моніторинг параметра?)	Як (як буде здійснюватися моніторинг параметра?)	Коли (вказіть частоту або зазначте, що моніторинг здійснюється на постійній основі)	Хто (відповідальний за реалізацію/моніторинг?)
ЕТАП ЕКСПЛУАТАЦІЇ					
Соціальні наслідки	Дотримання вимог охорони праці та пожежної безпеки	На об'єкті	Перевірка даних за результатами обліку: зареєстрованих нещасних випадків, аварійних ситуацій, отриманих скарг та пропозицій	Періодично	ГВП / МОН - ЗВО
	Скарги від громади	На об'єкті	Перевірка журналів реєстрації скарг	Відповідно до чинного законодавства	ГВП/МОН -ЗВО
Надзвичайні ситуації	Надзвичайні ситуації	На об'єкті	Моніторинг, перевірка проведення навчання та інструктажів з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності	Відповідно до чинного законодавства	ГВП/МОН - ЗВО (керівник проекту, спеціаліст з охорони праці)
Поводження з відходами	Будівельні та побутові відходи збираються окремо та оперативно вивозяться ліцензованою компанією. Управління електронними відходами здійснюється	На об'єкті	Візуальний огляд, документація від ліцензованої компанії	Періодично	ГВП/МОН - ЗВО (керівник проекту, спеціаліст з охорони праці)

Параметр	Що (який параметр буде відстежуватися?)	Де (де буде здійснюватися моніторинг параметра?)	Як (як буде здійснюватися моніторинг параметра?)	Коли (вказіть частоту або зазначте, що моніторинг здійснюється на постійній основі)	Хто (відповідальний за реалізацію/моніторинг?)
	відповідно до Плану управління електронними відходами.				

Частина 4: Розроблено контрольний список ПЕСУ для встановлення обладнання

Вплив	Пом'якшення / Моніторинг Заходи	Індикатор моніторингу	Частота моніторингу	Відповідальність
Конструктивна безпека будівель та приміщень (ECC1, ECC4)	Переконатися, що будівлі та приміщення, призначені для розміщення обладнання, є міцними з точки зору конструкції та не мають загроз для безпеки (наприклад, тріщин, протікань)	Наявні записи про перевірку будівлі; немає видимих структурних ризиків	Перед встановленням обладнання та періодично під час експлуатації	ЗВО
Умови вентиляції, температури та вологості (ECC1)	Забезпечити, щоб приміщення були обладнані належною вентиляцією та засобами контролю навколишнього середовища, що відповідають специфікаціям обладнання	Вентиляційні системи працюють; температура та вологість у необхідних межах	До встановлення та під час експлуатації	ЗВО
Електробезпека та потужність (ECC1, ECC4)	Підтвердити, що електричні системи можуть підтримувати вимоги до потужності обладнання без ризику перевантаження	Сертифікати електробезпеки; відсутність випадків перевантаження	Перед установкою і щорічно	Сертифікований електрик / ЗВО
Пожежна безпека та готовність до надзвичайних ситуацій (ECC4)	Забезпечити функціонування та доступність пожежної сигналізації, датчиків диму, вогнегасників та аварійних виходів	Протипожежне обладнання в наявності, справне та перевірене; виходи чітко позначені	Перед встановленням та періодично	Керівник ЗВО / відповідальний за безпеку
Встановлення обладнання та експлуатаційна безпека (ECC1, ECC4)	Встановлення обладнання відповідно до рекомендацій виробника та забезпечення функціонування засобів безпеки	Контрольні списки монтажу заповнені; засоби безпеки функціонують	Під час встановлення та під час перевірок	Підрядник / Постачальник обладнання
Організація простору	Дотримуйтесь достатнього вільного простору	Дотримується достатній	Під час встановлення та	Технічний персонал

Вплив	Пом'якшення / Моніторинг Заходи	Індикатор моніторингу	Частота моніторингу	Відповідальність
та безпека кабелів (ЕСС1, ЕСС4)	навколо обладнання та забезпечте безпечну прокладку кабелів і проводки	простір; кабелі захищені та упорядковані	регулярних перевірок	ЗВО
Поводження з електронними відходами та відходами обладнання (ЕСС3)	Впровадити процедури управління відходами для електронних відходів та інших відходів, пов'язаних з обладнанням	План управління відходами на місці; належна сегрегація та маркування	Триває	Адміністрація ЗВО / Підрядники
Навчання щодо поведження з відходами (ЕСС3)	Навчити персонал належному поведженню, зберіганню та утилізації відходів, пов'язаних з обладнанням	Наявні записи про тренінги	Періодично / за потребою	ГВП / ЗВО
Навчання користувачів та експлуатаційна обізнаність (ЕСС1, ЕСС4)	Навчити весь відповідний персонал безпечному використанню обладнання та діям у надзвичайних ситуаціях	Записи про відвідування тренінгів; наявність посібників та інструкцій	Тренінги перед використанням та повторні тренінги	ГВП / ЗВО / Підрядники
Процедури реагування на надзвичайні ситуації (ЕСС4)	Забезпечити обізнаність персоналу з процедурами на випадок несправності обладнання, розливу або інших надзвичайних ситуацій	Процедури реагування на надзвичайні ситуації доведені до відома та розміщені на стендах	Періодично	Адміністрація ЗВО
Технічне обслуговування та моніторинг продуктивності (ЕСС1)	Ведення журналів перевірок, обслуговування, калібрування та ремонтів	Журнали технічного обслуговування та калібрування наявні та актуальні	Згідно з графіком виробника	Технічний персонал ЗВО
Поводження з небезпечними матеріалами (ЕСС3, ЕСС4)	Зберігати небезпечні матеріали відповідно до стандартів безпеки та забезпечити ЗІЗ, набори для розливу та засоби першої медичної допомоги	Дотримується належне зберігання; ЗІЗ та набори для розливу наявні	Постійно	Адміністрація ЗВО
Реагування на скарги та коригувальні дії (ЕСС1, ЕСС4)	Реєстрація, розгляд та вирішення скарг, пов'язаних з безпекою обладнання, умовами праці, екологічними та соціальними ризиками; впровадження коригувальних заходів	Розглянуті та закриті скарги; вжиті та задокументовані коригувальні дії	Постійно / за фактом отримання	ГВП / ЗВО / підрядники

Додаток F. Вимоги до звітності ESIRT

Процес управління інцидентами та звітування А. Крок 1 - Початкове повідомлення

У разі нещасного випадку, випадку захворювання на COVID-19 серед студентів/викладацького складу/працівників на будь-якому з об'єктів проекту, Підрядники інформують ГРП та/або Команду Банку; інформують відповідні органи влади згідно з місцевими нормативно-правовими актами; забезпечують безпеку працівників, населення та надають негайну медичну допомогу.

Як тільки члену команди Підрядника або ГВП стане відомо про передбачуваний або фактичний інцидент, він повинен повідомити про це ГВП та/або Світовому Банку. Це первинне повідомлення надсилається незалежно від серйозності інциденту. Найважливішим елементом такого повідомлення є швидкість. Коли повідомляється про інцидент, наведені нижче питання є орієнтиром для швидкого збору інформації:

- Що це був за інцидент? Що сталося? З чим або з ким?
- Де і коли стався інцидент?
- Яке джерело інформації? Як ви дізналися про інцидент?
- Чи є основні факти інциденту чіткими та беззаперечними, чи існують суперечливі версії?
- Якими були умови або обставини, за яких стався інцидент?
- Чи інцидент все ще триває, чи його локалізовано?
- Чи є в ньому людські жертви або серйозна шкода?
- Наскільки серйозним був інцидент? Як він вирішується? Як реагує МОН?
- Які додаткові подальші дії, якщо такі є, необхідні, і які відповідні терміни?
- Чи причетні до інциденту співробітники Банку?

Вимоги щодо звітності будуть визначені в ПЕСЗ проекту. Відповідно до вимог контрактів, підрядник буде повідомляти про інциденти ГВП – МОН забезпечить включення зобов'язань щодо звітності про дотримання вимог ESHS до контрактів на виконання робіт та інших відповідних контрактів. МОН буде контролювати звіти про інциденти.

Крок 2 - Класифікація (виконується Командою Банку)

На основі отриманої інформації Група експертів Банку класифікує інцидент на основі декількох факторів, включаючи характер і масштаби інциденту, а також терміновість, з якою може знадобитися реагування. Існує три рівні класифікації: Початковий, Серйозний та Важкий. Огляд різних рівнів наведено в таблиці нижче.

Блок 1: Керівництво з класифікації інцидентів

Індикативний рівень

- Відносно незначний та локалізований інцидент малого масштабу, який негативно впливає на невелику географічну територію або обмежену кількість людей.
- Не призводить до значної або непоправної шкоди.
- Невиконання погоджених екологічних та соціальних заходів з обмеженими негайними наслідками.

Серйозний рівень

- Інцидент, який спричинив або може потенційно спричинити значну шкоду довкіллю, працівникам, громадам або природним чи культурним ресурсам.
- Невиконання екологічних та соціальних заходів із суттєвими наслідками або повторне недотримання політик та процедур.

- Невжиття заходів для усунення індикативної невідповідності, що може призвести до значних наслідків.

- Є складним та/або дорогим для усунення.
- Може призвести до певного рівня тривалих пошкоджень або травм.
- Потребує термінового реагування.
- Може становити значний репутаційний ризик для Банку.

Критичний рівень

- Будь-який летальний випадок.
- Інциденти, які спричинили або можуть спричинити серйозну шкоду довкіллю, працівникам, громадам або природним чи культурним ресурсам.

- Невжиття заходів для усунення серйозної невідповідності, що може призвести до значних наслідків, які неможливо усунути.

- Невжиття заходів для усунення серйозної невідповідності, що може спричинити важкі наслідки та є складним та/або дорогим для усунення.

- Може призвести до високого рівня тривалих пошкоджень або травм.
- Потребує негайного та термінового реагування.
- Становить значний репутаційний ризик для Банку.

Крок 3 - Розслідування - Що сталося?

МОН:

Негайно надасть інформацію, яку вимагає Банк, та сприятиме відвідуванню місця події.

Проведе або доручить підряднику провести Аналіз першопричин для з'ясування та документування першопричин інциденту. Аналіз буде базуватися на існуючих процесах країни. Аналіз першопричин, проведеного підрядником МОН, буде пропорційний тяжкості інциденту. МОН або підрядник будуть відповідати за фінансування підготовки Аналізу.

Аналіз буде завершено якомога швидше, в ідеалі протягом 10 днів після інциденту. Висновки Аналізу будуть використані Підрядником та МОН для розробки заходів, які будуть включені до Плану коригувальних дій щодо стандартів як доповнення до існуючих інструментів захисту проекту.

Поділитися Аналізом з Банком та надати повну інформацію про інцидент; сприяти додатковим візитами на місце, якщо це необхідно.

МОН забезпечить розслідування інцидентів з метою встановлення того, що сталося і чому, щоб можна було впровадити процеси та заходи для запобігання повторенню таких випадків і застосувати відповідні засоби правового захисту. Команда Банку може надати підтримку МОН у забезпеченні проведення відповідного Аналізу підрядником або МОН.

Крок 4 - Реагування

МОН розробить План коригувальних заходів та обговорить його з Банком, включаючи заходи, обов'язки та строки їх виконання, а також програму моніторингу МОН.

Для *індикативних* інцидентів єдиною необхідною дією може бути документування інциденту та реагування МОН/Підрядника. У випадку серйозних та важких інцидентів, коли МОН/Підрядник проводить Аналіз або інше розслідування, Банк та МОН узгоджують комплекс заходів, спрямованих на усунення першопричин інциденту, щоб запобігти його повторенню у майбутньому. Заходи, визначені робочою групою, будуть відображені у стандартному Плані коригувальних дій.

Вставка 2 - Приклад плану дій МОН після нещасного випадку, пов'язаного з проектом

- 1) Щомісячні наради на об'єктах за участю ГВП, на яких обговорюються оновлення гарантій (мають проводитися віртуально через кризу, спричинену COVID-19).
- 2) Щомісячний звіт консультанта з нагляду надаватиме детальну інформацію про стан реалізації ПЕСУ, а також про нещасні випадки та скарги.
- 3) ГВП надсилатиме до Банку щомісячні звіти про хід виконання протягом 1 тижня після їх отримання від консультантів з нагляду
- 4) На всіх будівельних майданчиках (майданчиках де ведуться ремонтні роботи) ведуться журнали реєстрації нещасних випадків та скарг
- 5) Про будь-яку серйозну травму (що потребує медичної допомоги за межами будівельного майданчика) або нещасний випадок зі смертельним наслідком необхідно повідомити Банк протягом 48 годин, надавши основну інформацію, а детальний звіт про нещасний випадок, що включає наступне, буде надано якомога швидше, в ідеалі - протягом 10 робочих днів:
 - a) аналіз першопричини та
 - b) план коригувальних дій:
 - i) негайних заходів з пом'якшення наслідків у разі триваючої небезпеки (наприклад, огорожа, вивіска, охорона)
 - ii) компенсація постраждалим сім'ї на основі чіткого обґрунтування
 - iii) оцінку ризиків та правильне застосування процедур управління ESHS , а також
 - iv) середньо- та довгострокові заходи з пом'якшення наслідків, включаючи посилення заходів безпеки, аудити та додаткове навчання.
 - c) Моніторинг прогресу та звітність

У Плані будуть визначені дії, обов'язки та строки, які повинні бути виконані МОН. МОН нести відповідальність за реалізацію Плану. План дій може включати, наприклад, такі дії МОН, як розробка або модернізація та впровадження систем управління екологічними, соціальними питаннями, охороною праці та здоров'я, процесів і навчання для підтримки стабільної безпечної роботи, компенсації за травми або смертельні випадки, засоби запобігання та контролю забруднення, які мають бути впроваджені протягом декількох тижнів або багаторічного періоду, залежно від конкретних обставин проекту. План дій може містити вимоги щодо проведення консультацій з громадою (які проводяться віртуально через кризу COVID-19), компенсаційні виплати, пов'язані з програмою переселення, або відновлення сільськогосподарських угідь, пошкоджених підрядниками. План також може включати або вимагати від Банку таких дій, як надання технічної допомоги Банком та/або реструктуризація кредиту, включаючи додаткове фінансування, якщо це необхідно.

Якщо Банк вважає, що заходи, передбачені Планом, не будуть ефективними, або якщо МОН продемонструє своє небажання чи нездатність вжити коригувальних заходів, Банк може розглянути питання про повне або часткове призупинення виплат до моменту впровадження таких заходів, або, за певних обставин, може розглянути питання про повне або часткове скасування проекту після призупинення виплат.

Крок 5 - Подальші дії

МОН впроваджуватиме План коригувальних заходів; здійснюватиме моніторинг прогресу; звітуватиме про виконання проекту перед Банком.

Якщо Банк вважатиме, що заходи, передбачені Планом , не будуть ефективними, або якщо МОН продемонструє своє небажання чи нездатність запровадити коригувальні заходи, Банк може розглянути питання про повне або часткове призупинення надання коштів до запровадження таких заходів, або, за певних обставин, може розглянути питання про повне або часткове скасування проекту після призупинення його реалізації.

Реагування та засоби правового захисту

У цьому розділі наведено ілюстративні приклади реагування та засобів правового захисту для різних типів інцидентів до і під час реалізації проекту для керівництва цільових груп та керівництва.

Приклади з охорони здоров'я та безпеки

Приклади **потенційних заходів реагування** з боку Банку та МОН на інциденти різного ступеня тяжкості, пов'язані з охороною праці та безпекою працівників, наведені в Таблиці 1.

Таблиця 1. Потенційні заходи реагування на інциденти у сфері охорони здоров'я та безпеки праці різного ступеня тяжкості

Ризики у сфері охорони здоров'я та безпеки	Потенційні дії МОН
Серйозні Будь-який смертельний випадок, постійна інвалідність або спалах захворювання, що загрожує життю пов'язаний з проектом інфекційного захворювання	- Покращити бар'єри, сигналізацію, вивіски, навчання, робочі процеси та процедури - Усунути прогалини в компетенції, досвіді, кількості проєктів - Усунути недоліки в компетенції, досвіді та кількості команди з охорони праці та/або команди управління проектом - Забезпечити проведення оцінки ризиків у сфері охорони здоров'я та безпеки - проведено оцінку ризиків у сфері охорони здоров'я та безпеки, а також запроваджено відповідні плани управління, впроваджено та забезпечено їх дотримання
Серйозні або летального результату	- Переглянути відповідні розділи оцінки ризиків для здоров'я та безпеки на адекватність - Вдосконалити бар'єри, знаки, навчання, методи роботи - Забезпечити використання засобів індивідуального захисту

Приклад потенційного реагування

Приклади **потенційного реагування** Банку та МОН на екологічні та соціальні інциденти різного ступеня тяжкості наведені в Таблиці 2.

Таблиця 2. Потенційні заходи реагування на екологічні та соціальні інциденти різного ступеня тяжкості

Екологічний/соціальний інцидент	Потенційні дії МОН
Серйозні (соціальні) Примусове переселення без належної правової процедури або компенсації	- Ідентифікувати виселених людей та надати їм компенсацію та підтримку для визначення нового житла/інших об'єктів, у разі необхідності, відповідно до відповідно до вимог Банку щодо гарантій, включаючи відповідні консультації - Чіткі інструкції для виконавця(ів) проекту щодо процесу переселення, включаючи санкції за недотримання вимогам МОН/Банку;
Серйозні (екологічні) Браконьєрство або торгівля	- Співпраця з правоохоронними органами для припинення браконьєрства - Проведення тренінгів з боротьби з браконьєрством для працівників проекту та громадськості

видів, що перебувають під загрозою зникнення	Чітке визначення заохочень та покарань для членів громади • Включення санкцій за неналежну поведінку працівників, у тому числі за браконьєрство, до договорів підрядників • Розробити програму альтернативних засобів до існування для громад навколо природоохоронних територій
Серйозні (соціальні) МРС не функціонує	• Переглянути МРС та вирішити проблеми (модернізувати, покращити доступ), • Популяризація МРС у ЗВО, краща організація процесу реагування) процес) • Навчити персонал МРС управлінню та моніторингу • Покласти відповідальність на кваліфікований персонал
Індикативний (Екологічний) Хімічні речовини Розливи від низького до середнього рівня вплив на навколишнє середовище	• Вдосконалити робочий процес або процедури за необхідності • Навчити персонал проекту щодо розливів та пов'язаних з ними процедур • Посилити моніторинг на місці, якщо необхідно • Перегляньте умови контракту на предмет наявності відповідних санкцій

Додаток Г. Рамкові вимоги до готовності та реагування на надзвичайні ситуації

Контекст: 3 24 лютого 2022 року Російська Федерація розпочала повномасштабне військове вторгнення в Україну. Численні атаки Російської Федерації завдали значної і часто непоправної шкоди об'єктам критичної інфраструктури в Україні, які мають життєво важливе значення для українського суспільства та функціонування української економіки. Пошкоджень зазнали також заклади вищої освіти. Крім того, через військову агресію Російської Федерації суттєво ускладнено доступ до освітніх послуг та безпечного освітнього середовища для учасників освітнього процесу, особливо на територіях, визнаних зонами активного або потенційно активного конфлікту.

Міністерство освіти і науки України у співпраці зі Світовим банком реалізує проект "Підвищення якості вищої освіти в Україні для досягнення результатів" (далі - Проект). Проект передбачає фінансування невідкладних заходів реагування на виклики, спричинені військовими діями, та інвестиційну діяльність, спрямовану на створення підґрунтя для подальших освітніх реформ в Україні.

В рамках проекту заплановано кілька етапів інвестиційної діяльності:

- Етап I: Етап реагування на надзвичайні ситуації буде зосереджений на інвестиціях, спрямованих на задоволення нагальних потреб закладів вищої освіти для забезпечення захисту, доступу, справедливості та розширення прав і можливостей у рамках механізму швидкого реагування з метою посилення ролі вищої освіти в надзвичайних ситуаціях. Очікується, що ця фаза охопить період війни та раннього відновлення, заклавши основу для майбутнього розвитку та забезпечивши швидке реагування на надзвичайні ситуації під час війни.

- Фаза II: Вища освіта для відновлення України буде зосереджена на інвестиціях, спрямованих на посилення спроможності закладів вищої освіти, які сприяють розвитку людського потенціалу, необхідного для відновлення та розвитку України. Він також підтримуватиме зусилля з реформування вищої освіти.

Метою цього плану є визначення потенційних безпекових ризиків, пов'язаних із вторгненням Російської Федерації на територію України, які можуть виникнути під час реалізації проектних заходів, та розробка заходів щодо їх пом'якшення. Перелік заходів, що здійснюються в рамках проекту, включає

не лише закупівлю та встановлення обладнання, але й непрямі заходи, пов'язані з реалізацією проекту (такі як проведення зустрічей та тренінгів, публічних консультацій та інших масових заходів, модернізація приміщень для встановлення обладнання, придбаного за кошти проекту, тощо).

Рекомендації, викладені в цьому плані, відповідають вимогам чинного законодавства України та найкращим практикам Світового банку щодо реалізації проектів в умовах воєнного стану.

Поточні умови

Станом на лютий 2023 року, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 6 грудня 2022 року № 1364 "Деякі питання формування переліку територій, на яких здійснюються або тимчасово окуповані Російською Федерацією" та наказу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22 грудня 2022 року № 309¹⁰, райони та громади, які зазнали негативного впливу внаслідок вторгнення Російської Федерації, класифікуються наступним чином:

- Тимчасово окуповані території
- Території активних бойових дій
- Території можливих бойових дій

Планується, що проектна діяльність буде здійснюватися на територіях, віднесених до територій можливих бойових дій, а також на територіях, які не підпадають під урядову класифікацію (інвестиції будуть надаватися вищим навчальним закладам, які були евакуйовані в інші регіони України). Ця класифікація слугує основою для ідентифікації та оцінки ризиків безпеки, які можуть проявитися та призвести до виникнення надзвичайних ситуацій.

Ідентифікація та оцінка ризиків

Ідентифікація ризиків допомагає своєчасно виявити вразливі місця, співвіднести їх з подальшим більш ефективним реагуванням, особливо в надзвичайних ситуаціях, шляхом розумного розподілу ресурсів ключовими зацікавленими сторонами на пріоритетні напрямки та своєчасної розробки заходів для пом'якшення непередбачуваних наслідків. Ці рамкові вимоги пов'язані з визначенням потенційних наслідків, пов'язаних з війною, спричиненою російським військовим вторгненням на територію України, та розробкою відповідних заходів для пом'якшення наслідків і забезпечення безпеки. У процесі аналізу ситуації, спричиненої російським військовим вторгненням станом на лютий 2023 року, було виявлено такі ключові ризики:

Ризик	Для районів потенційних бойових дій	Для інших регіонів України	Примітка
Ризик ракетних ударів різної інтенсивності	×	×	Ракетні удари можуть призвести до: Поранення співробітників, персоналу та відвідувачів вищих навчальних закладів Пошкодження приміщень, майна або обладнання. Порушення водо- та енергопостачання ЗВО. Екологічні наслідки (забруднення поверхневих і підземних вод, земельних ресурсів) через збої в роботі в реконструйованих об'єктах чи обладнанні. Ризик виникнення випадкові зіткнення з нерозірваними боєприпасами/ракетами. Ризик пожеж та вибухів.
Атаки безпілотних літальних апаратів	×	×	Травмування працівників, персоналу та відвідувачів вищих навчальних закладів. Пошкодження приміщень, майна чи обладнання. Порушення водопостачання/ енергопостачання

¹⁰ <https://minre.gov.ua/doc/doc/104>

(БПЛА) безпілотними літальними апаратами (БПЛА)			закладів вищої освіти. Ризик пожеж та вибухів.
Ракетні та артилерійські обстріли боєприпасами класу "земля- земля"	×		Детонація боєприпасів до подачі сигналу повітряної сигналу тривоги. Поранення працівників, персоналу та відвідувачів вищих навчальних закладів. Пошкодження об'єктів, майна або обладнання. Припинення водопостачання/ енергопостачання ЗВО. Ризик виникнення пожеж та вибухів

Оцінка ризиків передбачає попередню класифікацію виявлених ризиків на основі обраних параметрів:

- Масштаб впливу: локальний або поширений в межах країни.
- Передбачуваність ризику: передбачуваний чи непередбачуваний; чи можна його уникнути або пом'якшити.

- Тяжкість тілесних ушкоджень: від незначних до серйозних.

Ризик ракетних ударів різної інтенсивності:

- Масштаб впливу: широкомасштабний (в межах країни).
- Передбачуваність ризику: непередбачуваний; неминучий.
- Тяжкість фізичних травм: висока.

Ризик випадкової зустрічі з боєприпасами/ракетами, що не вибухнули:

- Масштаб впливу: поширений (в межах країни).
- Передбачуваність ризику: непередбачуваний; неминучий.
- Тяжкість фізичних травм: висока

Ризик атак безпілотників:

- Масштаб впливу: поширений (в межах країни).
- Передбачуваність ризику: непередбачуваний; неминучий.
- Тяжкість фізичних травм: висока

Ризик обстрілів реактивною артилерією та боєприпасами класу "земля-земля":

- Масштаб впливу: зони активних та потенційних бойових дій.
- Передбачуваність ризику: непередбачуваний; неминучий.
- Тяжкість фізичних ушкоджень: висока.

Рамковий план дій з готовності до надзвичайних ситуацій.

Рамковий план дій у разі загрози обстрілу, в тому числі ракетами та БПЛА (безпілотними літальними апаратами)

- Керівники закладів освіти мають розробити план дій для кожного навчального корпусу на випадок виникнення надзвичайної ситуації, виходячи з рекомендацій Державної служби з надзвичайних ситуацій щодо дій персоналу в закладах освіти під час виникнення надзвичайних ситуацій.
- Якщо на території закладу освіти є укриття, порядок його утримання та використання має

бути організований відповідно до "Порядку заповнення та перебування у захисних спорудах фонду цивільного захисту" (Витяг з Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом МВС від 9 липня 2018 р. № 579).

- На видних місцях у закладі освіти мають бути розміщені наочні таблички із зазначенням маршруту до укриття та стислими інструкціями щодо дій у разі загрози ракетного удару.

- У разі оповіщення про повітряну тривогу слід забезпечити організований перехід до укриття, а також надати допомогу тим, хто не може самостійно дістатися до безпечного місця.

- Керівники навчальних закладів повинні забезпечити функціонування пристроїв або програмного забезпечення, що дублюють/підсилюють звук сирени повітряної тривоги.

- Укриття має бути обладнане всім необхідним для ізольованого перебування людей протягом декількох діб, у тому числі

- a. Питна вода.

- b. Продукти харчування, що не псуються.

- c. Вогнегасник.

- d. Аптечка першої допомоги.

- e. Ковдри або теплий одяг.

- f. Меблі для сидіння.

- g. Автономні освітлювальні прилади (ліхтарики) та джерела живлення, незалежні від централізованого електропостачання.

План дій на випадок виявлення боєприпасів або снарядів, що не розірвалися.

До вибухонебезпечних предметів відносяться:

I. Вибухові матеріали - це хімічні сполуки або суміші, здатні до швидкого хімічного перетворення, саморозповсюдження та виділення великої кількості енергії і газів під впливом певних зовнішніх дій, таких як нагрівання, удар, тертя або вибух іншого вибухового пристрою.

II. Боєприпаси - це одноразові військові засоби, призначені для виведення з ладу особового складу противника. До боєприпасів належать

- кулі/патрони

- детонатори та запали

- Ручні гранати

- протипіхотні міни

- Протитанкові міни

- Мінометні міни

- Касетні боєприпаси

- Артилерійські боєприпаси

- авіаційні бомби

- Саморобні вибухові пристрої (саморобним вибуховим пристроєм може бути будь-який предмет, залишений без нагляду в місцях скупчення людей)

III. Піротехнічні засоби:

- Патрони (сигнальні, освітлювальні, імітаційні, спеціальні)

- Вибухові пакети

- Петарди
- Ракети (освітлювальні, сигнальні)
- Гранати
- Димові шашки

IV. Саморобні вибухові пристрої (СВП) - це пристрої, які містять хоча б один елемент саморобної конструкції:

- Саморобні міни/пастки, міни-сюрпризи, замасковані під побутові предмети, дитячі іграшки або предмети, що привертають увагу.

Основні характерні ознаки, що вказують на можливу приналежність підозрілого предмета до вибухового пристрою

- Зовнішня схожість з боеприпасами та піротехнічними пристроями.
- Наявність розтягнутих предметів, дротів, що відходять від предмета, мотузок, стрічок.
- Наявність джерел живлення (батарейок, акумуляторів тощо), антен з радіопристроями, годинника або електронного таймера.
- Наявність підозрілих звуків, що виходять від об'єкта (цокання годинника, сигнали через певні проміжки часу).
- Характерний запах (газу, розчинника, паливно-мастильних та хімічних матеріалів тощо).
- Наявність елементів (деталей), що не відповідають своєму призначенню.
- Наявність сторонніх підозрілих предметів у дверях, вікнах, деревах, закріплених дротом, нитками, важелями, шнурами тощо.

Персонал проекту та всі працівники, які будуть задіяні в проектній діяльності, повинні пройти інструктаж щодо плану дій у разі виявлення вибухонебезпечних предметів, у тому числі артилерійських снарядів та/або ракет, що не розірвалися. За можливості, інструктаж має бути організований представниками територіальних органів Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Дії у разі виявлення підозрілого предмета:

- негайно припинити всі роботи на ділянці, де виявлено предмет (вимкнути обладнання).
- По можливості повідомити про знахідку іншим особам, які знаходяться поблизу.
- Позначте місце знаходження предмета і, якщо можливо, огородіть його (використовуйте підручні матеріали, такі як дошки, жердини, гілки, мотузки, яскраві матеріали і т.д.).
- Швидко відвести всіх людей, які знаходяться в безпосередній близькості, на максимально безпечну відстань (не менше 100 метрів), рухаючись у зворотному напрямку по своїх слідах.
- Негайно повідомити екстрені служби, надавши інформацію про характерні ознаки предмета (його місцезнаходження, дату і час виявлення, а також особу, яка його виявила), за наступними номерами телефонів:
 - 102 - про виявлення підозрілого предмета
 - 101 - у разі виявлення вибухонебезпечних предметів
- При виявленні вибухонебезпечних предметів забороняється
 - торкатися до них (у жодному разі не можна цього робити)
 - переносити або перекочувати їх з одного місця на інше
 - збирати та зберігати їх, нагрівати або наносити по них удари
- Намагатися роззброювати або розбирати їх

- Використовувати заряди для розпалювання вогню або освітлення
- Заносити в будівлі, закопувати в землю, кидати в колодязі чи річки.

Рамковий план дій на випадок поранення.

Медичні працівники та інший персонал навчального закладу, а також усі працівники, яких планується залучити до проектної діяльності, повинні пройти навчання з надання першої медичної допомоги. Таке навчання повинно включати інструктаж з надання першої допомоги при різних видах травм та інших проблем, пов'язаних зі здоров'ям (включаючи накладання джгутів). Навчальні заклади мають бути забезпечені аптечками, що містять усі необхідні засоби для надання першої медичної допомоги. Комплектність аптечок повинна періодично перевірятися, а їх вміст - відповідати вимогам законодавства України. Усі працівники (персонал) повинні знати про місцезнаходження аптечок, засобів індивідуального захисту та вогнегасників.

Додаток Н. КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЗДОРОВ'Я

Важливо, щоб працівники визначили та дотримувалися норм і правил техніки безпеки, щоб зменшити ризик будь-яких нещасних випадків. Зменшення кількості та рівня нещасних випадків на робочому місці зменшить проблеми та витрати за рахунок економії робочого часу (кількість часу, який помічник або медсестра використовують для догляду за травмованою особою).

Безпека та її наслідки:

Нещасні випадки та події поділяються на два типи:

1. Нещасні випадки, які неможливо запобігти від їх виникнення,
2. Передбачувані нещасні випадки, які потребують витрат на запобігання виникненню або зменшення ризику,

"Будівельний майданчик" означає місце, де проводяться будівельні роботи, а також будь-яку територію в безпосередній близькості від такого місця, яка використовується для зберігання матеріалів або обладнання, що використовується або призначене для використання з метою проведення будівельних робіт. Будівельні роботи можуть бути особливо небезпечними. Засоби індивідуального захисту, протипожежна безпека, електробезпека та інші запобіжні заходи є важливими для безпечного виконання будівельних робіт.

а. Будівництво, зведення, монтаж, реконструкція, ремонт, технічне обслуговування (включаючи косметичний ремонт та зовнішнє прибирання), оновлення, демонтаж, зміна, поліпшення, демонтаж або знесення будь-якої споруди або робіт, зазначених у Третньому додатку;

б. Будь-які роботи, пов'язані з підготовкою до будь-якої операції, зазначеної в пункті (а), включаючи закладання фундаментів і виймання землі та гірських порід до закладання фундаментів;

с. Використання машин, установок, інструментів, обладнання та матеріалів у зв'язку з будь-якою операцією, зазначеною в пункті (а) або (б).

Огородження та охорона

Огородження, огорожі та попереджувальні знаки необхідні для забезпечення безпеки від існуючих небезпек. До стандартних типів бар'єрів та огорож відносяться наступні:

Огородження та поручні

Пильні коники

Стрічки

Конуси

Інші фізичні бар'єри та тверді розділювачі (пилові бар'єри, бар'єри небезпеки, тимчасові пішохідні доріжки тощо).

ПРИМІТКА: Знаки "НЕБЕЗПЕКА", "ПОПЕРЕДЖЕННЯ" або "ОБЕРЕЖНО" також важливі, коли необхідні бар'єри або охорона. Не забудьте зробити знаки розбірливими, помітними і короткими.

Зони, які потребують бар'єрів або охорони

Будь-яка зона, яка становить фізичну загрозу для працівників та/або пішоходів, потребує огороження або охорони. До зон, які зазвичай потребують постійного або тимчасового захисту, відносяться наступні:

- Сходи
- люки
- жолоби

відкриті люки

Підняті платформи

Ділянки з рухомою технікою

Майданчики для проведення земляних робіт

Будівельні майданчики

Тимчасові отвори в стінах або підлозі

Двері, що відкриваються на будівельні майданчики

Зсув землі та каміння з місць щеплення або з гір

Використання бар'єрів та огорожень

У наступному списку наведені рекомендації щодо використання бар'єрів та огорож:

- Під час роботи слід уникати звисаючих тканин (шарф, хустка тощо...),

У разі необхідності необхідно використовувати запобіжний пояс,

За необхідності перенаправляйте пішохідний та автомобільний рух так, щоб повністю оминати будівельний майданчик.

Захистіть будь-який постійний отвір у підлозі, в який може впасти людина, огорожею, несучим покриттям або іншим фізичним бар'єром.

Переконайтеся, що тимчасові отвори в підлозі, такі як ями та відкриті люки, захищені надійними знімними огороженнями. Якщо огорожі відсутні, попросіть когось охороняти отвір.

Переконайтеся, що всі сходи, сходові марші, люки або отвори в підлозі мають поручні або відкидні кришки.

Переконайтеся, що закриті сходи з чотирма або більше сходинками мають принаймні одну огорожу, а відкриті сходи з чотирма або більше сходинками - дві огорожі.

Переконайтеся, що всі платформи та доріжки, які знаходяться на підвищенні або поруч з рухомими механізмами, обладнані поручнями, огороженнями або захисними щитками для ніг.

Забарикадуйте всі отвори в стінах, через які може впасти людина або інструменти.

Використовуйте ворота, двері, огорожі або інші фізичні бар'єри для блокування отвору.

Позначте та/або захистіть будь-які розкопки глибиною понад 30 см, вибоїни та пошкодження тротуару.

Підйомники та ліфти

Тільки уповноважені працівники можуть використовувати підйомники для переміщення важких предметів та обладнання. При використанні підйомників пам'ятайте про техніку безпеки:

Ніколи не ходіть, не стійте і не працюйте під підйомником.

Ізолюйте зону підйому за допомогою бар'єрів, огорожі та знаків, якщо це необхідно.

Ніколи не перевищуйте межі вантажопідйомності вашого підйомника.

Одягайте рукавички та інші засоби індивідуального захисту під час роботи з підйомними механізмами та кабелями.

Завжди утримуйте натяг кабелю під час змотування або розмотування.

Після завершення роботи завжди опускайте підйомник і закріплюйте його.

Будьте готові негайно припинити роботу за сигналом вахтового або іншої особи.

Риштування

Коли працівники повинні виконувати будівельні роботи над землею і далеко від твердих платформ, можуть знадобитися риштування. У наступному списку наведені рекомендації щодо використання невеликих риштувань. Більші риштування повинні бути спроектовані та змонтовані відповідно до чинних стандартів.

Переконайтеся, що анкери риштувань надійні, жорсткі та здатні витримувати максимальне передбачуване навантаження без зсуву. Риштування та їх компоненти повинні витримувати щонайменше чотирикратне максимальне навантаження.

Для окремо стоячих, пересувних риштувань висота не повинна перевищувати чотирикратний мінімальний розмір основи. Якщо працівники пересуваються на риштуваннях, розмір основи повинен бути не менше половини висоти.

Не використовуйте нестійкі предмети, такі як бочки, ящики, цегла або блоки, для підтримки риштувань або дощок.

Зберігайте підлогу вільною від сміття там, де використовуються пересувні риштування.

Зафіксуйте риштування з колесами в потрібному положенні.

Або перекривайте кілька настилів і платформ на 30 см, або закріплюйте їх для забезпечення стійкості. Товщина дошки повинна бути не менше 5 см.

Закріпіть риштування до постійних конструкцій анкерними болтами або іншими засобами.

Пошкоджені риштування негайно відремонтувати.

Не працюйте на риштуваннях при сильному вітрі або під час бурі.

Перед початком робіт у зимову погоду очистіть риштування від льоду або снігу та посипте деревину піском.

Не допускайте накопичення на риштуваннях інструментів, обладнання та іншого сміття.

Демонтуйте та вивозьте риштування, коли вони більше не потрібні. Не використовуйте тимчасове риштування як постійне.

Безпека під час заливки бетону:

Бетонування часто виконується групою людей. У різних місцях потрібні свої умови безпеки, які включають засоби захисту персоналу, навички роботи та обладнання, хорошу координацію та співпрацю між робочою групою та їхні посадові інструкції, що базуються на їхніх фізичних можливостях.

Під час заливки бетону слід враховувати наступні моменти:

Під час заливки бетону робітники повинні бути одягнені в пластикові чоботи і рукавички,

Необхідно вибрати відповідний робочий інструмент; якщо він не використовується, його слід зберігати в спеціально відведеному місці,

Пошкоджені інструменти слід зберігати в спеціально відведеному місці для ремонту,

Слід уникати кидання інструментів,

Під час заливки бетону слід стежити за тим, щоб робочі ноги не застрягли в арматурі,

Використання підмостків в якості доріжки буде найбільш корисним,

Використовуйте робочі інструменти належним чином і дбайливо доглядайте за ними,

Мийте руки перед їжею і приймайте ванну після щоденної роботи, щоб видалити цементний

пил,

Слід підготувати хороші умови для роботи та хорошу вентиляцію,

Хороший керівник повинен керувати командою та їх навчанням,

Дріт для кріплення брусків слід нарізати невеликими шматочками і тримати біля робочої зони,

Уникайте розкидання дротів скрізь,

Маш повинен бути закріплений належним чином,

Використання пюре на схилах.